

JUGOSLOVENSKI PREGLED

*INFORMATIVNO DOKUMENTARNI
PRIRUČNIK O JUGOSLAVIJI*

APRIL 1958

4

JUGOSLOVENSKI PREGLED

GODINA II
APRIL 1958

Uredivački odbor

Predsednik NIKOLA MINČEV. *Članovi*: BOŽIDAR ĐUROVIĆ, dr PAVLE KOVAČ, dr HERBERT KRAUS, SMILJA MESARIĆ, ANTE NOVAK, JAKŠA PETRIĆ, JOVAN POPOVIĆ, MILADA RAJTER, VOJO RAKIĆ, NIKOLA ROT, ALEKSANDAR ŠOKORAC, STANA TOMAŠEVIĆ, dr TONE VRATUŠA.

Glavni urednik BOŽIDAR ĐUROVIĆ

Izdavač

PUBLICISTIČKO-IZDAVAČKI ZAVOD »JUGOSLAVIJA«, BEOGRAD, Terazije 31

SADRŽAJ

DRUŠTVENO I DRŽAVNO UREĐENJE

Izbori za narodne skupštine narodnih republika i autonomnih jedinica	145—148
Savezna narodna skupština	149
Republičke narodne skupštine	149—150
Savezno izvršno veće	151—152
Sastav Savezne narodne skupštine	153—156

POLITIČKE I DRUŠTVENE ORGANIZACIJE

VII Kongres Saveza komunista Jugoslavije	157—162
IV Plenum Centralnog veća Saveza sindikata Jugoslavije	162—164
Sednica predsedništva Saveznog odbora SSRNJ	164

PRIVREDA

Brodogradnja	165—167
Radioindustrija	168
Turizam u 1957	169—170

SOCIJALNA POLITIKA I NARODNO ZDRAVLJE

Socijalne pomoći	171—172
Služba posredovanja rada i zaštita lica van radnog odnosa	173—175
Vaspitna zapuštenost i kriminalitet kod dece i omladine	176—178
Banjska lečilišta	178—180

KULTURA

Više škole	181—183
Jugoslovensko dramsko pozorište	184

SPOLJNA POLITIKA

Opšta spoljnopolitička aktivnost Jugoslavije u 1957	185
Jugoslavija i Burma	186—188
Jugoslavija na Trinaestom zasjedanju Evropske ekonomske misije	188
Jugoslavija i Evropska ekonomska komisija	189—190

IZBORI ZA NARODNE SKUPŠTINE NARODNIH REPUBLIKA I AUTONOMNIH JEDINICA

Izbori za republičke narodne skupštine, Narodnu skupštinu Autonomne Pokrajine Vojvodine i Oblasni odbor Autonomne Kosovsko-Metohijske Oblasti četvrtog saziva održani su za republička veća, Pokrajinsko i Oblasno veće 23. marta, a za veća proizvođača u Srbiji 26. 27. i 28. marta, u Hrvatskoj od 24. do 30. marta, u Sloveniji 25. i 28. marta, u Bosni i Hercegovini 26. i 27. marta, u Makedoniji 27. marta i u Crnoj Gori 28. marta 1958. godine.

Narodne skupštine narodnih republika, Autonomne Pokrajine Vojvodine i Narodni odbor Autonomne Kosovsko-Metohijske Oblasti trećeg saziva raspušteni su odlukama koje su donete krajem decembra 1957. i početkom januara 1958. godine. Izvršna veća narodnih republika, Autonomne Pokrajine Vojvodine i Autonomne Kosovsko-Metohijske Oblasti donela su neposredno posle toga odluke o raspisivanju izbora za narodne poslanike odnosno odbornike za republička veća, Pokrajinsko odnosno Oblasno veće i veća proizvođača republičkih i Pokrajinske narodne skupštine, odnosno Oblasnog odbora, odluke o utvrđivanju broja narodnih poslanika, odnosno Odbornika koji se biraju u republička veća, Pokrajinsko i oblasno veće i veća proizvođača republičkih, Pokrajinske narodne skupštine odnosno Oblasnog odbora, odluke o podeli teritorije narodne republike, pokrajine odnosno oblasti na izborne srezove za izbore narodnih poslanika, odnosno odbornika u republička veća, Pokrajinsko i Oblasno veće, odluke o određivanju područja izbornih srezova za izbore narodnih poslanika, odnosno odbornika u veće proizvođača narodne republike, pokrajine i oblasnog odbora i rešenje odnosno odluke o imenovanju republičkih, pokrajinske i oblasne izborne komisije.

Republičke, pokrajinske i oblasne izborne komisije imenovale su sreske izborne komisije.

Sreske izborne komisije imenovale su biračke odbore koji su rukovodili glasanjem na 34.640 biračkih mesta. Svaki birački odbor sačinjavali su predsednik i dva člana i njihovi zamenci, tj. šest ljudi, što znači da je u biračkim odborima učestvovalo 207.840 građana.

Biračko pravo građana je utvrđeno njihovim upisom u biračke spiskove. Revizija biračkih spiskova vršena je do 2. marta 1958. g., u toku koje je svaki građanin imao mogućnost da proveri da li je upisan u birački spisak.

Ovi izbori su održani po izmenjenom izbornom sistemu naročito u pogledu kandidovanja (»Izborni sistem«, »Jugoslovenski pregled« 1957, str. 455—460 (101—106).

Prvi zborovi birača

Na prvim zborovima birača birani su delegati za kandidacione konferencije koje se obrazuju za područje svakog izbornog sresa. Na ovim zborovima birača, koji su održani do 25. januara 1958. g., izabrana su 47.923 delegata za kandidacione konferencije za predlaganje kandidata za narodne poslanike u republička veća, 14.982 delegata za kandidacione konferencije za predlaganje kandidata za narodne poslanike u veća proizvođača — proizvođačke grupe industrije, trgovine i zanatstva i 14.973 delegata za kandidacione konferencije za predlaganje kandidata za narodne poslanike u veća proizvođača — proizvođačke grupe poljoprivrede. Za delegata su izabrani oni birači koji su dobili najveći broj glasova prisutnih birača. Prema broju upisanih u birački spisak s područja pojedinih zborova birača, delegati su birani na osnovu ključa koji je svaka narodna republika posebno propisala: u Srbiji područja zborova birača do 400 birača birala su jednog delegata (2.536 područja), od 401—800 dva delegata (2.721), od 801—1.200 tri delegata (1.218) i preko 1.200 četiri delegata (691); u Hrvatskoj područja do 600 birača birala su dva delegata (4.188), od 601—1.200 četiri delegata (1.113) i preko 1.200 birača šest delegata (309); u Sloveniji do 200 birača jednog delegata i na svakih daljih 200 birača po jednog delegata (do 399 tirača bilo je 1.536 područja, od 400—599 birača 589 područja i preko 600 birača 438 područja); u Bosni i Hercegovini područja do 300 birača birala su jednog delegata (2.308), od 301—600 dva delegata (1.774), od 601—900 tri delegata (386), od 901—1.200 četiri delegata (124) i preko 1.200 pet delegata (77); u Makedoniji područja do 600 birača birala su dva delegata (1.484), od 601—900 tri delegata (238) i preko 900 četiri delegata (129); u Crnoj Gori područja do 100 birača birala su jednog delegata i na svakih daljih 100 birača po jednog delegata (do 600 birača bilo je 600 područja, od 601—1.200 birača 79 područja i preko 1.200 birača 11 područja).

Iako republičkim propisima nije predviđen kvorum potreban za punovažan rad prvih zborova birača, na njima je učestvovalo: 18,9% upisanih birača na zborovima za republička veća, a za veća proizvođača 50,3% na zborovima u grupi industrije, trgovine i zanatstva odnosno 25,7% u grupi poljoprivrede.

U svim narodnim republikama održani su svi prvi zborovi birača koji su sazvani radi izbora delegata za kandidacione konferencije za predlaganje kandidata za republička veća, Pokrajinsko i Oblasno veće.

Tabela 1
PRVI ZBOROVI BIRAČA

	Broj opština	Područja zborova birača	Ukupan broj birača upisanih u birački spisak (samo za održane zborove birača)	% prisutnih na zborovima birača	Broj predloženih kandidata za delegate	Broj izabranih delegata
Republička veća						
FNRJ	1.193	22.549	11.127.312	18,9	54.199	47.923
Srbija	501	7.166	4.689.028	19,7	15.620	14.366
Od toga:						
AP Vojvodina	161	1.382	1.158.068	17,6	3.656	3.377
AKM Oblast	65	1.147	448.599	31,7	1.829	1.667
Hrvatska	278	5.610	2.693.799	18,2	16.383	14.682
Slovenija	122	2.563	1.035.335	12,2	5.029	4.453
Bosna i Hercegovina	191	4.669	1.718.732	19,2	9.642	7.895
Makedonija	73	1.851	741.517	21,0	4.908	4.220
Crna Gora	28	690	248.901	30,9	2.617	2.307

Pokrajinsko — Oblasno veće

AP Vojvodina	161	1.388	1.157.438	17,6	4.276	4.046
AKM Oblast	65	1.150	449.102	31,7	4.970	4.783

Od 47.923 izabrana delegata 2.971 je bila žena; u Srbiji 1.028 (od toga u AP Vojvodini 385 i AKM Oblasti 72), Hrvatskoj 1.003, Sloveniji 481, Bosni i Hercegovini 270, Makedoniji 87 i Crnoj Gori 102. Među izabranim delegatima za kandidacione konferencije za predlaganje kandidata za poslanike Narodne skupštine AP Vojvodine odnosno kandidata za odbornike Oblasnog odbora AKMO bilo je 505 odnosno 237 žena.

Tabela 2
PRVI ZBOROVI BIRAČA

	Područja zborova birača	Ukupan broj proizvođača upisanih u birački spisak (samo za održane zborove birača)	% prisutnih na zborovima birača	Broj predloženih kandidata za delegate	Broj izabranih delegata
Proizvođačka grupa industrije, trgovine i zanatstva					
Republička veća proizvođača					
FNRJ	8.245	1.861.033	50,3	17.643	14.982
Srbija	2.636	653.184	50,1	3.720	3.176
Od toga:					
AP Vojvodina	879	176.391	54,4	1.100	983
AKM Oblast	182	36.144	53,0	245	195
Hrvatska	2.303	510.006	51,0	5.736	4.950
Slovenija	1.227	282.941	47,0	2.792	2.477
Bosna i Hercegovina	1.373	283.578	49,8	3.603	2.966
Makedonija	518	95.944	55,7	1.365	1.049
Crna Gora	188	35.380	59,1	427	364
Pokrajinsko — Oblasno veće proizvođača					
AP Vojvodina	878	174.072	55,9	1.220	1.063
AKM Oblast	185	33.055	57,9	471	403

Na teritoriji Jugoslavije nisu održana dva zbora birača sazvana radi izbora delegata za kandidacionu konferenciju u proizvođačkoj grupi industrije, trgovine i zanatstva, i to po jedan u Hrvatskoj i Sloveniji.

Od 14.982 izabrana delegata bilo je 1.128 žena; u Srbiji 220 (od toga u AP Vojvodini 83 i AKM Oblasti 6), Hrvatskoj 458, Sloveniji 296, Bosni i Hercegovini 110, Makedoniji 37 i Crnoj Gori 7. Među izabranim delegatima kandidacione konferencije za predlaganje kandidata za poslanike AP Vojvodine odnosno kandidata za odbornike AKMO bilo je 148 odnosno 28 žena.

Na teritoriji Jugoslavije nije održano 20 zborova birača sazvanih radi izbora delegata za kandidacione konferencije u proizvođačkoj grupi poljoprivrede, i to 19 u Hrvatskoj i 1 u Crnoj Gori.

Od 14.973 izabrana delegata bile su 252 žene: u Srbiji 99 (od toga u AP Vojvodini 32 i u AKM Oblasti 14), Hrvatskoj 91, Sloveniji 23, Bosni i Hercegovini 19, Makedoniji 3 i Crnoj Gori 17. Među izabranim delegatima za kandidacione konferencije za predlaganje kandidata za poslanike AP Vojvodine odnosno kandidata za odbornike AKMO bila je 61 odnosno 44 žene.

Tabela 3

PRVI ZBOROVI BIRAČA

	Proizivačka grupa poljoprivrede				
	Područja zborova birača	Ukupan broj proizvođača upisanih u birački spisak (samo za održane zborove birača)	% prisutnih na zborovima birača	Broj predloženih kandidata za delegate	Broj izabranih delegata
Republička veća proizvođača					
FNRJ	9.155	3.150.396	25,7	16.956	14.973
Srbija	4.070	1.594.109	28,0	6.719	6.015
Od toga:					
AP Vojvodina	874	233.586	39,4	1.150	1.070
AKM Oblast	686	207.867	36,0	939	882
Hrvatska	1.851	457.737	28,2	4.317	3.940
Slovenija	746	224.332	17,7	891	754
Bosna i Hercegovina	1.466	604.319	17,9	2.247	1.808
Makedonija	745	149.938	32,2	1.669	1.474
Crna Gora	277	119.961	30,3	1.113	982
Pokrajinsko — Oblasno veće proizvođača					
AP Vojvodina	874	233.749	39,4	1.353	1.215
AKM Oblast	686	202.523	37,3	2.336	2.272

Tabela 4

KANDIDACIONE KONFERENCIJE

	Republičko, pokrajinsko i oblasno veće			Proizivačka grupa industrije, trgovine i zanatstva			Proizivačka grupa poljoprivrede		
	Broj delegata koji su prisustvovali kandidacionoj konferenciji		Broj predloženih kandidata za narodne poslanike	Broj delegata koji su prisustvovali kandidacionoj konferenciji		Broj predloženih kandidata za narodne poslanike	Broj delegata koji su prisustvovali kandidacionoj konferenciji		Broj predloženih kandidata za narodne poslanike
	ukupno	žene		ukupno	žene		ukupno	žene	
FNRJ	44.292	2.678	976	13.569	996	493	13.156	217	183
Srbija	13.557	920	187	2.889	189	92	5.518	93	40
Od toga:									
AP Vojvodina	3.222	346	44	909	68	25	999	31	12
AKM Oblast	1.532	60	23	159	6	7	780	12	5
Hrvatska	13.553	910	220	4.459	409	107	3.418	73	44
Slovenija	4.068	426	189	2.243	255	111	681	18	15
Bosna i Hercegovina	7.317	247	155	2.707	101	87	1.578	16	29
Makedonija	3.765	80	123	934	35	50	1.165	2	33
Crna Gora	2.032	95	102	337	7	46	796	15	22
AP Vojvodina	3.805	468	119	981	135	39	1.116	51	37
AKM Oblast	4.104	201	106	336	22	47	1.908	35	24

i odbornika oblasnog narodnog odbora predviđeno je da se svi zborovi birača mogu održati ako je prisutna najmanje desetina od ukupnog broja birača za područja za koje se održava zbor. Na zborovima birača za utvrđivanje kandidata za poslanike republičkih veća bilo je u proseku za FNRJ 21,2% birača (najmanje je bilo u Sloveniji 17,9%, a najviše u Crnoj Gori 29,2%), u grupi industrije, trgovine i zanatstva 48,3% (najmanje u Sloveniji 47,3%, a najviše u Crnoj Gori 54,9%) i u grupi poljoprivrede 28,2% birača (najmanje u Bosni i Hercegovini 22,6%, a najviše u Hrvatskoj 31,5%).

Na teritoriji Jugoslavije nije održano 19 ovih zborova birača za utvrđivanje kandidata za republička veća (2 u Hrvatskoj i 17 u Sloveniji), 10 u grupi industrije, trgovine i zanatstva (2 u Hrvatskoj i 8 u Sloveniji) i 17 zborova birača u grupi poljoprivrede (10 u Hrvatskoj i 7 u Sloveniji).

Kandidati

U republička veća republičkih narodnih skupština trebalo je izabrati 810 narodnih poslanika: u Srbiji 185, u Hrvatskoj 165, u Sloveniji 129, u Bosni i Hercegovini 126, u Makedoniji 113 i u Crnoj Gori 92. Na zborovima birača usvojene su kandidature 879 kandidata: u Srbiji 187, u Hrvatskoj 183, u Sloveniji 166, u Bosni i Hercegovini 136, u Makedoniji 113 i u Crnoj Gori 94. Među kandidatima za republička veća izabrano je

Kandidacione konferencije

Na kandidacionim konferencijama predlagani su kandidati za narodne poslanike i to tako što je kandidate mogla predlagati samo grupa od najmanje pet delegata. Prihvaćen je svaki onaj delegat za koga je glasalo najmanje 40% svih delegata na kandidacionoj konferenciji.

Kandidacione konferencije za republička veća predložile su zborovima birača 976 kandidata za narodne poslanike, i to (u zagradi je dat broj narodnih poslanika koji se bira): u Srbiji 187 (185), Hrvatskoj 220 (165), Sloveniji 189 (129), Bosni i Hercegovini 155 (126), Makedoniji 123 (113) i Crnoj Gori 102 (92), a za veća proizvođača u grupi industrije, trgovine i zanatstva 493, i to u Srbiji 92 (88), Hrvatskoj 107 (90), Sloveniji 111 (67), Bosni i Hercegovini 87 (69), Makedoniji 50 (49), Crnoj Gori 46 (43) i u grupi poljoprivrede 183, i to u Srbiji 40 (37), Hrvatskoj 44 (23), Sloveniji 15 (9), Bosni i Hercegovini 29 (22), Makedoniji 33 (29) i Crnoj Gori 22 (15).

Kandidacione konferencije za Pokrajinsko i Oblasno veće predložile su zborovima birača 119 (117) odnosno 106 (100), a za veća proizvođača u grupi industrije, trgovine i zanatstva 39 (39) odnosno 47 (20) i u grupi poljoprivrede 37 (34) odnosno 24 (22).

Drugi zborovi birača

Na ovim zborovima birača pretresani su predlozi kandidacionih konferencija za poslaničke kandidate i na osnovu diskusije utvrđivani kandidati zborova birača za poslanike republičkih i Narodne skupštine AP Vojvodine odnosno kandidate za odbornike Narodnog odbora AKM Oblasti. Zborovi birača su usvojili 879 predloga kandidacione konferencije za poslanike republičkih veća proizvođača, 118 za Pokrajinsko veće, 100 za Oblasno veće i 596 predloga kandidacionih konferencija za poslanike republičkih veća (u grupi industrije, trgovine i zanatstva 454, a u grupi poljoprivrede 142), 73 za poslanike pokrajinskog Veća proizvođača (39 u grupi industrije, trgovine i zanatstva i 34 u grupi poljoprivrede) i 65 odbornika oblasnog Veća proizvođača (43 u grupi industrije, trgovine i zanatstva i 22 u grupi poljoprivrede). Prema zakonima o pravima i dužnostima, izboru i opozivu republičkih i pokrajinskih narodnih poslanika

11 kandidata koje su predložili drugi zborovi birača, pored prihvaćenih kandidata kandidacionih konferencija (3 u izbornim srezovima Hrvatske: Ozalj, Vrbovec, Nova Kapela; 5 u izbornim srezovima Slovenije br. 75, 93 i 125 — po jedan i 107 — 2 kandidata i 3 u izbornim srezovima Bosne i Hercegovine: Vlasenica, Osečani i Lopare). Među kandidatima predloženim od strane grupe građana izabrana su tri (dva u Hrvatskoj u izbornim srezovima Kistanje i Pokupsko i jedan u 44 izbornom srezu Slovenije).

U veća proizvođača republičkih narodnih skupština trebalo je izabrati 541 narodnog poslanika (u grupi industrije, trgovine i zanatstva 406; i to u Srbiji 88, u Hrvatskoj 90, u Sloveniji 67, u Bosni i Hercegovini 69, u Makedoniji 49 i u Crnoj Gori 43, i u grupi poljoprivrede 135, i to u Srbiji 37, u Hrvatskoj 23, u Sloveniji 9, u Bosni i Hercegovini 22, u Makedoniji 29 i u Crnoj Gori 15). Na zborovima birača usvojene su kandidature 596 (u grupi industrije, trgovine i zanatstva 454; i to u Srbiji 89, u Hrvatskoj 92, u Sloveniji 101, u Bosni i Hercegovini 80, u Makedoniji 49 i u Crnoj Gori 43 i u grupi poljoprivrede 142; i to u Srbiji 37, u Hrvatskoj 24, u Sloveniji 11, u Bosni i Hercegovini 25, u Makedoniji 29 i u Crnoj Gori 16). Među kandidatima za republička veća proizvođača izabrano je 10 kandidata koje su predložili drugi zborovi birača, pored prihvaćenih kandidata kandidacionih konferencija (7 u grupi industrije, trgovine i zanatstva: 5 u izbornim srezovima Hrvatske: Beli Manastir, Osijek — Gornji Grad, Slavonski Brod,

Tabela 5

DRUGI ZBOROVI BIRAČA

	Republičko, pokrajinsko i oblasno veće						Proizivačka grupa industrije, trgovine i zanatstva				Proizivačka grupa poljoprivrede				
	Broj sazvanih zborova birača	Broj prisutnih birača na zborovima birača		Broj predloženih kandidata od strane kandidacionih konferencija	Broj kandidata kandidacionih konferencija koje su prihvatili zborovi birača	Broj sazvanih zborova birača	Broj prisutnih birača na zborovima birača		Broj predloženih kandidata od strane kandidacionih konferencija	Broj kandidata kandidacionih konferencija koje su prihvatili zborovi birača	Broj sazvanih zborova birača	Broj prisutnih birača na zborovima birača		Broj predloženih kandidata od strane kandidacionih konferencija	Broj kandidata kandidacionih konferencija koje su prihvatili zborovi birača
		svega	%				svega	%				svega	%		
FNRJ	22.553	2.365.051	21,2	904	879	8.238	895.737	48,3	465	454	9.267	881.931	28,2	153	142
Srbija	7.170	999.818	21,3	187	187	2.641	308.381	47,7	90	89	4.070	466.937	29,5	39	37
Od toga:															
AP Vojvodina	1.382	234.315	20,2	44	44	879	92.131	52,7	24	23	874	95.998	41,1	11	11
AKM Oblast	1.151	133.899	29,9	23	23	182	17.108	51,3	7	7	686	72.953	35,3	5	5
Hrvatska	5.611	538.760	20,0	189	183	2.303	248.391	48,7	95	92	1.851	141.181	31,5	25	24
Slovenija	2.562	184.329	17,9	177	166	1.226	133.412	47,3	105	101	746	52.660	23,8	13	11
Bosna i Hercegovina	4.669	410.771	23,9	136	136	1.373	135.529	47,8	80	80	1.466	136.657	22,6	25	25
Makedonija	1.851	158.634	21,3	113	113	508	50.590	52,3	49	49	857	50.487	33,5	29	29
Crna Gora	690	72.739	29,2	102	94	187	19.434	54,9	46	43	277	34.009	28,3	22	16
AP Vojvodina	1.381	236.469	20,4	118	118	877	92.915	53,7	39	39	874	113.793	48,6	34	34
AKM Oblast	1.151	135.695	30,4	103	100	186	17.965	55,4	45	43	687	75.969	38,0	24	22

Krapina i Zagreb — Gornji Grad, 2 u izbornim srezovima 9 i 47 Slovenije; 3 u grupi poljoprivrede; 2 u izbornim srezovima Hrvatske; Slavonski Brod i Križevci i 1 u izbornom srezu Prijedor u Bosni i Hercegovini). Među kandidatima predloženim od grupe proizvođača u grupi industrije, trgovine i zanatstva izabran je jedan i to u 56 izbornom srezu Slovenije.

Način i rezultati glasanja

Narodni poslanici za republička, Pokrajinsko i Oblasno veće birani su na osnovu opšteg, jednakog i neposrednog biračkog prava po normi jedan poslanik u Srbiji na 40.000, u Hrvatskoj na 25.000, u Sloveniji na 12.000, u Bosni i Hercegovini na 25.000, u Makedoniji na 12.000 i u Crnoj Gori na 5.000 stanovnika.

U svakom izbornom srezu građani su putem opšteg, jednakog i neposrednog biračkog prava birali jednog narodnog poslanika u republičko veće republičke narodne skupštine. Izbori za narodne poslanike republičkog veća održani su na 34.640 biračkih mesta: u Srbiji 11.689, u Hrvatskoj 8.486, u Sloveniji 4.635, u Bosni i Hercegovini 6.220, u Makedoniji 2.554 i Crnoj Gori 1.056 biračkih mesta. Glasalo se listićima, i to tako što su birači glasali za kandidata koga žele da biraju za poslanika zaokruživanjem rednog broja ispred njegovog imena. Tajnost glasanja bila je u potpunosti obezbeđena.

Izabrano je u Srbiji 185, u Hrvatskoj 165, u Sloveniji 129, u Bosni i Hercegovini 126, u Makedoniji 113 i u Crnoj Gori 92 narodna poslanika.

Poslanike u veća proizvođača republičkih narodnih skupština birala su izborna tela koja su činili članovi veća proizvođača narodnih odbora opština izabrani u proizvođačkoj grupi u kojoj se bira narodni poslanik. Od ukupnog broja članova veća proizvođača u svakoj proizvođačkoj grupi bira se broj poslanika srazmerno učešću grupe u prosečnom ukupnom društvenom proizvodu narodne republike za poslednje tri godine, a po normi jedan poslanik u Srbiji na 50.000, u Hrvatskoj na 30.000, u Sloveniji na 16.000, u Bosni i Hercegovini na 30.000, u Makedoniji na 15.000 i u Crnoj Gori na 6.500 proizvođačkog stanovništva. U grupi industrije, trgovine i zanatstva birano je u Srbiji 88, u Hrvatskoj 90, u Sloveniji 67, u Bosni i Hercegovini 69, u Makedoniji 49 i u Crnoj Gori 43, a u grupi poljoprivrede birano je u Srbiji 37, u Hrvatskoj 23, u Sloveniji 9, u Bosni i Hercegovini 22, u Makedoniji 29 i u Crnoj Gori 15.

U Pokrajinsko i Oblasno veće izabrano je 117 narodnih poslanika i 100 odbornika; u veća proizvođača grupe industrije, trgovine i zanatstva izabrano je 39 narodnih poslanika i 20 odbornika, dok su u grupi poljoprivrede izabrana 34 narodna poslanika i 22 odbornika.

Od 5.910.799 žena upisanih u birački spisak glasalo je za kandidate republičkih veća 5.524.859 ili 93,5%.

Tabela 6

REZULTATI GLASANJA I BROJ IZABRANIH NARODNIH POSLANIKA

	Republičko, pokrajinsko i oblasno veće						
	Broj birača upisanih u birački spisak	G l a s a l o		Z a k a n d i d a t e		Nevažeći glasački listići	Broj izabranih narodnih poslanika
		Broj	%	Broj	%		
FNRJ	11.324.710	10.638.237	93,9	10.260.882	96,5	377.355	810
Srbija	4.784.376	4.475.989	93,6	4.327.294	96,7	148.695	185
Od toga:							
AP Vojvodina	1.203.257	1.124.919	93,5	1.068.582	95,0	56.337	44
AKM Oblast	455.455	422.821	92,8	418.206	98,9	4.615	22
Hrvatska	2.734.737	2.589.894	94,7	2.479.163	95,7	110.731	165
Slovenija	1.037.433	976.649	94,1	914.133	93,6	62.516	129
Bosna i Hercegovina	1.760.221	1.652.472	93,9	1.612.843	97,6	39.629	126
Makedonija	753.641	709.646	94,2	696.782	98,2	12.864	113
Crna Gora	254.302	233.587	91,9	230.667	98,7	2.920	92
AP Vojvodina	1.202.543	1.103.152	91,7	1.044.561	94,7	58.591	117
AKM Oblast	455.431	422.420	92,8	416.428	98,6	5.992	100

Od ukupnog broja članova izbornog tela u proizvođačkoj grupi industrije, trgovine i zanatstva glasalo je 93,2%: u Srbiji 93,8%, u Hrvatskoj 90,9%, u Sloveniji 92,9%, u Bosni i Hercegovini 94,1%, u Makedoniji 97,3% i u Crnoj Gori 94,7%. Na izborima za Pokrajinsko veće odnosno Oblasno veće proizvođača ovaj procenat je iznosio 95,3% odnosno 93,4%.

Za kandidate je dato 97,3% glasova: u Srbiji 99,3%, u Hrvatskoj 98,5%, u Sloveniji 95,0%, u Bosni i Hercegovini 94,0%, u Makedoniji 99,5% i u Crnoj Gori 98,0% i u izborima za Pokrajinsko odnosno Oblasno veće proizvođača ovaj procenat je iznosio 99,4% odnosno 98,1%.

Od ukupnog broja članova izbornog tela 1.081 je bila žena, od kojih je glasalo 1.007: u Srbiji 310 (291), u Hrvatskoj 362 (330), u Sloveniji 189 (179), u Bosni i Hercegovini 90 (83), u Makedoniji 74 (68), u Crnoj Gori 56 (56) i u izborima za Pokrajinsko veće proizvođača 91 (88) i za Oblasno veće proizvođača 15 (15).

Pri izračunavanju ukupnog broja glasova datih za kandidate u izbornim srezovima koji imaju isto izbornno telo ili kada se na području jedne opštine bira više narodnih poslanika, uzeti su u račun podaci jednog od izbornih srezova, i to onog u kome je za kandidate dat najveći broj glasova.

Broj nevažećih glasačkih listića dat je u ukupnom iznosu.

Tabela 7
REZULTATI GLASANJA I BROJ IZABRANIH NARODNIH
POSLANIKA*

	Proizvođačka grupa industrije, trgovine i zanatstva					
	Članovi izbornog tela	Glasalo čla- nova izbor- nog tela	Ukupno glasova	Od toga glasova za kandidate	Broj nevaže- ćih glasova listića	Broj izabra- nih narodnih poslanika
FNRJ	14.720	13.721	2.142.005	2.084.908	200	406
Srbija	4.093	3.839	610.603	606.531	41	88
Od toga:						
AP Vojvodina	1.070	1.018	165.566	161.741	13	23
AKM Oblast	426	401	30.985	30.442	6	7
Hrvatska	4.105	3.733	465.799	459.005	45	90
Slovenija	2.178	2.023	525.432	499.338	9	67
Bosna i Hercegovina	2.162	2.035	267.487	251.411	51	69
Makedonija	985	958	94.712	94.200	32	49
Crna Gora	1.197	1.133	177.972	174.423	22	43
AP Vojvodina	1.071	1.021	166.065	165.010	13	39
AKM Oblast	424	396	30.539	29.944	3	20

* U slučaju kad je na području jedne opštine obrazovano više izbornih srezova ili kada se na području jedne opštine bira više narodnih poslanika, pri izračunavanju ukupnog broja članova izbornog tela koji su glasali i ukupno palih glasova, nisu zbrajani podaci za sve tako obrazovane izborne srezove, već su uzeti u obzir samo jedanput, jer svi ti izborni srezovi imaju isto izbornu telo.

Tabela 8
REZULTATI GLASANJA I BROJ IZABRANIH NARODNIH
POSLANIKA

	Proizvođačka grupa poljoprivrede					
	Članovi izbornog tela	Glasalo čla- nova izbor- nog tela	Ukupno glasova	Od toga glasova za kandidate	Broj nevaže- ćih glasova listića	Broj izabra- nih narodnih poslanika
FNRJ	17.464	16.339	3.002.502	2.980.308	115	135
Srbija	9.087	8.704	1.524.769	1.518.918	32	37
Od toga:						
AP Vojvodina	2.739	2.633	222.709	221.678	15	11
AKM Oblast	1.244	1.159	190.125	189.278	3	5
Hrvatska	3.884	3.468	419.369	414.244	55	23
Slovenija	765	688	221.736	218.417	12	9
Bosna i Hercegovina	2.110	1.949	559.734	556.934	7	22
Makedonija	1.223	1.165	144.216	142.455	8	29
Crna Gora	395	365	132.678	129.340	1	15
AP Vojvodina	2.739	2.632	223.618	223.043	10	34
AKM Oblast	1.243	1.170	191.329	191.179	3	22

Od ukupnog broja članova izbornog tela glasalo je 93,6%: u Srbiji 95,8%, u Hrvatskoj 89,3%, u Sloveniji 89,9%, u Bosni i Hercegovini 92,4%, u Makedoniji 95,3% i u Crnoj Gori 92,4%. U izborima za Pokrajinsko odnosno Oblasno veće proizvođača ovaj procenat je iznosio 96,1% odnosno 94,1%.

Od ukupnog broja datih glasova kandidati su dobili 99,3%: u Srbiji 99,6%, u Hrvatskoj 98,8%, u Sloveniji 98,5%, u Bosni i Hercegovini 99,4%, u Makedoniji 98,8% i u Crnoj Gori 97,5%. U izborima za Pokrajinsko odnosno Oblasno veće ovaj procenat je iznosio 99,7% odnosno 99,9%.

Od ukupnog broja članova izbornog tela 584 su bile žene, od kojih je glasala 541: u Srbiji 341 (323), u Hrvatskoj 142 (125), u Sloveniji 15 (13), u Bosni i Hercegovini 47 (45), u Makedoniji 30 (28) i u Crnoj Gori 9 (7), a na izborima za Pokrajinsko veće proizvođača 117 (116) i za Oblasno veće proizvođača 37 (33).

Sastav novoizabranih republičkih narodnih skupština

Od 185 novoizabranih narodnih poslanika Republičkog veća Narodne skupštine NR Srbije 13 su žene, a od 125 poslanika Veća proizvođača 14 su žene. Među poslanicima Republičkog veća 81 nije bio dosada poslanik, a u Veću proizvođača ima 110 novih poslanika. Svi poslanici oba doma su članovi Socijalističkog saveza radnog naroda, a članovi Saveza komunista su 182 poslanika Republičkog veća i 124 poslanika Veća proizvođača. Veće proizvođača je mlađi dom Skupštine: 22 poslanika ima manje od 30 godina, 85 od 31 do 40 godina, a 18 od 41 do 50 godina starosti. Po grupama, godine starosti poslanika Republičkog veća su sledeće: do 30 godina jedan, od 31 do 40 — 111, od 41 do 50 — 61, od 51 do 60 — 8, a preko 61 godine starosti ima četiri narodna poslanika. Velika većina novoiza-

branih poslanika učestvovala je u Narodnooslobodilačkoj borbi: nosilaca Spomenice 1941 ima u Republičkom veću 96, a u Veću proizvođača 10, učesnika od 1941 godine ima 11 (9), od 1942 — 10 (6), od 1943 — 16 (7), od 1944 — 23 (36), od 1945 — 2 (2), dok u Narodnooslobodilačkoj borbi nisu učestvovala 23 poslanika Republičkog veća i 55 poslanika Veća proizvođača. Prema nacionalnosti, Srba: u Republičkom veću ima 151, a u Veću proizvođača 101, Hrvata 4 (2), Crnogoraca 5 (2), Jugoslovena neopredeljenih dva u Republičkom veću, Šiptara 11 (7), Mađara 7 (11), Slovaka po jedan u svakom domu, Turaka i Bugara po jedan u Republičkom veću i Rumuna 2 (1).

Od 165 novoizabranih narodnih poslanika Republičkog veća Sabora NR Hrvatske 20 su žene, a od 113 poslanika Veća proizvođača 17 su žene. Među izabranim poslanicima 166 su to po prvi put: u Republičkom veću ima 76 novih poslanika a u Veću proizvođača 90. Po godinama starosti, poslanici su ovako raspoređeni: do 30 godina 6 (21), od 31 do 40 — 78 (58), od 41 do 50 — 63 (30), od 51 do 60 — 15 (4), dok poslanika preko 60 godina ima samo tri i to u Republičkom veću. Od poslanika Republičkog veća 123 su Hrvati, 38 su Srbi, a po jedan poslanik je Italijan i Mađar, među poslanicima Veća proizvođača ima 91 Hrvat, 21 Srbin i jedan Italijan. U odborima domova i Sabora angažovano je 120 poslanika Republičkog veća i 99 poslanika Veća proizvođača.

Od 129 novoizabranih narodnih poslanika Republičkog veća Ljudske skupštine LR Slovenije 24 su žene, a od 76 poslanika Veća proizvođača 13 su žene. Novih poslanika u Republičkom veću ima 72, a u Veću proizvođača 56. Svi narodni poslanici su članovi Socijalističkog saveza radnog naroda, a članovi Saveza komunista su 127 poslanika Republičkog veća i 74 poslanika Veća proizvođača. Po godinama starosti poslanici su ovako raspoređeni: do 30 godina tri u Republičkom veću i osam u Veću proizvođača, od 31 do 40 — 53 (36), od 41 do 50 — 59 (29), od 51 do 60 — 12 (3), dok samo dva poslanika Republičkog veća imaju više od 60 godina. Velika većina poslanika je učestvovala u Narodnooslobodilačkoj borbi, i to: od 1941 g. — 58 (12), od 1942 g. — 9 (3), od 1943 g. — 25 (21) i 1944 g. — 24 (21). Po nacionalnosti, svi poslanici su Slovenci, sem što u Republičkom veću ima po jedan poslanik Italijan i Mađar. Svi, izuzev četiri poslanika Republičkog veća, imaju zadržanja u skupštinskim organima.

Od 126 novoizabranih narodnih poslanika Republičkog veća Narodne skupštine NR Bosne i Hercegovine šest su žene, a od 91 poslanika Veća proizvođača četiri su žene. Novih poslanika u Republičkom veću ima 66, a u Veću proizvođača 78. Svi poslanici su članovi Socijalističkog saveza radnog naroda i Saveza komunista. Po godinama starosti, poslanici su ovako raspoređeni: do 30 g. — 6 (14), od 31 do 40 — 68 (47), od 41 do 50 — 47 (22), od 51 do 60 — 5 (8), a sa više od 60 g. nema nijednog poslanika. Učesnika Narodnooslobodilačkog rata — nosilaca Spomenice 1941 ima u Republičkom veću 79, a u Veću proizvođača 13, učesnika od 1941 ima 7 (9), od 1942 — 16 (11), od 1943 — 14 (14), od 1944 — 3 (17), od 1945 po jedan, dok u Narodnooslobodilačkoj borbi nije učestvovalo šest poslanika Republičkog veća i 26 poslanika Veća proizvođača. Nacionalni sastav Narodne skupštine NR Bosne i Hercegovine je sledeći: Srba — 92 (64), Hrvata — 29 (19), neopredeljenih Jugoslovena — 5 (4), a u Veću proizvođača ima tri Crnogorca i jedan Slovenac. U odborima Skupštine angažovano je 140 poslanika, dok 77 nije angažovano.

Od 113 novoizabranih poslanika Republičkog veća Narodnog sabora NR Makedonije osam su žene, a od 78 poslanika Veća proizvođača takođe su osam žene. Novih poslanika u Republičkom veću ima 47, a u Veću proizvođača 57. Svi narodni poslanici su članovi Socijalističkog saveza radnog naroda, a članova Saveza komunista ima 112 u Republičkom veću i 75 u Veću proizvođača. Po godinama starosti, poslanici su ovako raspoređeni: do 30 g. — 1 (9), od 31 do 40 — 77 (57), od 41 do 50 — 32 (11), od 51 do 60 — 3 (1). Učesnika Narodnooslobodilačke borbe — nosilaca Spomenice 1941 ima 35 u Republičkom veću i šest u Veću proizvođača, učesnika od 1941 — 34 (14), od 1942 — 9 (8), od 1943 — 10 (3), od 1944 — 23 (21). Jedan poslanik Veća proizvođača učestvovala je u borbi od 1945. dok u Narodnooslobodilačkoj borbi nisu učestvovala dva poslanika Republičkog veća i 25 poslanika Veća proizvođača. Po nacionalnosti u Republičkom veću ima 97 Makedonaca, 12 Šiptara, dva Turčina, i po jedan Vlah i Jevrej, a u Veću proizvođača ima 69 Makedonaca, po dva Šiptara, Turčina, Srbina i Slovenca. U skupštinskim organima angažovan je 101 poslanik Republičkog veća i 59 poslanika Veća proizvođača, dok nisu angažovani u Republičkom veću 12, a u Veću proizvođača 19 poslanika.

Od 92 novoizabranih poslanika Republičkog veća Narodne skupštine NR Crne Gore pet su žene, a od 58 poslanika Veća proizvođača šest su žene. Novih poslanika u Republičkom veću ima 37, a u Veću proizvođača 40. Svi narodni poslanici su članovi Socijalističkog saveza radnog naroda i Saveza komunista. Po godinama starosti stanje je sledeće: do 30 g. — 2 (5), od 31 do 40 — 38 (20), od 41 do 50 — 46 (33), do 55 godina — 6 poslanika Republičkog veća. Učesnika Narodnooslobodilačke borbe — nosilaca Spomenice 1941 — 72 (43) ima od 1941 (sa prekidima) — 5 (9), od 1942 — 4 (1), od 1943 — 5 (9), od 1944 — 3 (8), dok u Narodnooslobodilačkoj borbi nisu učestvovala tri poslanika Republičkog veća i 13 poslanika Veća proizvođača. Po nacionalnosti, u Republičkom veću ima 90 Crnogoraca i po jedan Jugosloven i Šiptar, a u Veću proizvođača 55 su Crnogorci, a trojica Srbi. U odborima i komisijama Skupštine angažovan je 81 poslanik Republičkog veća i 45 poslanika Veća proizvođača.

D.P.—R.M.M.

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

Sednice 17, 18 i 19 aprila 1958 godine

Savezna narodna skupština izabrana na izborima 23 marta (Republičko veće), odnosno 26 marta 1958 g. (Veće proizvođača) sastala se prvi put 17 aprila 1958 godine. Na prvim prethodnim sastancima Saveznog veća i Veća proizvođača, kojima su predsedavali najstariji narodni poslanici: u Saveznom veću dr Ivan Ribar, a u Veću proizvođača Stjepan Marković, izabrani su verifikacioni odbori, a poslanici su predali svoja poslanička uverenja.

Na drugim prethodnim sastancima domova prihvaćeni su izveštaji verifikacionih odbora, a zatim su narodni poslanici dali svečanu izjavu i potpisali protokol o svečanoj izjavi. Potom su domovi izvršili izbor predsednika, potpredsednika i zapisničare domova. U Saveznom veću za predsednika Doma izabran je dr Mladen Iveković, za potpredsednika Dušanka Kovačević, a za zapisničare Mirko Popović, Andrej Petelin i Mito Dimitrijević. U Veću proizvođača za predsednika Doma izabran je Paško Romac, za potpredsednika Borko Temelkovski, a za zapisničare Mićun Janković, Josip Parić i Dragica Rome.

Na prvim sednicama domova, održanim 18 aprila 1958 g., izabrani su članovi stalnih odbora Saveznog veća odnosno Veća proizvođača i usvojen je predlog da se održi zajednička sednica domova radi izbora predsednika, potpredsednika i sekretara Savezne narodne skupštine, predsednika Republike i članova Saveznog izvršnog veća. U nastavku prvih redovnih sednica domova, održanih 19 aprila, oba doma usvojila su Privremenu odluku o nagradama i naknadama poslanika Savezne narodne skupštine.

Na prvoj zajedničkoj sednici oba doma, 18 aprila, na predlog koji je u ime grupe poslanika podneo Đuro Pucar za predsednika Savezne narodne skupštine ponovo je izabran Petar Stambolić, za potpredsednike Vladimir Simić, Pavle Gregorić i Franc Leskošek, a za sekretara Mitar Bakić. Istog dana izabrani su članovi stalnih zajedničkih odbora i komisija Skupštine. U nastavku prve zajedničke sednice, 19 aprila, ekspozice o radu Saveznog izvršnog veća u periodu od 1954 do 1957 g. podneo je predsednik Republike Josip Broz Tito. Povodom ekspozice Predsednika Republike Savezna narodna skupština je usvojila sledeću rezoluciju:

»Savezna narodna skupština prihvata u svemu osvrst na društveni, privredni i politički razvitak Federativne Narodne Republike Jugoslavije sadržan u ekspozici Predsednika Republike i odobrava politiku koju je na ovim područjima Savezno izvršno veće vodilo u periodu trajanja svog mandata od 1954 do 1957 godine.

Savezna narodna skupština smatra da problemi i zadaci koji su izloženi u ekspozici Predsednika Republike treba da posluže kao osnova pretpostojućih delatnosti i napora u oblasti društvenog, privrednog i političkog života i razvitka zemlje.

REPUBLIČKE NARODNE SKUPŠTINE

Izbori za republičke narodne skupštine četvrtog saziva održani su za republička veća 23 marta 1958 g., a za veća proizvođača u Srbiji 26, 27 i 28 marta, u Hrvatskoj 29, u Sloveniji 25 i 28, u Bosni i Hercegovini 26 i 27, u Makedoniji 27 i u Crnoj Gori 28 marta. Sve novoizabrane republičke narodne skupštine sastale su se prvi put u prvoj polovini aprila 1958 godine.

Narodna skupština NR Srbije

Prve sednice novoizabrane Narodne skupštine NR Srbije održane su 11 i 12 aprila 1958 godine.

Na prvim prethodnim sastancima Republičkog veća i Veća proizvođača, 11 aprila, izabrani su verifikacioni odbori, a na drugim prethodnim sastancima, 12 aprila, usvojeni su

Savezna narodna skupština o daje priznanje Predsedniku Republike i Saveznom izvršnom veću za njihov celokupni rad i vođenje politike u periodu od 1954 do prestanka njihovog dosadašnjeg mandata.«

Zatim se pristupilo izboru predsednika Republike. Lazar Koliševski je, u ime grupe poslanika, za predsednika Republike predložio Josipa Broza Tita. Podnoseći ovaj predlog, Lazar Koliševski je rekao: »Drugovi i drugarice narodni poslanici, izlazeći pred ovaj visoki dom da u ime Predsedništva Socijalističkog saveza i grupe narodnih poslanika oba veća Narodne skupštine predložim kandidata za predsednika Federativne Narodne Republike Jugoslavije, duboko sam uveren da mi našim predlogom samo izražavamo i potvrđujemo opštu i jedinstvenu želju i volju svih nas, naših naroda i svih građana naše socijalističke zajednice, da na čelu naše socijalističke države vidimo i dalje ponovo druga Tita.«

U glasanju su učestvovala 572 narodna poslanika, 12 narodnih poslanika je bilo opravdano odsutno, a kandidat za predsednika Republike se uzdržao od glasanja. Izbor za predsednika Republike izvršen je tajnim glasanjem. Za kandidata Josipa Broza Tita glasala su 572 narodna poslanika.

Posle objavljivanja rezultata glasanja, burno pozdravljen od narodnih poslanika, predsednik Republike Josip Broz Tito dao je svečanu izjavu, a zatim se Skupštini obratio sledećim rečima:

»Drugovi i drugarice narodni poslanici, ja sam duboko dirnut ovim visokim poverenjem koje ste mi vi ovdje danas izrazili birajući me za predsednika Federativne Narodne Republike Jugoslavije. Ja obećavam još jedanput ovdje da ću vršiti svoju dužnost prema svojim umnim i fizičkim sposobnostima i obećavam da ću nastojati svim silama da opravdam to poverenje koje ste mi vi ovdje danas izrazili. Ja osećam ovom prilikom i veliku radost i ponos što ću prema svojim sposobnostima i dalje da služim našoj socijalističkoj domovini i što ću sve snage koje imam upotrebiti za dobrobit naroda naše zemlje. Ja vam se još jedanput, drugovi i drugarice, najlepše zahvaljujem.«

Zatim je Skupština prešla na poslednju tačku dnevnog reda: izbor članova Saveznog izvršnog veća. Savezna narodna skupština je na predlog, koji je u ime grupe narodnih poslanika podneo Miha Marinko, prvo utvrdila da broj članova Saveznog izvršnog veća, koje bira Skupština, bude 28, a zatim su za članove Saveznog izvršnog veća izabrani narodni poslanici: Ljubo Babić, Marjan Breclj, Hasan Brkić, Krste Crvenkovski, Rodoljub Čolaković, Peko Dapčević, Stevan Doronjski, Ivan Gošnjak, Avdo Humo, Edvard Kardelj, Slavko Komar, Ivan Krajačić, Sergej Krajger, Moma Marković, Nikola Minčev, Slobodan Penezić, Krsto Popivoda, Milentije Popović, Koča Popović, Vladimir Popović, Aleksandar Ranković, Dobrivoje Radosavljević, Đuro Salaj, Svetislav Stefanović, Velimir Stojnić, Lidija Šentjurs, Mijalko Todorović i Veljko Zeković. Pored toga, po Ustavnom zakonu u Savezno izvršno veće ulaze predstavnici republičkih izvršnih veća: Ljubčo Arsov, Filip Bajković, Jakov Blažević, Osman Karabegović, Boris Krajger i Miloš Minić, tako da Savezno izvršno veće broji 34 člana.

R-M. M.

izveštaji verifikacionih odbora izabrano časnštvo domova. Za predstavnika Republičkog veća je izabran dr Dušan Bratić, za potpredsednika Nikolija Petrović, a za zapisničare Dragoljub Kirčanski, Milovan Radojević i Tankosava Simić, a za predstavnika Veća proizvođača je izabran Dušan Puda, za potpredsednika Branislav Tešić, a za zapisničare Stanoje Marković, Momčilo Pajević i Radimir Vučković.

Na prvim sednicama domova, 12 aprila, usvojen je predlog o održavanju zajedničke sednice Republičkog veća i Veća proizvođača radi izbora predsednika, potpredsednika i sekretara Narodne skupštine i članova Izvršnog veća, a Republičko veće je izabralo deset poslanika u Savezno veće Savezne narodne skupštine. Na drugim sednicama domova, 12 aprila, izabrani su članovi odbora domova i usvojena je Odluka o naknadama, nagradama i platama za stalne funkcije narodnih poslanika Narodne skupštine NR Srbije. Republičko veće je,

pored toga, usvojilo Zakon o osnivanju Saveta za socijalnu politiku i komunalna pitanja i Zakon o osnivanju Državnog sekretarijata za robni promet.

Na prvoj zajedničkoj sednici oba doma, 12 aprila, za predsednika Skupštine izabran je Jovan Veselinov, za potpredsednika Voja Leković, a za sekretara Milivoje Radovanović. kao i članovi zajedničkih odbora i komisija Skupštine i 25 članova Izvršnog veća.

Sabor NR Hrvatske

Prve sednice novoizabranog Sabora NR Hrvatske održane su 9 i 10 aprila 1958 godine.

Na prvim prethodnim sastancima Republičkog veća i Veća proizvođača, 9 aprila, izabrani su verifikacioni odbori, a na drugim prethodnim sastancima 10 aprila usvojeni su izveštaji verifikacionih odbora i izabrano časništvo domova. U Republičkom veću za predsednika je izabran dr Zlatan Sremec, za potpredsednika Soka Krajačić, a za zapisničare Vinko Kožul, Mihovil Križnik i Ranko Mitić, a u Veću proizvođača za predsednika je izabran Josip Cazi, za potpredsednika inž. Dušan Mladinov, a za zapisničare Borka Korać, Dragutin Lončar i Jovica Popović.

Na prvim sednicama domova, 10 aprila, izabrani su članovi odbora domova i usvojena Privremena odluka o zastupničkim naknadama i o platama za stalne funkcije koje vrše narodni zastupnici u Saboru NR Hrvatske i u njegovim organima, a Republičko veće je izabralo deset poslanika u Savezno veće Savezne narodne skupštine.

Na prvoj zajedničkoj sednici oba doma, 10 aprila, za predsednika Sabora izabran je dr Vladimir Bakarić, za potpredsednike Karlo Mrazović i Nikola Sekulić, a za sekretara Stjepan Debeljak, kao i članovi zajedničkih odbora i komisija Sabora i 24 člana Izvršnog veća.

Ljudska skupščina LR Slovenije

Prve sednice novoizabrane Ljudske skupščine LR Slovenije održane su 10 i 11 aprila 1958 godine.

Na prvim prethodnim sastancima Republičkog veća i Veća proizvođača, 10 aprila, izabrani su verifikacioni odbori, a na drugim prethodnim sastancima, 11 aprila, usvojeni su izveštaji verifikacionih odbora i izabrano časništvo domova. U Republičkom veću za predsednika je izabran inž. Pavle Zaucer, za potpredsednika Angela Ocepek, a za zapisničare Drago Seliger, Slavica Zirkelbach i Stane Sotlar, a u Veću proizvođača za predsednika je izabran Lojze Ocepek, za potpredsednika Miha Berčič, a za zapisničare Ivan Videnič, Mara Fras i Franc Perše.

Na prvim sednicama domova, 11 aprila, izabrani su članovi odbora domova, a Republičko veće je izabralo deset poslanika u Savezno veće Savezne narodne skupštine.

Na prvoj zajedničkoj sednici oba doma, 11 aprila, za predsednika Ljudske skupščine izabran je Miha Marinko, za potpredsednike dr Heli Modić i Stane Kavčič, a za sekretara dr Miha Potočnik, kao i članovi zajedničkih odbora i komisija Skupščine i 19 članova Izvršnog veća.

Narodna skupština NR Bosne i Hercegovine

Prve sednice novoizabrane Narodne skupštine NR Bosne i Hercegovine održane su 10 i 11 aprila 1958 godine.

Na prvim prethodnim sastancima Republičkog veća i Veća proizvođača, 10 aprila, izabrani su verifikacioni odbori, a na drugim prethodnim sastancima, 11 aprila, usvojeni su izveštaji verifikacionih odbora i izabrano časništvo domova. U Republičkom veću za predsednika je izabran Jozo Bakrač, za potpredsednika Novak Anđelić, a za zapisničare Hamo

Čehajić, Milan Kecman i Ante Miljas, a u Veću proizvođača za potpredsednika je izabran Milutin Đurašković, za potpredsednika Halid Mesihović, a za zapisničare Tomislav Jurišić, Alija Puzić i Vlado Stojaković.

Na prvim sednicama domova, 11 aprila, izabrani su članovi odbora domova i usvojena Odluka o poslaničkim naknadama i platama za stalne funkcije narodnih poslanika Narodne skupštine NR Bosne i Hercegovine, a Republičko veće je izabralo deset poslanika u Savezno veće Savezne narodne skupštine.

Na prvoj zajedničkoj sednici oba doma, 11 aprila, za potpredsednika Narodne skupštine izabran je Đuro Pucar, za potpredsednika Vlado Šegrt, a za sekretara Borivoje Popović, kao i članovi zajedničkih odbora i komisija Skupštine i 19 članova Izvršnog veća.

Narodno sobranje NR Makedonije

Prve sednice novoizabranog Narodnog sobranja NR Makedonije održane su 14 i 15 aprila 1958 godine.

Na prvim prethodnim sastancima Republičkog veća i Veća proizvođača, 14 aprila, izabrani su verifikacioni odbori, a na drugim prethodnim sastancima, 15 aprila, usvojeni su izveštaji verifikacionih odbora i izabrano časništvo domova. U Republičkom veću za predsednika je izabran Kiro Georgievski, za potpredsednika Kamuran Tahir, a za zapisničare Mara Minaneva, Džemail Tairi i Aleksandar Martinovski, a u Veću proizvođača za predsednika je izabran Borko Temelkovski, za potpredsednika Milan Petrovski, a za zapisničare Milančo Georgiev, Miško Veleviski i Kiro Cekovski.

Na prvim sednicama domova, 15 aprila, usvojen je predlog o održavanju zajedničke sednice radi izbora potpredsednika, potpredsednika i sekretara Narodnog sobranja i članova Izvršnog veća. Na drugim sednicama domova, 15 aprila, usvojena je Odluka o poslaničkim naknadama i platama za stalne funkcije narodnih poslanika Narodnog sobranja, izabrani su odbori domova, a Republičko veće je izabralo deset poslanika u Savezno veće Savezne narodne skupštine.

Na prvoj zajedničkoj sednici oba doma, 15 aprila, za potpredsednika Narodnog sobranja izabran je Lazar Koliševski, za potpredsednika Vidoe Smilevski, a za sekretara Pero Korabar, kao i članovi zajedničkih odbora i komisija Sobranja i 15 članova Izvršnog veća.

Narodna skupština NR Crne Gore

Prve sednice novoizabrane Narodne skupštine NR Crne Gore održane su 11 i 12 aprila 1958 godine.

Na prvim prethodnim sastancima Republičkog veća i Veća proizvođača, 11 aprila, izabrani su verifikacioni odbori, a na drugim prethodnim sastancima, 12 aprila, usvojeni su izveštaji verifikacionih odbora i izabrano časništvo domova. U Republičkom veću za predsednika je izabran Savo Brković, za potpredsednika Vlado Strugar, a za zapisničare Radojica Šoškić, Marko Đolević i Savo Vujačić, a u Veću proizvođača za predsednika je izabran Spasoje Šarac, za potpredsednika Velizar Škerović, a za zapisničare Tripo Sindik, Radisav Raspopović i Rizah Katana.

Na prvim sednicama domova, 12 aprila, izabrani su odbori domova, a Republičko veće je izabralo deset poslanika u Savezno veće Savezne narodne skupštine.

Na prvoj zajedničkoj sednici oba doma, 12 aprila, za potpredsednika Narodne skupštine izabran je Blažo Jovanović, za potpredsednika Nikola Kovačević, a za sekretara Radovan Lekić, kao i članovi zajedničkih odbora i komisija Skupštine i 13 članova Izvršnog veća i usvojena Odluka o naknadama i platama za stalne funkcije poslanika Narodne skupštine NR Crne Gore.

R-M.M.

SAVEZNO IZVRŠNO VEĆE

Sednica 7 aprila 1958 godine

Na sednici Saveznog izvršnog veća održanoj 7 aprila 1958 g., pod predsedništvom Edvarda Kardelja, potpredsednika Saveznog izvršnog veća, donete su sledeće uredbe i odluke:

Uredba o posebnim uslovima izgradnje stanbenih i upravnih zgrada i o društvenom nadzoru nad tom izgradnjom (Uredbom se sprečava izgradnja luksuznih stanbenih i upravnih zgrada i pojačava društveni nadzor u stanbenoj izgradnji time što se znatna prava daju narodnim odborima opština, radničkim savetima, zborovima birača i stanbenim zajednicama; narodni odbori opština usmeravaju celokupnu stanbenu izgradnju na svom području; oni su ovlašćeni da donose propise o kategorizaciji i tipizaciji stanova, njihovoj površini i zapremini, opremi koja se može ugraditi, o lokaciji zgrada, kao i o komunalnim objektima koje treba izgraditi za normalno odvijanje života u stanbenom naselju; stanbena izgradnja mora se vršiti prema propisima o standardima za pojedine elemente i uređaje zgrada za stanovanje; prilikom donošenja propisa o usmeravanju standardne izgradnje narodni odbor opštine mora voditi računa da cena izgradnje i stanarina stanova koji se grade odgovaraju ličnim dohocima građana; radnički savet privredne organizacije koja izgrađuje stanbenu zgradu iz sredstava fonda zajedničke potrošnje, pored donošenja odluke o visini utroška sredstava, rešava kojim potrebama treba da odgovaraju stanovi i koje kategorije će oni biti);

Uredba o Sekretarijatu za socijalnu politiku i komunalna pitanja Saveznog izvršnog veća (Uredbom je Sekretarijat za socijalnu zaštitu Saveznog izvršnog veća dobio novi naziv: Sekretarijat za socijalnu politiku i komunalna pitanja; Sekretarijat će obavljati upravne poslove iz nadležnosti Federacije u oblasti socijalne zaštite dece i omladine, starateljstva i poslova u vezi sa porodicom, zaštite dece palih boraca i žrtava fašističkog terora, zaštite invalida, poslove iz stanbene i komunalne oblasti i dr.);

Uredba o položaju određenih saveznih organa uprave (prema Uredbi Uprava pomorstva i rečnog saobraćaja, Uprava civilnog vazduhoplovstva i Savezna uprava za puteve postaju uprave u sastavu Sekretarijata za saobraćaj i veze Saveznog izvršnog veća);

Uredba o Zavodu za unapređenje javne uprave (Uredbom se osniva Zavod za unapređenje javne uprave, sa sedištem u Beogradu, koji će proučavati organizacioni razvitak i metode rada javne uprave u zemlji i inostranstvu, prenositi iskustva i ukazivati stručnu pomoć državnim organima i drugim ustanovama i organizacijama u unapređivanju njihove organizacije i metoda rada; Zavod će takođe raditi i na stvaranju i usavršavanju stručnih kadrova u javnoj upravi; Uredbom se ukida Biro za organizaciju uprave i privrede Saveznog izvršnog veća, pošto Zavod preuzima veliki deo njegovih zadataka);

Uredba o dopuni Uredbe o upravljanju stanbenim zgradama; Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o Saveznom zavodu za urbanizam i komunalna i stanbena pitanja; Uredba o položajnim platama službenika prosvetnih ustanova; Uredba o položajnim platama sudija i javnih tužilaca; Odluka o okvirima za utvrđivanje položajnih plata službenika saveznih organa i Odluka o sprovođenju likvidacije ukinute Vrhovne invalidske komisije.

U nastavku sednice Saveznog izvršnog veća 7 aprila 1958 g., pod predsedništvom Rodoljuba Čolakovića, potpredsednika Saveznog izvršnog veća, donete su sledeće uredbe, odluke i rešenja:

Uredba o Jugoslovenskoj poljoprivrednoj banci (prema Uredbi, u Jugoslovenskoj poljoprivrednoj banci i samostalnim zadrugama štedionicama biće koncentrisana sredstva namenjena poljoprivredi, koja se obezbeđuju iz društvenih fondova namenjenih poljoprivredi i vodoprivredi, iz sredstava ulagača, iz kredita kod Narodne banke i drugih banaka itd.; Banka zaključuje ugovore o zajmovima i kreditima, po pravilu, sa zadrugama štedionicama, ali ih može zaključivati i neposredno sa poljoprivrednim organizacijama, opštim zemljoradničkim zadrugama i drugim neposrednim korisnicima u poljoprivredi i vodoprivredi; političko-teritorijalne jedinice koje su dužne da sredstva svojih fondova određena za poljoprivredu drže kod Banke i zadrugama štedionica i da ih preko njih ulažu, mogu — ali samo narodne republike i autonomne jedinice — obrazovati pri filijalama odbora za kredite, koji će odobravati kredite iz njihovih fondova; pored davanja zajmova i kredita Banka će finansirati investicije za račun davalaca sredstava bez obaveze vraćanja, obavljati službu u vezi sa davanjem regresa u poljoprivredi, korišćenjem deviznih sredstava namenjenih potrebama investicija u poljoprivredi, kontrolisati da li se zajmovi i krediti koriste u saglasnosti sa ugovorima itd.);

Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o zemljoradničkim zadrugama (Uredbom se sređuju unutrašnji organizacioni odnosi u zemljoradničkim zadrugama, preciziraju organi upravljanja u njoj i razgraničavaju nadležnosti tih organa; prema Uredbi, organi zadruge su: skupština, zadrugni savet, upravni odbor i upravnik);

Odluka o načinu pokrivanja gubitaka pogona zadrugnih poslovnih saveza i pogona sa samostalnim obračunom u sastavu trgovinskih i ugostiteljskih privrednih organizacija (prema Odluci,

gubici ovih pogona pokrivaće se samo iz dela dohotka koji, preostane posle izdvajanja doprinosa iz dohotka);

Odluka o načinu obezbeđenja obrtnih sredstava zadruga (Odlukom se zadrugne organizacije izjednačuju sa ostalim privrednim organizacijama u pogledu režima finansiranja obrtnih sredstava koji će se primenjivati u 1958 g.);

Uredba o posebnim uslovima raspodele dohotka nekih vrsta privrednih organizacija (prema Uredbi, kao komunalno-privredna preduzeća smatraće se preduzeća za snimanje filmova, za tehničku izradu i obradu filmova, za promet filmova, za prikazivanje filmova, kao i organizacije daka i studenata koje obavljaju privrednu delatnost);

Odluka o učešću potrošača u dohotku trgovinskih organizacija (prema Odluci, trgovinske privredne organizacije izdavaće deo ostvarenog dohotka na ime učešća potrošača u dohotku, pre utvrđivanja stope i obračunavanja doprinosa iz dohotka);

Rešenje o visini dela doprinosa iz dohotka koji izdavačka preduzeća izdaju u fond za unapređivanje izdavačke delatnosti (prema Rešenju, izdavačke privredne organizacije izdavaće 50% od doprinosa iz dohotka i uplaćivati ga u republički fond odnosno u fond autonomne jedinice za unapređenje izdavačke delatnosti);

Odluka o utvrđivanju minimalnih ličnih dohodaka na honorarni rad u privrednim organizacijama (Odlukom se određuje da privredne organizacije podmiruju honorare spoljnih saradnika iz čistog prihoda);

Odluka o odobravanju zajmova za obrtna sredstva privrednim organizacijama (prema Odluci, banke i zadrugne štedionice odobravace privrednim organizacijama zajmove pod uslovom da povećanje poslovanja ima trajan karakter i da je u skladu sa smernicama društvenog plana);

Odluka o odobravanju zajmova za obrtna sredstva u 1958 godini novooosnovanim trgovinskim preduzećima (prema Odluci, novooosnovana trgovinska preduzeća dobijace zajmove za obrtna sredstva ako im osnivač obezbedi najmanje 25% od iznosa obrtnih sredstava potrebnih za njihovo redovno poslovanje);

Odluka o upotrebi sredstava društvenih investicionih fondova ostvarenih u 1958 godini (prema Odluci, sredstva društvenih investicionih fondova ostvarena u ovoj godini mogu se do kraja godine upotrebljavati za davanje zajmova privrednim organizacijama za obrtna sredstva);

Uredba o Statističkoj školi u Beogradu (Uredbom se osniva Statistička škola u Beogradu, u koju će se moći upisivati lica sa završenom potpunom srednjom školom i službenici u zvanju statističara s nepotpunom srednjom školom koji imaju četiri odnosno šest godina stručne prakse u statističkoj službi; školovanje će trajati dve godine; licima koja završe statističku školu priznaće se, za napredovanje u statističkoj službi, stručna sprema više škole);

Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o porezu na dohodak; Odluka o stopama poreza na dohodak za 1958 godinu; Odluka o načinu isplate kredita odobrenih privrednim organizacijama u 1957 godini za povećani obim proizvodnje; Odluka o obaveznom učlanjavanju određenih pogonskih i poslovnih jedinica u komore drugih oblasti privrede; Odluka o obaveznom učlanjavanju određenih privrednih organizacija u komore za šira područja; Odluka o minimalnim ličnim dohocima radnika u rudnicima uglja; Odluka o određivanju najviših prodajnih cena uglja; Odluka o određivanju najviših prodajnih cena stočne hrane industrijskog porekla; Odluka o raspodeli prihoda osiguravajućih zavoda; Odluka o utvrđivanju i raspodeli dohotka pogona privrednih organizacija koji izvode investicione radove u inostranstvu; Odluka o utvrđivanju koji su propisi prestali da važe stupanjem na snagu Zakona o doprinosu iz dohotka privrednih organizacija i Zakona o sredstvima privrednih organizacija; Odluka o obrazovanju posebnih rezervnih sredstava u okviru rezervnog fonda građevinskih, građevinsko-montažnih i građevinsko-zanatlijskih preduzeća za pokriće rizika po garancijama kvaliteta izvedenih objekata, radova i usluga; Odluka o kategorijama obveznika koji plaćaju doprinose iz ličnog dohotka u paušalnim iznosima; Uputstvo o postupku sprovođenja organizacije elektroprivrednih organizacija; Odluka o obaveznom biranju u 1958 godini skupštine Savezne industrijske komore po delegatskom sistemu; Odluka o izmeni Odluke o utvrđivanju nadležnosti saveznog Državnog sekretarijata za poslove finansija za donošenje propisa o stopama kamate na kratkoročne kredite i stopama kamate na sredstva uložena kod banke; Odluka o predračunu upotrebe sredstava regresa i dotacija za 1958 godinu; Uredba o ukidanju Uredbe o dopuni Uredbe o socijalnom osiguranju vojnih lica.

Pored toga, Savezno izvršno veće je ratifikovalo Konvenciju o sindikalnim slobodama i zaštiti sindikalnih prava, Konvenciju o primeni principa prava organizovanja i kolektivnog pregovaranja, Statut Haške konvencije za međunarodno privatno pravo i još 34 međunarodna sporazuma.

Sednica 16 aprila 1958 godine

Na sednici Saveznog izvršnog veća održanoj 16 aprila 1958 g., pod predsedništvom Rodoljuba Čolakovića, potpredsednika Saveznog izvršnog veća, prihvaćen je izveštaj Saveznog izvršnog veća za 1957 godinu i razmatrano kreiranje privrede u januaru i februaru ove godine.

Pored toga, donete su sledeće uredbe i odluke:

Uredba o upotrebi sredstava za investicije u 1958 godini (Uredbom je određeno da se sredstva društvenih investicionih fondova ostvarena u ranijim godinama, koja se po

postojećim propisima mogu trošiti u 1958 g., mogu upotrebljavati za davanje investicionih zajmova privrednim organizacijama za investicije u osnovna sredstva najviše do 75%, a za formiranje obrtnih sredstava najmanje 25% od ukupnog iznosa ovih sredstava; privredne organizacije mogu koristiti svoj fond osnovnih sredstava za zamenu osnovnih sredstava ili za nova investiciona ulaganja samo ako od sredstava koja iz ovog fonda nameravaju koristiti prenesu 25% u fond obrtnih sredstava — ova odredba odnosi se i na banke, štedionice, Državni osiguravajući zavod i ustanove sa samostalnim finansiranjem koje za svoje poslovanje obrazuju obrtna sredstva; amortizacioni fondovi, koji se po važećim propisima mogu koristiti u 1958 g., mogu se trošiti za zamenu osnovnih sredstava pod uslovom da se 10% od sredstava koja se nameravaju koristiti izdvoji na poseban račun kod banke, s tim što se izdvojena sredstva mogu u ovoj godini koristiti samo kao obrtna sredstva preduzeća druskog saobraćaja, preduzeća za proizvodnju cigle i crepa, rudarska preduzeća koja troše amortizaciju za izvođenje rudarskih radova, privredne organizacije koje su otpisale više od 70% od iznosa ukupne nabavne vrednosti svojih osnovnih sredstava i komunalna preduzeća mogu koristiti svoje amortizacione fondove po ranijim propisima; fondovi zajedničke potrošnje mogu se koristiti za investiciona ulaganja samo ako se 25% sredstava koja se nameravaju koristiti izdvoje kao rezerva; rezervna sredstva mogu se trošiti u 1958 g. ako se prenesu u fond obrtnih sredstava; sredstva budžeta i ostalih fondova političko-teritorijalnih jedinica mogu se koristiti za investicije samo ako se od ukupnih iznosa koji se nameravaju u ovoj godini koristiti za ovu svrhu odvoji rezerva u iznosu od 20%, koja se ne može koristiti u 1958 g.; državni organi i ustanove, privredne i društvene organizacije, ustanove sa samostalnim finansiranjem, banke i štedionice, privredne komore i stručna udruženja koji žele da zidaju administrativne i upravne zgrade dužni su da uplate kao prihod Federaciji 25% od sredstava koja će koristiti u ovoj godini za gradnju zgrada);

Odluka o uplaćivanju doprinosa iz prometa kukuruza, ječma i ovsu roda 1957 godine za davanje premija za izvoz (prema Odluci, zemljoradničke zadruge i poljoprivredne proizvođačke organizacije uplaćivače za davanje premija za izvoz na poseban račun kod Narodne banke četiri dinara po kilogramu ovih žitarica prodatih u smislu Naredbe o garantovanim cenama žitarica);

Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o porezu na dohodak (prema izmenama, republička izvršna veća mogu propisati dopunski porez na dohodak za proizvođače pirinča i maraske i uvesti dopunski porez na dohodak privatnih lica koji proističe od proizvodnje i prodaje drveta; dopunama je regulisan način ubiranja smanjenog poreza od poreskih obveznika koji imaju manje prihode usled elementarnih nepogoda, biljnih bolesti i štetočina ili drugih vanrednih događaja);

Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o porezu na prome (prema Uredbi, narodne republike uveće porez na promet koji će se naplaćivati od individualnih proizvođača duvana po stopi koja ne može biti manja od 10% i uvesti porez na promet koji će se naplaćivati od individualnih proizvođača hmelja);

Odluka o dopuni Odluke o uplati doprinosa iz prometa žitarica za unapređenje proizvodnje i prometa žitarica (prema Odluci, doprinos za unapređenje proizvodnje i prometa žitarica plaćaći i poljoprivredna dobra, seljačke radne zadruge i ekonomije);

Uredba o izmenama i dopunama Tarife poreza na promet (izmenama i dopunama uveden je porez na promet na određene predmete koje nabavljaju državni organi i ustanove, privredne, zadrugne i društvene organizacije za uređenje kancelarija, svećanih i reprezentativnih prostorija, domova, klubova i drugih sličnih prostorija);

Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o ovlašćenju narodnih odbora za propisivanje taksa i poreza na promet (izmenama i dopunama su utvrđeni najviši iznosi koji se mogu naplaćivati na ime taksa na firme, za registraciju druskih vozila i motocikla, isticanje i ispisivanje reklama, pismene ponude pri javnim licitacijama itd.);

Odluka o iznosima koje političko-teritorijalne jedinice izdvajaju kao budžetsku rezervu u 1958 godini (prema Odluci, političko-teritorijalne jedinice izdvajaju iz svojih bužeta 6% u budžetsku rezervu);

Uredba o cenama komunalnih proizvoda i usluga koje koriste privredne organizacije, državni organi i ustanove; **Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o izvršenju budžeta i o računovodstvenom poslovanju državnih organa i ustanova;** **Odluka o određivanju najviših prodajnih cena za pojedine derivate nafte;** **Odluka o davanju regresa za sojinu sačmu i pogače;** **Odluka o određivanju najviših prodajnih cena za kudelju i kućinu.**

Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o trgovinskoj delatnosti i trgovinskim preduzećima i radnjama (izmenama i dopunama predviđeno je da samo zadruge mogu kupovati poljoprivredne proizvode od individualnih proizvođača u cilju dalje prodaje ili prerade, dok samo u izuzetnim slučajevima, a na osnovu posebnog odobrenja od individualnih proizvođača, te proizvode mogu kupovati i pojedine privredne organizacije; otkupljene proizvode zemljoradničke zadruge mogu prodavati trgovinskim i drugim privrednim organizacijama neposredno ili preko poslovnog saveza odnosno sopstvenih prodavnica; poslovni savezi učestvuju u prometu poljoprivrednih proizvoda samo kao komisionari odnosno agenti zemljoradničkih zadruga i poljoprivrednih proizvođačkih organizacija koje su u njima učlanjene, i za to dobijaju određenu proviziju; republički poslovni savezi i poslovni savezi autonomnih jedinica ne mogu

učestvovati u prometu poljoprivrednih proizvoda; prometom poljoprivrednih proizvoda na veliko mogu se baviti samo trgovinska preduzeća na veliko koji imaju posebno odobrenje za obavljanje prometa određenih poljoprivrednih proizvoda (ovlašćena preduzeća); preduzećima za snabdevanje zabranjeno je da prodaju robu drugim trgovinskim preduzećima na veliko i da se bave tranzitnim poslovanjem, a ovlašćena preduzeća baviće se prometom na veliko na osnovu posebnog odobrenja Državnog sekretarijata za poslove robnog prometa ili organa uprave koje on odredi; izmenama se uvodi nova kategorija pijaca — tržnice na veliko, na kojima će se promet poljoprivrednim proizvodima odvijati samo između privrednih organizacija; postojaće i pijace na malo i pijace na veliko s tim što će na pijacama na malo isključivo kupci biti individualni potrošači, dok će na pijacama na veliko svoje proizvode prodavati zemljoradničke zadruge, poljoprivredne proizvođačke organizacije i individualni proizvođači, a kupci će biti uglavnom privredne organizacije i potrošači na veliko; Uredbom je predviđen i sistem dogovaranja o cenama koji će se primenjivati pri kupovini poljoprivrednih proizvoda kako od individualnih proizvođača tako i od zemljoradničkih zadruga i ostalih proizvođačkih organizacija; dogovaranje o najvišim cenama za kupovinu od individualnih proizvođača obavlja se na sastancima koje organizuju Glavni zadrugni savez Jugoslavije odnosno republički zadrugni savezi, a za kupovinu proizvoda od zemljoradničkih zadruga i drugih proizvođačkih organizacija na sastancima u Savezu trgovinskih komora Jugoslavije odnosno u republičkim trgovinskim komorama; Državni sekretarijat za poslove robnog prometa, uz saglasnost Sekretarijata za poljoprivredu, može odrediti poljoprivredne proizvode za koje je dogovaranje o cenama obavezno; dogovori o cenama ili područjima obavezni su za sve privredne organizacije koje se bave kupovinom ili prodajom poljoprivrednih proizvoda; privredne organizacije mogu sa zemljoradničkim zadrugama i ostalim proizvođačkim organizacijama zaključivati ugovore o proizvodnji i isporuci poljoprivrednih proizvoda pre ili posle početka proizvodnje, na osnovu ugovora čije odredbe slobodno utvrđuju);

Uredba o privrednim organizacijama za trgovinske usluge (prema izmenama i dopunama trgovinske agencije mogu posredovati u prometu poljoprivrednih proizvoda samo na osnovu posebnog odobrenja Državnog sekretarijata za poslove robnog prometa; trgovinske agencije ne mogu poslovati preko poslovnih saveza, jer su oni, po prirodi svog poslovanja, samostalne organizacije);

Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o prometu žitarica (prema Uredbi, za promet žitarica i njihovih preradevina u osnovi važi isti režim kao i za promet ostalih poljoprivrednih proizvoda, s tim što se prodajom žitarica na veliko mogu baviti samo zemljoradničke zadruge, poljoprivredne proizvođačke organizacije i ovlašćena preduzeća, a prodajom preradevina samo ovlašćena preduzeća; status ovlašćenih preduzeća mogu imati industrijski mlinovi i specijalizovana trgovinska preduzeća koja imaju mlinove u svom sastavu);

Odluka o programu i predračunu upotrebe sredstava predviđenih u Saveznom budžetu za 1958 godinu za unapređivanje poljoprivrede; **Odluka o predračunu upotrebe sredstava predviđenih u Saveznom budžetu za 1958 godinu za unapređivanje spoljne trgovine;** **Odluka o virmanu sredstava predviđenih u Saveznom društvenom planu za 1958 godinu i Saveznom budžetu za 1958 godinu za unapređivanje privrednih oblasti;** **Odluka o programu i predračunu upotrebe sredstava predviđenih u Saveznom budžetu za 1958 godinu za rudarsko-geološke istražne radove;** **Odluka o programu i predračunu upotrebe sredstava predviđenih u Saveznom budžetu za 1958 godinu za unapređivanje industrijske proizvodnje;** **Odluka o programu i predračunu upotrebe sredstava predviđenih u Saveznom budžetu za 1958 godinu za unapređivanje građevinarstva;** **Odluka o predračunu upotrebe sredstava predviđenih u Saveznom budžetu za 1958 godinu za izravnavanje razlike u cenama u poslovanju sa inostranstvom.**

Savezno izvršno veće je takođe razmatralo i prihvatilo **Program unapređivanja stočarstva za 1958 godinu** (Programom je predviđeno da se, pored investicija i mera koje su za unapređenje stočarstva u ovoj godini predviđene Društvenim planom, koriste i dopunski izvori sredstava u cilju brzog povećavanja broja kvalitetne priplodne stoke i stočne hrane, kao i za podizmanje organizacionih i drugih mera koje bi trebalo da utiču na brže unapređivanje stočarstva; nosioci Programa unapređivanja stočarstva biće socijalistička gazdinstva, koja će pritom koristiti i razne oblike kooperacije sa individualnim proizvođačima).

Pored toga, Savezno izvršno veće je ratifikovalo sedam međunarodnih sporazuma.

Sednica 19 aprila 1958 godine

Na prvoj sednici novoizabranog Saveznog izvršnog veća, pod predsedništvom Josipa Broza Tita, predsednika Saveznog izvršnog veća, za potpredsednike Saveznog izvršnog veća izabrani su Edvard Kardelj, Aleksandar Ranković, Rodoljub Čolaković i Mijalko Todorović, a za sekretara Veljko Zeković.

Pored toga, Savezno izvršno veće je postavilo neke nove državne sekretare i sekretare Saveznog izvršnog veća i izvršilo još neka postavljenja.

R-M.M.

SASTAV SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Pretsednik Stambolić Petar
Potpredsednici Simić Vladimir
Gregorić Pavle
Leskošek Franc
Sekretar Bakić Mitar

SAVEZNO VEĆE

Pretsednik Iveković dr Mladen
Potpredsednik Kovačević Dušanka
Zapisničari Popović Mirko
Petelin Andrej
Dimitrijević Mito

Poslanici:

Aceva Vera NR Makedonija¹
Agbaba Milka Kikinda
Ajtić Predrag Prizren
Albahari Nisim NR Bosna i Herceg.
Aleksiević Dimitar Kriva Palanka
Antunović Rista NR Srbija
Apostolski Mihailo Strumica
Arandelović Dobrivoje Leskovac
Arsov Ljubčo NR Makedonija
Avbelj Viktor NR Slovenija

Babić dr Ivo Maksimir—Zagreb
Babić Ljubo Bosanska Gradiška
Babović Spasenija NR Srbija
Baće Maks Imotski
Bajković Filip NR Crna Gora
Bakarić dr Vladimir Trešnjevka—Zagreb
Bakić Mitar Foča
Batanović Milovan Šabac
Bebler dr Aleš Tolmin
Begić Muhidin Maglaj
Begović Vlado Centar—Sarajevo
Belak Franjo Gulinac
Belinić Marko NR Hrvatska
Belopavlović Niko Črnomelj
Berus Anka NR Hrvatska
Biber Antun NR Hrvatska
Bijedić Džemal NR Bosna i Herceg.
Biljanović Vojislav NR Crna Gora
Biljanovski Zlatko Kruševo
Bjalsljac Stojan Bosanski Novi
Bjelica Rako Vrbas
Blažević Jakov NR Hrvatska
Bogdanov Dušan Pančevo
Bojanić Vladan Krupanj
Bojanovski Dimče NR Makedonija
Borisavljević Radomir Raška
Borštnar Jože Novo Mesto
Bošković Dobrivoje Paraćin
Bošković Đorđe Stara Pazova
Bošković Momir Novi Beograd-Beograd
Bošković Radomir Žitkovac
Božinović Neda Dubrovnik
Brajković Bogomir Derventa
Brecelj dr Marjan Koper
Brkić Hasan Duvno
Brkić Zvonko Slavenska Požega
Brković Savo NR Crna Gora
Broz Josip Tito Čukarica—Beograd
Budihna inž. Karmelo Nova Gorica

Bukleski Tome Kičevo
Buković Ivan Vinkovci
Buljan Vice Sinj
Bunjevac Matija Osijek

Cetinić Marin NR Hrvatska
Crvenkovski Krste Idadija—Skopje
Cvetković Marijan Kutina
Cvijetić Nikola Vareš

Čengiće Esad Goražde
Čolaković Rodoljub Bijeljina
Čuškar Boro Klečevci

Ćirić Branimir Pirot
Čosić Dobrica Aleksandrovac
Čurčić Živojin Priština
Čuruvija Tode Knin

Dačić Jovan Ruma
Damjanović Božidarka Mladenovac
Danilović Uglješa Modriča
Dapčević Peko NR Crna Gora
Davidović Radivoj Novi Bečej
Demir Firus Delčevo
Dermastija dr Marjan NR Slovenija
Dimitrijević Živan Vladimirci
Dimitrijević Mito Demir Hisar
Divjak Vujo Vukovar
Dizdarević Nijaz Visoko
Dodik Petar Sanski Most
Doronjski Stevan AP Vojvodina
Došen Ilija NR Bosna i Herceg.
Dragutinović Vukašin Knjaževac
Draušnik Jurica Črnomerec—Zagreb
Drulović Miloško Vračar—Beograd
Družić Ivo Stradin
Dudić Zorka Osečina
Dujc Albin Postojna
Dukić Ljubica Bački Petrovac

Đakonović Nikola NR Crna Gora
Đaković Spasoje Orahovac
Đurđević Čedomir Svilajnac
Đurđić Dušan Bajina Bašta
Đuričić Blažo NR Bosna i Herceg.
Đurić Đorđe Arandelovac

Fajfar Tone NR Slovenija
Farkaš Nandor Senta
Filipović Safet Ključ

Gagović Rajko Višegrad
Galeb Rade Zavidovići
Garčević Gojko NR Grna Gora
Gaši Aljuš Peć
Gaži Franjo NR Hrvatska
Geršković dr Leon Velika Gorica
Gigov Strahil NR Makedonija
Gizdić Drago Trogir
Gligorić Predrag Bogatić
Gligorov Kiro Štip
Golubić Stjepan Prelog
Gonja Miloslav Šid
Gosak Martin Videm-Krško
Gošnjak Ivan Medveščak—Zagreb
Grbac Miloš Sušak—Rijeka
Grbić Čedo Podravska Slatina
Gregorić Pavle Trnje—Zagreb
Gretić Ivica Krupina
Grk Dušan Stolac

Hafner Vinko Jesenice
Halilović Kemal Živinice
Hamza Dževdet Đakovica
Hasani Sinan Kosovska Kamenica

Hercegović Adem Teslić
Hodža Fadil AKMO
Holy-Vrščaj Zima Ljubljana—Litija
Holjevac Večeslav Sesvete
Hribar Janez Murska Sobota
Hristov Stražo Kočani
Humo Avdo Mostar

Ibraimi Jašar Struga
Isakov Radovan Bačka Palanka
Ivančić Vjekoslav Pazin
Iveković dr Mladen Samobor
Ivić Stjepan Varaždin
Ivković Ljubomir Grocka

Jakšić Nikola Đakovo
Jakšić Pavle Kraljevo
Jakšić Rade Vlasenica
Janić Vlado Sisak
Jankes Grga Bjelovar
Jardas Eduard Stari Grad—Rijeka
Jelčić Pero Čapljina

Jelenković inž. Vojislav Zaječar
Jojkić Đurica NR Srbija
Jokić Jovan Benkovac
Josipović Srboljub Obrenovac
Jovanović Blažo Titograd
Jovanović Dragoljub Veliko Gradište
Jovanović Đura Ečka
Jovanović Isa NR Srbija
Jovanović Petar Bela Crkva
Jovanović Risto Sjenica
Jovičević Pavle AKMO
Jovović Desimir Aleksinac
Jureković Stjepan Pregrada
Juričan Jeronim Ludbreg
Jurinčić Niko NR Bosna i Herceg.

Kepetanović Hajro NR Bosna i Herceg.
Kapor Momir Kotar Varoš
Karabegović Osman NR Bosna i Herceg.
Karaivanov Ivan Dimitrograd
Kardelj Edvard Ljubljana—Centar
Kekić Danilo Žabalj
Kelemen Mačaš Bečej
Kladarin Đuro Kostajnica
Knežić Nikola Odžaci
Kolar Josip Zlatar
Koliševski Lazar Ohrid
Komar Slavko Valpovo
Komatina Radomir Ivangrad
Korže Milena Celje
Kostić Velimir Bela Palanka
Kovačević Dušanka NR Bosna i Herceg.
Kovačević Ljubo Prnjavor
Kovačević Milija Vučitrn
Krajačić Ivan Nova Gradiška
Kraigher Boris NR Slovenija
Kraigher Sergej Šentjur kod Celja
Kreačić Otmar Našice
Kreft Ivan Ljutomer Radgona
Krilić Ivica Kakanj
Krstić Ratko Prokuplje
Krstulović Vicko NR Hrvatska
Kufirin Milka Jastrebarsko
Kuzmanovski Boge Kale—Skopje

Lacković Mirko Županja
Ležinec Miloš Slovengradec
Leković Voja NR Srbija
Leskošek Franc NR Slovenija
Lovrečić Milan Poreč
Lukačić Stevica Karlovac
Lukić Dragiša Trstenik
Ljujić Velibor Prijepolje

¹ Izborni srez u kome je poslanik izabran-
za poslanike koje su izabrale narodne skup-
štine narodnih republika ili autonomnih jedi-
nica data je narodna republika odnosno au-
tonomna jedinica.

Maček Ivan NR Slovenija
 Magašić Anica Donji Grad—Zagreb
 Maglajlić Šefket Zenica
 Majhen Vlado NR Slovenija
 Maksimović Miloško Kuršumlija
 Malić Mehmed AKMO
 Malinska Veselinka NR Makedonija
 Mandžić Pašaga Gračanica
 Marasović Olga Novo Sarajevo
 Marinko Miha NR Slovenija
 Marković Momčilo Smederevo
 Markovski Krste Kisela Voda—Skopje
 Martinović Milan Donji Grad—Subotica
 Matić Đorđe Kruševac
 Mažar Drago Banja Luka
 Mesić Milan Donji Miholjac
 Miftari Osman Žerovljani
 Mihailović Rista Ub
 Mihaljević Niko Bugojno
 Mihić Ljubica Palilula—Beograd
 Mijatović Cvijetin Lopar
 Milaković Miloš Lukavac
 Milenković Stojan Pečenjevce
 Miletić Dobrivoje Petrovac
 Milojević Janko Varvarin
 Milosavljević Milosav Valjevo
 Milosavljević Veselin Negotin
 Milošević Danilo Veliki Kupci
 Miljanić Nikola Daruvar
 Minčev Nikola Kavadarci
 Minić Milka Čačak
 Minić Miloš NR Srbija
 Mitevski Nikola Titov Veles
 Mitrić Radomir Jajce
 Mitrović Milorad Kragujevac
 Mladenović Tanasije Velika Plana
 Molnar-Gabor Jozef Kanjiža
 Mrazović Karlo Čakovec
 Mugoša Andrija NR Crna Gora
 Mugoša Dušan AKMO
 Muđević Zehra Stari Grad—Sarajevo
 Mujkić Asim Brčko
 Munjas Petar Smederevska Palanka

Naceva Mara Kumanovo
 Nađ Kosta Zrenjanin
 Naumovski Naum NR Makedonija
 Nedeljković Radisav — »Rajac« Rača
 Nedeljković Radisav Gornji Milanovac
 Nedeljković Srećko Požega
 Nikolić Dragomir Vlasotince
 Nikolić Panto Bosanski Šamac
 Nikolovski Goga Bitola
 Nikšić Đorđe Sremska Mitrovica
 Nikšić Tomo Otočac
 Nimani Džavid Uroševac
 Novak Karlo Lištica
 Novaković Grujo NR Bosna i Hercegovina

Pajković Đoka NR Srbija
 Pantović Radovan Niš
 Papić Radovan Trebinje
 Patrnogić Katarina Dragaš
 Penezić Slobodan NR Srbija
 Perović Puniša NR Crna Gora
 Peruničić Đorđije Pljevlja
 Petelin Andrej Ljubljana—Vrhnika
 Petrović Dušan NR Srbija
 Petrović Mato Kotor
 Petrović Vojin Vranje
 Pocrnić Mile Beždan
 Počuša Mile Gospić
 Polić Zoran Ptuj
 Popivoda Krsto Cetinje
 Popović Koča Savski Venac—Beograd

Popović Milentije Niš
 Popović Milorad Krupa na Vrbasu
 Popović Mirko Titovo Užice
 Popović Vladimir Bar
 Popovski Elisije Gostivar
 Potrč dr Jože Ormož
 Pribić Milan Nova Crnja
 Prokić Milorad Lazarevac
 Prušević Ramiz Novi Pazar
 Pucar Đuro Livno
 Puklek Stjepan Križevci

Rački Nikola Delnice
 Radivojev Žika Kovačica
 Radivojević Stojan Čuprija
 Radmilović dr Jerko Omiš—Brač
 Radojević Jelica Đurđevac
 Radosavljević Dobrivoje Bor
 Radovanović Milija Lebane
 Ranković Aleksandar Voždovac—Beograd
 Rant Franc Maribor—Ruše
 Raos Ante Makarska
 Redžić Enver Gazin
 Relhak Laslo Novi Kneževac
 Rehić Petar AP Vojvodina
 Ribar dr Ivan Šibenik
 Rikanović Ilija Beli Manastir
 Rkman Božo Vojinić
 Roje Ante Split

Sabo Mikloš Stari Grad—Subotica
 Salaj Đuro SlavonSKI Brod
 Sarajčić Ivo Virovitica
 Savović Petronije Žitорада
 Sejfula Kemal Saat Kula—Skopje
 Sekulić Nikola NR Hrvatska
 Simić Vladimir Stari Grad II—Beograd
 Simonić Franc Šoštanj
 Smajević Vasilije Bosiljgrad
 Smilevski Vidoe NR Makedonija
 Spevak Juraj AP Vojvodina
 Spirovski Dragan Tetovo
 Spirovski Jakim NR Makedonija
 Stambolić Petar Kosovska Mitrovica
 Stanojević Svetomir Žabari
 Stanovnik Janez Ljubljana—Kamnik
 Stefanović Svetislav Stari Grad I—Beograd
 Stijačić Radovan Tuzla
 Stišović Obren Ivanjica
 Stojanović Branislav Požarevac
 Stojković Milivoje Jelašnica
 Stojković Stojadin Vladačin Han
 Stojnić Velimir Bihać
 Sunarić dr Ivo Travnik
 Sutlović Rikard Zadar

Šaćiri Ismet Podujevo
 Šarac dr Zaim Konjic
 Šćepanović Jevto NR Crna Gora
 Šegrt Vlado NR Bosna i Hercegovina
 Šentjurić Lidija Trbovlje
 Šerbanović Paun Kučevo
 Šiblj Ivan Koprivnica
 Šiljegović Boško Laktaši
 Široka Kolj Gnjilane
 Šnuderl dr Maks Maribor—Slov. Bistrica
 Šoti Pal AP Vojvodina
 Špiljak Mika NR Hrvatska
 Špiranec Josip Ivanec
 Štaka Danilo Kalinovik

Tači Hamid NR Makedonija
 Taleski Blagoje Prilep
 Temenugov Mito NR Makedonija
 Tepavac Ilija Sombor

Tikvićki Geza AP Vojvodina
 Todorović Mijalko Knić
 Todorović Simo Petrinja
 Tome Josip Duga Resa
 Tomić Božidar Zemun—Beograd
 Tomić Momir Guča
 Tomšić Vida NR Slovenija
 Trajković Josip Bujanovac
 Trifu Aurel AP Vojvodina
 Tripalo Mika Pula
 Tufekčić Mehmedalija Gradačac

Urošević Staniša Svetožarevo

Vasić Aleksandar Vršac
 Veselinov Jovan NR Srbija
 Veselinov Stanka Kovin
 Vidmar Josip Ljubljana—Kočevje
 Vilfan Marija Maribor—Šentilj
 Vlahović Veljko Zvezdara—Beograd
 Vlahović Radovan Novi Sad I
 Vrabčić Olga NR Slovenija
 Vrhovac Milan Prijedor
 Vučković Sreten Kladovo
 Vujašinović Todor Doboj
 Vukasović Jure Cres—Lošinj
 Vukmanović Svetožar Novi Sad II
 Zarić Aljuš Lipljan
 Zatezalo Đuka Ogulin
 Zatričić Sait Đurakovac
 Zečević Vlada Loznica
 Zekić Miloš Zvornik
 Zeković Veljko Nikšić
 Zihrić Boris Kranj
 Zmaić inž. Josip Vrpolje
 Zorić Milan Drvar
 Zorić Milorad NR Crna Gora

Žaki Jozef Bačka Topola
 Žanko dr Miloš NR Hrvatska
 Žižić Živko Bijelo Polje
 Žuvić Marijan Biograd

VEĆE PROIZVODJAČA

Pretsednik Romac Paško
 Potpresednik Temelkovski Borko
 Zapisničari Jauković Mićun
 Parić Josip
 Rome Dragica

Poslanici:
 Aleksić Dragoslav Kruševac (polj.)^{*}
 Aleksovski Boris Ohrid (ind.)
 Antić Životije Svetožarevo (polj.)
 Arbutina Marko Bjelovar (polj.)

Balint Imre Stari Grad—Subotica (ind.)
 Bašić Milutin Vrbas (ind.)
 Baum inž. Slavko Lukavac (ind.)
 Benko Stjepan Varaždin (ind.)
 Bernot Živko Kočevje—Ljubljana (ind.)
 Bevandić Stevo Bjelovar (ind.)
 Bilić Jure Split (polj.)
 Bizjak Mirko Požarevac—Negotin (ind.)
 Blažić Pavle Mladenovac (ind.)
 Blum inž. Emerik Novo Sarajevo II (ind.)
 Bojčevski Jani Bitola (ind.)
 Boljanac inž. Čedomir Zrenjanin (ind.)

^{*} Izborni srez i proizvođačka grupa u kojoj je poslanik izabran.

Bosnar Josip	Brčko (ind.)	Jovanović Branislav	Valjevo (polj.)	Milković Ante	Sisak I (ind.)
Bosnić Milan	Bihać (ind.)	Jovanović Dragić	Čačak (ind.)	Miljković Savo	Karlovac (polj.)
Božićević Ivan	Trešnjevka II— Zagreb (ind.)	Jovanovski Dimče	Prilep (ind.)	Miljković Sreten	Sav. Venac II— Beograd (ind.)
Brajkovski Živko	Ohrid (polj.)	Juričić Vlado	Vukovar (ind.)	Mirković Sava	Leskovac—Pirod (ind.)
Branković Pavle	Prčarevac (polj.)	Jurjević Ante	Split II (ind.)		
Brežićević Toša	Slavonski Brod (ind.)				
Brljafa Ivan	Pula (ind.)	Kapić Hajrija	Centar—Sara- jevo (ind.)	Nikšić Matija	Valjevo (ind.)
		Karaga Ivan	Donji G. II— Zagreb (ind.)	Nrecaj Paško	Peč—Prizren (ind.)
Cazi Josip	Susedgrad— Zagreb (ind.)	Kardelj Pepca	Litija—Lju- bljana (ind.)	Osmanagić inž. Muris	Zenica II (ind.)
Conić Aleksandar	Kumanovo (ind.)	Kebrić Nada	Centar—Mari- bor (ind.)	Parić Josip	Zadar (ind.)
Cvjetičanin Stevo	Gospić (ind.)	Kermavner Janez	Ljubljana— Centar II (ind.)	Pašajlić Đorđe	Mostar i Tre- binje (polj.)
Cvitanović Vinko	Split I (ind.)	Kevrešan Emil	Pančevo—Vršac (polj.)	Paunović Sveta	Čuprija (ind.)
Čerkini Kadrija	Uroševac (ind.)	Klančnik Gregor	Slovengradec (ind.)	Pavliško Ivan	Jajce (ind.)
Čolak Petar	Zadar (polj.)	Klevernić Ljubica	Zemun II—Beo- grad (ind.)	Pavlović Milomir	Titovo Užice—Prije- polje (polj.)
Čukovski Slobodan	Idadija—Skopje (ind.)	Knežević Danilo	Aleksinac (ind.)	Pećani Bajram	Priština— Gnjilane (polj.)
Čupić Grga	Tetovo (ind.)	Knežević inž. Filip	Trešnjevka I— Zagreb (ind.)	Penezić Mato	Sisak II (ind.)
Čalić Petar	Kraljevo—Novi Pazar (polj.)	Knežević Radmilo	Stari Grad I— Beograd (ind.)	Perin Olga	Stari G. III— Beograd (ind.)
Čalović Božidar	Doboj (ind.)	Koder Alojz	Kamnik—Lju- bljana (ind.)	Perišić Vasilije	Smederevo (ind.)
		Kokotović Nikola	Stari Grad II— Beograd (ind.)	Petković Luka	Bihać i Livno (polj.)
Dejanović Jeršo	Derventa (ind.)	Konta Vinko	Livno (ind.)	Petkovšek Anton	Ljubljana— Vrhnika (ind.)
Deva Veli	Peč—Kosovska Mitro- vica (polj.)	Kosevski Milan	Štip (polj.)	Petrovski Boro	Titov Veles (ind.)
Dragaš Vera	Trnje II—Zagreb (ind.)	Kostanjevac Janez	Ptuj (ind.)	Polak Čedo	Šibenik (ind.)
Drobnjak Nikola	Sisak (polj.)	Kostić Dušan	Bačka Palanka (ind.)	Poljak Đorđe	Novo Sarajevo I (ind.)
Dusper inž. Ivan	Virovitica (ind.)	Koželj inž. Anton	Videm—Krško (ind.)	Poljanec Franjo	Varaždin (polj.)
		Kragulj Dušan	Vršac (ind.)	Popović Svetislav	Niš—Pirod (polj.)
Đaković Slobodan	Šabac (polj.)	Krajcar Anten	Rijeka (polj.)	Potežica Velimir	Prijeopolje— N. Pazar (ind.)
Đinovski inž. Vojislav	Šentjur kod Celja (ind.)	Krmelj Maks	Ljubljana (polj.)	Pulja Imer	Priština (ind.)
Đurić inž. Božidar	Zaječar— Negotin (polj.)	Krmpotić Jovan	Sremska Mitro- vica (ind.)		
		Krunić Živojin	Palilula—Beo- grad (ind.)	Radulović Milorad	Šabac (ind.)
Frntić Antun	Trnje I—Zagreb (ind.)	Kurteš Ilijaž	Gnjilane (ind.)	Rafaj Gabrijel	Krapina (ind.)
		Lapčević Dobrivoje	Nikšić (ind.)	Ribić Alojz	Trbovlje (ind.)
Gavrilović Radoslav	Čačak (polj.)	Lebović Bela	Donji Grad—Subo- tica (ind.)	Ristić Dobrosav	Vranje (polj.)
Gaži Pavao	Koprivnica (ind.)	Lesjak Albin	Celje (ind.)	Romac Paško	Zrenjanin— Kikinda (polj.)
Gečevski Gligor	Bitola (polj.)	Levičnik Jurij	Nevo Mesto (ind.)	Rome Dragica	Kranj (ind.)
Georgiev Pero	Saat Kula— Skopje (ind.)	Logar Vladimir	Škofja Loka (ind.)		
Golja Tomažo	Labin (ind.)	Lozica Pero	Dubrovnik (ind.)	Salai Andrija	Odžaci (ind.)
Gostiša inž. Nikola	Zenica I (ind.)	Lubej Franc	Maribor (polj.)	Sazdevski Mladen	Skopje (polj.)
Grbac Vinko	Stari Grad I— Rijeka (ind.)	Lukić Mile	Zvornik (ind.)	Sekić Dušan	Novi Sad I (ind.)
Grbić Nedo	Prijedor (ind.)	Luković Slavko	Rakovica—Beo- grad (ind.)	Sember Miloš	Tuzla I (ind.)
Grdović Marijan	Sombor (ind.)	Lukšić Zdenko	Karlovac II (ind.)	Skenderi Maksut	Prizren (polj.)
Gutaši Mikloš	Senta—Bačka Topola (ind.)	Lupuj Aleksandar	Pančevo (ind.)	Sladić Ramiz	Visoko (ind.)
Gvozdenović Đorđe	Sremska Mitrovica (polj.)			Sljepčević Pero	Karlovac I (ind.)
		Maglajlić Ibrahim	Banja Luka I (ind.)	Smojver Ivan	Peščenica— Zagreb (ind.)
Hamer Franjo	Čakovec (ind.)	Maksimović Radovan	Novi Beograd— Beograd (ind.)	Sojić Jovo	Brčko (polj.)
Humek Paula	Maksimir— Zagreb (ind.)	Manić-Jagodić Marija	Svetozarevo (ind.)	Spasojević inž. Borislav	Lazarevac (ind.)
Husagić Rahman	Tuzla II (ind.)	Marin Pavle	Doboj i Der- venta (polj.)	Spasojević Nebojša	Tuzla i Zvornik (polj.)
		Marković Stjepan	Split III (ind.)	Stamenković Dragi	Zvezdara— Beograd (ind.)
Iglić Kosta	Stari Grad II— Rijeka (ind.)	Markovski Mitre	Kisela Voda— Skopje (ind.)	Stanić Rodoljub	av. Venac I— Beograd (ind.)
Ikonić inž. Branislav	Loznica (ind.)	Medan Savo	Mostar I (ind.)	Stanković Jandro	Slavonska— Požega (polj.)
Ilić inž. Bora	Leskovac— Prokuplje (polj.)	Mejak inž. Miran	Murska Sobota (ind.)	Starović Savo	Cetinje (ind.)
Ivošević Lako	Ogulin (ind.)	Mičković Milan	Kosovska Mitro- vica (ind.)	Stojanović Jelena	Vračar— Beograd (ind.)
		Mihajlović Petar	Niš II (ind.)	Stopar Viktor	Ruše—Maribor (ind.)
Jakovljević Danilo	Sarajevo i Goražde (polj.)	Mihajlović Slavka	Niš I (ind.)	Stošić Milorad	Vranje (ind.)
Janjić Nikola	Stari Grad— Sarajevo (ind.)	Mijatović Ljubomir	Titovo Užice (ind.)	Stražmešter Milivoj	Kikinda (ind.)
Jauković Mićun	Travnik (ind.)	Mijatović Risto	Kakanj (ind.)	Stuparević Živojin	Bor (ind.)
Jeftić Čedomir	Zemun I— Beograd (ind.)	Mikulić Mihovil	Ilidža (ind.)	Sumbulović Moco	Kraljevo (ind.)
Jeremić Dragoslav	Kragujevac (ind.)	Miličević Čedo	Mostar II (ind.)	Svinčicki Petar	Vareš (ind.)
Jevtić Mirko	Kruševac— Prokuplje (ind.)	Miličević Milivoje	Kragujevac — Mlade- novac (polj.)	Šarac Spasoje	Titograd (polj.)
Ježovnik Srećko	Tezno—Maribor (ind.)	Milinić inž. Krsto	Zavidovići (ind.)	Šicel Juraj	Medveščak II— Zagreb (ind.)
		Milinković Aleksandar	Čukarica—Beo- grad (ind.)	Šilić Eržebet	Novi Sad II (ind.)
				Šimac inž. Đuro	Donji G. I— Zagreb (ind.)

Šinko Anton	Rijeka—Sušak (ind.)	Temelkovski Borko	Kale—Skopje (ind.)	Vucelić Voja	Stari Grad IV — Beograd (ind.)
Šišul Anton	Vinkovci (ind.)	Tešanović Momčilo	Trebinje (ind.)	Vučetić Zorica	Zemet—Rijeka (ind.)
Škerović Velizar	Ivangrad (ind.)	Todorić inž. Ante	Zagreb (polj.)	Vujović Luka	Titograd (ind.)
Škorić Milica	Osijek I (ind.)	Tomaško inž. Milan	Nova Gradiška (ind.)	Vukić Dušan	Prijedor (polj.)
Šprajc Peter	Šoštanj (ind.)	Trajkovski Stojče	Štip (ind.)	Vukić inž. Milan	Jajce i Zenica (polj.)
Šragalj Franjo	Delnice—Senj (ind.)	Tribušon inž. Tone	Centar I— Ljubljana (ind.)	Zagorčić Slobodan	Novi Sad III (ind.)
Šturm Anton	Koper (ind.)	Trninić Milan	Živinica (ind.)	Zečević Petar	Beograd— Smederevo (polj.)
Šubat Andrija	Osijek (polj.)	Turtić Mihajlo	Zaječar (ind.)		
Šumanovac inž. Pavle	Novi Sad— Sombor (polj.)				
		Vig Istvan	Subotica (polj.)		
Tabaković inž. Kosta	Goražde (ind.)	Vizintin Milan	Gorica (ind.)	Žagar Lina	Medveščak I— Zagreb (ind.)
Tadić Simo	Banja Luka II (ind.)	Vodelšek Vladimir	Črnomerec— Zagreb (ind.)	Živanović Vojin	Osijek II (ind.)
Taler Franc	Jesenice (ind.)	Vojnović inž. Ratko	Banja Luka (polj.)	Župunski Žarko	Novi Bečej (ind.)

ODBORI SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Administrativni odbor. — Predsednik Josipović Srboljub, sekretar Radojčević Jelica. Članovi: Borštnar Jože, Filipović Safet, Georgijev Pero, Hasani Sinan, Popović Svetislav, Rkman Božo, Sabo Mikloš, Stijačić Radovan, Špiranec Josip.

Odbor za izbore. — Predsednik Novaković Grujo, sekretar Ledinek Miloš. Članovi: Apostolski Mihailo, Gaži Franjo, Krunić Živojin.

Komisija za tumačenje zakona. — Predsednik Šarac dr Zaim, sekretar Relić Petar. Članovi: Bizjak inž. Mirko, Bojanovski Dimče, Cazi Josip, Čurčić Živojin, Garčević Gojko, Savović Petronije, Simonić Franc.

Komisije za utvrđivanje autentičnih tekstova zakona i drugih akata Skupštine. — Za tekstove na srpskom jeziku: Dimitrijević Živan, Đurđević Čedomir, Župunski Žarko; za tekstove na hrvatskom jeziku: Kladarin Đuro, Sutlović Rikart, Šibl Ivan; za tekstove na slovenačkom jeziku: Bernot Živko, Holy-Vrščaj Zima, Kreft Ivan; za tekstove na makedonskom jeziku: Gečevski Gligor, Malinska Veselinka, Naumovski Naum.

ODBORI SAVEZNOG VEĆA

Odbor za spoljne poslove. — Predsednik Bebler dr Aleš, sekretar Baće Maks. Članovi: Ajtić Predrag, Aleksievska Dimitar, Bakarić dr Vladimir, Begović Vlajko, Božinović Neda, Bukleski Tome, Čosić Dobrica, Danićević Uglješa, Dizdarević Nijaz, Hodža Fadil, Jojkić Đurica, Jovanović Blažo, Karaivanov Ivan, Kladarin Đuro, Ljubić Velibor, Malinska Veselinka, Marinko Miha, Mijatović Cvijetin, Mrazović Karlo, Nad Kosta, Petrović Dušan, Počuča Mile, Perović Puniša, Pucar Đuro, Sarajčić Ivo, Sejfula Kemal, Simić Vladimir, Stanovnik Janez, Šibl Ivan, Šiljegović Boško, Veselinov Jovan, Vilfan Marija, Vlahović Veljko.

Odbor za organizaciju vlasti i upravu. — Predsednik Zečević Vlada, sekretar Sunarić dr Ivo. Članovi: Agbaba Milka, Albahari Nisim, Antunović Rista, Begić Muhidin, Belopavlović Niko, Biber Antun, Bijedić Džemal, Biljanovski Zlatko, Borisavljević Radomir, Brkić Zvonko, Dujce Albin, Đakonović Nikola, Gligorić Predrag, Grbić Čedo, Ivić Stjepan, Jovanović Đura, Naceva Mara, Naumovski Naum, Nikolić Dragomir, Novaković Grujo, Popovski Elisie, Rački Nikola, Radovanić Milija, Rant Franc, Rikanović Ilija, Sekulić Nikola, Simić Vladimir, Tomšić Vida, Trajković Josip.

Odbor za narodnu privredu. — Predsednik Smilevski Vidoe, sekretar Vujasinović Todor. Članovi: Aybelj Viktor, Begović Vlajko, Bogdanov Dušan, Bojanovski Dimče, Budihna inž. Karmelo, Buković Ivan, Cetinić Marin, Davidović Radivoj, Đuričić Blažo, Fajfar Tone, Hribar Janez, Jelenković inž. Vojislav, Kapetanović Hajro, Kapor Momir, Kmezić Nikola, Komatina Radomir, Krstulović Vicko, Kufrin Milka, Leković Voja, Maglajlić Šefket, Nimani Džavid, Pajković Đoka, Raos Ante, Šoti Pal, Špiljak Mika, Taleski Blagoje, Tepavac Ilija, Tomić Božidar, Zmaić inž. Josip.

Odbor za socijalnu politiku i narodno zdravlje. — Predsednik Papić Radovan, sekretar Smajević Vasilije. Članovi: Aceva Vera, Babović Spasenija, Batanović Milovan, Belinić Marko, Cvetković Marijan, Čuruvija Tode, Došen Ilija, Grbac Miloš, Jakšić Rade, Jovanović Isa, Jovović Desimir, Jureković Stjepan, Kolar Josip, Korže Milena, Mihajlović Rista, Miletić Dobrivoje, Mitevski Nikola, Mujkić Asim, Nedelj, ković Radisav, Patrnogić Katarina, Petrović Mato, Potrč Jože, Roje Ante, Spirovski Dragan, Spirovski Jakim, Stojković Stojadin, Šaćiri Ismet, Šegrt Vlado, Vrabčić Olga.

Odbor za prosvetu. — Predsednik Minić Milka, sekretar Mladenović Tanasije. Članovi: Čuškar Boro, Dizdarević Nijaz, Drulović Miloško, Gagoić Rajko, Gonja Miloslav, Holy-Vrščaj Zima, Kolj Široka, Magasić Anica, Majhen Vlado, Markovski Krste, Mihić Ljubica, Puklek Stjepan, Redžić Enver, Tripalo Mika, Veselinov Stanka, Vidmar Josip, Zihel Boris, Žanko Miloš, Žižić Živko.

Odbor za budžet. — Predsednik Nedeljković Radisav-Raja, sekretar Šćepanović Jefto. Članovi: Bošković Momir, Damjanović Božidarka, Dermastija dr Marjan, Družić Ivo, Đurđić Dušan, Hercegović Adem, Holjevac Većeslav, Ibraimi Jašar, Jakšić Nikola, Jardaš Eduard, Kovačević Milija, Kuzmanovski Bogo, Mažar Drago, Milaković Miloš, Nikšić Đorđe, Pantović Radovan, Peruničić Đorđije, Petelin Andrej, Zorić Milorad.

Zakonodavni odbor. — Predsednik Šnuderl dr Maks, potpredsednik Šarac dr Zaim, sekretar Radmilović dr Jerko. Članovi: Aljuš Gaši, Bojanić Vladan, Brajković Bogomir, Brković Savo, Demir Firus, Dimitrijević Živan, Dimitrijevski Mito, Drausnik Jurica, Đaković Spasoje, Garčević Gojko, Hafner Vinko, Kreft Ivan, Miftari Osman, Milenković Stojan, Miljanić Nikola, Muidović Zehra, Počuča Mile, Vučković Sreten.

Mandatno-imunitetski odbor. — Predsednik Gizdić Drago, sekretar Čuškar Boro. Članovi: Dudić Zorka, Hribar Janez, Janić Vlado, Mitrić Radomir, Mugoša Andrija.

Odbor za pretstavke i žalbe. — Predsednik Janekes Grga, sekretar Stišović Obren. Članovi: Bjelajac Stojan, Gosak Martin, Milosavljević Milosav, Nikolovski Goga, Popović Mirko.

ODBORI VEĆA PROIZVOĐAČA

Odbor za narodnu privredu. — Predsednik Stamenković Dragi, sekretar Škerović Velizar. Članovi: Blum Emerik, Bilić Jure, Baum Slavko, Gostiša Nikola, Jurjević Ante, Knežević Filip, Lubej Franc, Miličević Milivoje, Milković Ante, Mičković Milan, Paunović Sveta, Ribić Alojz, Sekić Dušan, Sazdevski Mladen, Šumanovac Pavle, Šubat Andrija, Temelkovski Borko, Tribušon Anton, Vojnović Ratko.

Odbor za privredne organizacije. — Predsednik Božićević Ivan, potpredsednik Miličević Čedo, sekretar Turtić Mihailo. Članovi: Aleksovski Boris, Branković Pavle, Brezičević Toša, Bernot Živko, Čalić Petar, Drobnjak Nikola, Jauković Mićun, Mejak inž. Miran, Markovski Mitre, Starović Savo, Tadić Simo, Vucelić Voja.

Odbor za pitanja rada i socijalnog osiguranja. — Predsednik Manić Jagodić Marija, sekretar Bevandić Stevo. Članovi: Balint Imre, Gečevski Gligor, Humek Paula, Jeremić Dragoslav, Kardelj Pepca, Kebrić Nada, Kevrešan Emil, Marković Stjepan, Osmanagić Muris, Petrovski Boro, Stojanović Jelena, Trninić Milan, Vujović Luka.

Zakonodavni odbor. — Predsednik Krmelj Maks, sekretar Knežević Danilo. Članovi: Brajkovski Živko, Janjić Nikola, Klančnik Gregor, Maglajlić Ibrahim, Petković Luka, Spasojević Borislav, Stanić Rodoljub, Šicel Juraj, Tomaško Milan.

Odbor za budžet. — Predsednik Medan Savo, sekretar Kosevski Milan. Članovi: Cazi Josip, Juričić Vlado, Lapčević Dobrivoje, Mijatović Ljubomir, Sumbulović Moco, Vizintin Milan, Župunski Žarko.

Mandatno-imunitetski odbor. — Predsednik Deva Veli, sekretar Mihajlović Slavka. Članovi: Bosnić Milan, Koželj Anton, Pavlović Milomir, Stanković Jandro, Šarac Spasoje.

Odbor za pretstavke i žalbe. — Predsednik Šturm Anton, sekretar Milinković Aleksandar. Članovi: Čukovski Slobodan, Gavrilović Radisav, Sladić Ramiz, Šragalj Franjo, Frntić Anton.

VII KONGRES SAVEZA KOMUNISTA JUGOSLAVIJE

VII Kongres Saveza komunista Jugoslavije održan je u Ljubljani od 22 do 26 aprila 1958 godine.

Učesnici Kongresa. — Kongresu su prisustvovala 1.672 izabrana delegata i 124 člana Centralnog komiteta SKJ i Centralne revizione komisije, kojima je Kongres priznao sva prava delegata izuzev odlučivanja o izveštaju CK SKJ odnosno izveštaju Centralne revizione komisije. Kongresu iz opravdanih razloga nije prisustvovalo 11 delegata, od kojih 8 zbog bolesti i 3 zbog službenog puta u inostranstvo. Tako je u radu Kongresa učestvovalo ukupno 1.795 delegata¹ sa odlučujućim pravom glasa.

Na Kongresu su bile zastupljene organizacije Saveza komunista svih republika i organizacija Saveza komunista Jugoslovenske narodne armije. U Srbiji je izabrano 697, u Hrvatskoj 342, u Sloveniji 112, u Bosni i Hercegovini 196, u Makedoniji 106, u Crnoj Gori 57 i u organizacijama JNA 173 delegata.

Izbori delegata za VII Kongres izvršeni su na osnovu odredaba Statuta SKJ odnosno odluke CK SKJ, i to po jedan delegat na svakih 450 članova SKJ, odnosno na 350 članova u opštinskim organizacijama i organizacijama u preduzećima.

Socijalni sastav delegata. — Od ukupno 1.806 delegata 690 su radnici, 180 seljaci, 109 inženjeri, tehničari, prosvetni i kulturni radnici, 643 ostali intelektualci i službenici, 175 oficiri Jugoslovenske narodne armije, 9 ostali.

Zena delegata na Kongresu bilo je 198, ili 10,96%, a omladinaca delegata do 30 godina 212.

Od ukupnog broja delegata VII Kongresa u Savez komunista primljeno je:

- do rata 453
- u toku rata .. 1.018
- posle rata 335

Prosečan staž delegata iznosi 15 godina, 10 meseci i 5 dana.

Od ukupnog broja delegata izabranih za VII Kongres na V Kongresu KPJ je učestvovalo 28,16%, a na VI Kongresu 31,02%.

Kongresu je bio prisutan i veći broj gostiju — društvenih i javnih radnika iz cele zemlje.

Strani delegati i posmatrači. — Kongresu su prisustvovali kao delegati predstavnici Komunističke partije Danske, Komunističke partije Norveške, Aziske socijalističke konferencije, Japanske socijalističke partije, Fronta nacionalnog oslobođenja Alžira, Socijalističke partije Italije, Švajcarske partije rada, Socijalističke partije Čilea, Unije kamerunskog stanovništva, Istiklala iz Maroka, Ujedinjene radničke partije Izraela, Ujedinjene socijalističke partije Islanda.

Kongresu su kao posmatrači prisustvovali predstavnici Komunističke partije Indonezije, Komunističke partije Italije, Komunističke partije Tunisa, Nacionalne unije Ujedinjene Arapske Republike, komunističkih i radničkih partija SSSR, Vijetnama, Poljske, Kine, Mađarske, Mongolije, Bugarske, Nemačke Demokratske Republike i Rumunije.

Rad Kongresa

22 aprila Kongres je otvorio generalni sekretar Saveza komunista Jugoslavije Josip Broz Tito.

Kongres je odao poštu preminulim članovima Izvršnog komiteta CK SKJ Borisu Kidriču i Moši Pijade, kao i svim članovima preminulim između VI i VII Kongresa SKJ.

Na predlog generalnog sekretara SKJ Josipa Broza Tita jednoglasno je izabrano radno predsedništvo, u koje su ušli: Babović Spasenija, Bakarić Vladimir, Bojčevski Jani, Broz Josip Tito, Ceremošnik Maks, Cerovečki Slavica, Cvijović Draga, Čolaković Rodoljub, Doronjski Stevan, Gošnjak Ivan, Hodža Fadil, Jovanović Blažo, Kardelj Edvard, Koliševski

Lazar, Krlježa Miroslav, Leskošek Franc, Marinko Miha, Mićković Milan, Pucar Đuro, Radosavljević Dobrovoje, Ranković Aleksandar, Salaj Đuro, Savić Pavle, Stambolić Petar, Šoti Pal, Todorović Mijalko, Tomšić Vida, Tripalo Miki, Veselinov Jovan, Vlahović Veljko, Vukmanović Svetozar.

U Sekretarijat VII Kongresa SKJ izabrani su: Begić Muhidin, Biber Antun, Markovski Krsto, Planojević Mileva, Stojnić Velimir, Vipotnik Janez, Zorić Milorad.

U Redakcionu komisiju kongresnih dokumenata izabrani su: Brilej Jože, Hadživasilev Miha, Marković Dragoslav, Mijatović Cvjetin, Miljković Milutin, Minić Milka, Osolnik Bogdan, Sarajčić Ivo, Šiljegović Boško.

Kongres je jednoglasno usvojio sledeći dnevni red:

- 1) Zadaci SKJ u vezi s međunarodnom situacijom i unutrašnjim razvojem socijalističke izgradnje Jugoslavije — referent Josip Tito;
- 2) Izveštaj CK o radu SKJ i referat o organizaciono-političkim zadacima SKJ — referent Aleksandar Ranković;
- 3) Izveštaj Centralne revizione komisije SKJ;
- 4) Program SKJ — referent Edvard Kardelj;
- 5) Izmene i dopune Statuta SKJ — referent Moma Marković;
- 6) Rezolucija VII Kongresa o narednim zadacima SKJ;
- 7) Izbor CK i Centralne revizione komisije SKJ;
- 8) Razno.

Kongres je izabrao Verifikacionu komisiju, u koju su ušli: Antunović Rista, Biljanović Danilo, Borštnar Jože, Brković Savo, Car Pero, Džunov Riste, Grečić Ivica, Kaić Nikola, Kufrin Milka, Materić Ilija, Naumovski Naum, Nimani Džavid, Purić Drago, Radovanović Milija, Tomšić Vida.

Kongres su pozdravili u ime Socijalističkog saveza radnog naroda Jugoslavije član predsedništva Saveznog odbora SSRNJ Franjo Gaži; u ime Saveza sindikata Jugoslavije član predsedništva SSJ Rade Vučković; u ime Narodne omladine Jugoslavije član predsedništva CK NOJ Tone Kropušek; u ime Saveza ženskih društava Jugoslavije član Upravnog odbora Saveza ženskih društava Jugoslavije Branka Savić; u ime Jugoslovenske narodne armije general-major Nikola Kaić; u ime ljubljanskih radničkih kolektiva Stane Peterc, član upravnog odbora tvornice »Litostroja«; u ime graditelja Auto-puta Ljubljana — Zagreb Bećir Meholić, član glavnog štaba omladinskih radničkih brigada; u ime poljoprivrednika iz Sreza Ljubljana Andrej Petelin, predsednik Sreskog zadrudnog saveza; u ime studenata Ljubljanskog univerziteta Srećko Blaž.

Od stranih predstavnika Kongres su pozdravili: u ime KP Danske član Politbira Berge Hauman; u ime Aziske socijalističke konferencije i u ime Socijalističke partije Japana Taotaka Sata; u ime Fronta nacionalnog oslobođenja Alžira Ben Jusef Benchedja; u ime Unije kamerunskog stanovništva Ernest Uandi; u ime Socijalističke partije Italije Đovani Alazia; u ime KP Norveške član Politbira Jerger Vogt; u ime Ujedinjene socijalističke partije Islanda generalni sekretar Ingir Halgason; u ime Ujedinjene socijalističke partije Čilea sekretar Salamon Korbalan; u ime Ujedinjene radničke partije Izraela Jakov Hazan; u ime Istiklala Mulaj Methi Alan.

22 aprila generalni sekretar Saveza komunista Jugoslavije Josip Broz Tito podneo je referat o zadacima Saveza komunista u vezi sa međunarodnom situacijom i unutrašnjim razvojem socijalističke izgradnje Jugoslavije.

23 aprila sekretar CK SKJ Aleksandar Ranković podneo je referat o organizaciono-političkim zadacima Saveza komunista Jugoslavije.

Kongres je usvojio predlog da se izveštaj CK SKJ o radu u periodu od VI do VII Kongresa ne čita, pošto je tekst izveštaja prethodno razdvojen delegatima.

Kongres je usvojio izveštaj Verifikacione komisije, izveštaj Centralne revizione komisije i poslovnika.

Kongres je produžio rad 23, 24 i 25 aprila u tri komisije: Komisiji za pitanja društveno-političkog sistema, ekonomske politike i politike u drugim oblastima društvenog života;

Komisiji za političko-organizacioni i idejni rad SKJ; Komisiji za pitanja spoljne politike i međunarodnog radničkog pokreta.

Svaku komisiju je sačinjavalo po 50—80 delegata, dok su ostali delegati mogli po svojoj želji da prate rad bilo koje komisije.

24 aprila sekretar CK SKJ Edvard Kardelj podneo je Kongresu referat povodom novog Programa Saveza komunista Jugoslavije.

Član CK SKJ Moma Marković podneo je referat o izmenama i dopunama Statuta SKJ.

¹ Jedan član Centralne revizione komisije istovremeno je izabran i za delegata.

24 aprila Kongres je obrazovao komisije za Program SKJ, za Statut SKJ² i Rezoluciju.

Posle diskusije u Plenumu i u komisijama, u kojima je učestvovalo preko 130 delegata, Kongres je 26 aprila jednoglasno doneo odluku kojom se usvajaju izveštaj CK SKJ i podneti referati i u celini odobrava rad CK od VI do VII Kongresa.

Kongres je istog dana jednoglasno usvojio:

Program sa ispravkama i dopunama koji je podnela komisija VII Kongresa za Program SKJ i ovlastio komisiju da izvrši definitivnu redakciju Programa i da ga objavi.

Statut sa izmenama i dopunama koje je podnela komisija za Statut SKJ i ovlastio je da izvrši definitivnu redakciju teksta;

Izveštaj Komisije za molbe i žalbe;

Rezoluciju VII Kongresa SKJ o narednim zadacima Saveza komunista koju je podnela Komisija za izradu Rezolucije.

26 aprila Kongres je tajnim glasanjem izabrao novi Centralni komitet od 135 članova, sa Josipom Brozom Titom na čelu, od kojih su 32 nova člana Centralnog komiteta. Kongres je izabrao i Centralnu revizionu komisiju od 23 člana.

Na kraju rada VII Kongresa SKJ generalni sekretar Saveza komunista Jugoslavije Josip Broz Tito održao je završni govor.

² Nacrt Programa i nacrt Statuta SKJ bili su dostavljeni na diskusiju svim osnovnim organizacijama 10 marta 1958 g.

CENTRALNI KOMITET SAVEZA KOMUNISTA JUGOSLAVIJE

Josip Broz Tito	Hribar Janez
Avbelj Viktor	Hrnčević Josip
Aceva Vera	Humo Avdo
Antunović Rista	Jakopič Albert
Arsov Ljubčo	Janič Vlado
Babić Ljubo	Jardas Eduard
Babović Spasenija	Jojkić Đurica
Bajković Filip	Jovanović Blažo
Bakarić Vladimir	Jovanović Isa
Bakić Mitar	Jurinčić Niko
Bebler Aleš	Jurjević Ante
Begović Vlajko	Karabegović Osman
Belinić Marko	Karaivanov Ivan
Berus Anka	Kardelj Edvard
Biber Antun	Kavčič Stane
Bijedić Džemal	Kekić Danilo
Blažević Jakov	Koliševski Lazar
Božićević Ivan	Komar Slavko
Brecelj Marjan	Kovačević Nikola
Brkić Hasan	Krajačić Ivan
Brkić Zvonko	Kraigher Boris
Bulajić Krsto	Kraigher Sergej
Cazi Josip	Krečić Otmir
Crvenkovski Krste	Krivic Vlado
Cvetković Marijan	Krstulović Vicko
Čolaković Rodoljub	Kveder Dušan
Danilović Uglješa	Ľeković Voja
Dapčević Peko	Leskošek Franc
Doronski Stevan	Maček Ivan
Došen Ilija	Maglajić Šefket
Dugonjić Rato	Mandžić Pašaga
Džunov Risto	Marinko Miha
Hodža Fadil	Marković Moma
Gigov Strahil	Markovski Krste
Gošnjak Ivan	Maslarić Božidar
Gregorić Pavle	Mićunović Veljko
Hadživasilev Mita	Mijatović Cvijetin

Minčev Nikola
Minić Milka
Minić Miloš
Mojsov Lazar
Mrazović Karlo
Mugoša Andrija
Nađ Kosta
Naumovski Naum
Nedeljković Raja
Neoričić Milijan
Nikezić Marko
Nimani Džavid
Novaković Grujo
Osolnik Bogdan
Pajković Đoka
Papić Radovan
Pavićević Mišo
Penezić Slobodan
Perović Puniša
Petrović Dušan
Počuča Mile
Popivoda Krsto
Popović Koča
Popović Milentije
Popović Vladimir
Potré Jože
Prca Srđa
Pucar Đuro
Rački Nikola
Radosavljević Dobrovoje
Ranković Aleksandar
Regent Ivan
Romac Paško
Rukavina Ivan
Salaj Đuro
Sekulić Nikola
Smilevski Vidoe
Stambolić Petar
Stamenković Dragi
Stefanović Svetislav
Stojnić Velimir
Šegrt Vlado
Šentjurs Lidija

Odmah po izboru novoizabrani Centralni komitet SKJ održao je prvu sednicu na kojoj je izvršeno konstituisanje. Za generalnog sekretara SKJ ponovo je izabran Josip Broz Tito, a za sekretare CK Edvard Kardelj i Aleksandar Ranković.

Izabrani su Izvršni komitet CK SKJ i Sekretarijat Izvršnog komiteta CK SKJ.

Za predsednika Kontrolne komisije Centralnog komiteta SKJ izabran je Krsto Popivoda.

Na sastanku Revizione komisije CK SKJ za predsednika Komisije je izabran Grga Jankez, a za sekretara Bosa Cvetić.

Kongresu je za vreme njegovog rada stiglo preko 6.000 pozdravnih telegrama od raznih političkih i društvenih organizacija, radnih kolektiva, jedinica JNA i pojedinaca iz svih krajeva naše zemlje.

Kongresu su takođe poslali pozdravne telegrame KP Japana, KP Italije, KP Švedske, KP Indije, KP Austrije, Socijalistička partija Burme, Narodna stranka Tunis i Ujedinjena socijalistička partija Katalonije.

R-T. P.

Vidi »VII Plenum Centralnog komiteta Saveza komunista Jugoslavije«, »Jugoslovenski pregled« 1957, str. 75 (5); »VIII Plenum Centralnog komiteta Saveza komunista Jugoslavije«, »Jugoslovenski pregled« 1957, str. 422 (36).

IZVORI:

»Borba«, 23 april 1958 g., »Zadaci Saveza komunista u vezi s međunarodnom situacijom i unutrašnjim razvojem socijalističke izgradnje Jugoslavije«, referat generalnog sekretara SKJ J. B. Tita; »Borba«, 24 april 1958 g., referat sekretara CK SKJ A. Rankovića o organizaciono-političkim zadacima SKJ, rad Kongresa po komisijama; »Borba«, 25 april 1958 g., referat sekretara CK SKJ E. Kardelja o novom Programu SKJ, referat člana CK SKJ M. Markovića o izmenama i dopunama Statuta SKJ, diskusija na VII Kongresu SKJ; »Borba«, 26 april 1958 g., rad u komisijama; »Borba«, 27 april 1958 g., završna reč druga Tita, izbor novog CK, Rezolucija VII Kongresa SKJ o narednim zadacima; »Komunist«, 23 i 26 april i 1 maj 1958 g., materijali sa VII Kongresa SKJ.

Šiljegović Boško
Šoti Pal
Špiljak Miha
Švabić Mihajlo
Taleski Blagoje
Temelkovski Borko
Tikvicki Geza
Todorović Mijalko
Tomšić Vida

Tripallo Mika
Veselinov Jovan
Vidić Dobrovoje
Vipotnik Janecz
Vlahović Veljko
Vrabić Olga
Vukmanović Svetozar
Zeković Veljko
Ziherl Boris

IZVRŠNI KOMITET CK SKJ

Josip Broz Tito
Bakarić Vladimir
Gošnjak Ivan
Jovanović Blažo
Kardelj Edvard
Koliševski Lazar
Leskošek Franc

Marinko Miha
Pucar Đuro
Ranković Aleksandar
Salaj Đuro
Stambolić Petar
Veselinov Jovan
Vlahović Veljko
Vukmanović Svetozar

SEKRETARIJAT IZVRŠNOG KOMITETA CK SKJ

Josip Broz Tito	Kardelj Edvard
Gošnjak Ivan	Ranković Aleksandar
	Vukmanović Svetozar

CENTRALNA REVIZIONA KOMISIJA SAVEZA KOMUNISTA JUGOSLAVIJE

Baltić Milutin	Kapičić Jovo
Brković Savo	Kolj Široka
Bukleski Tome	Kovačević Dušanka
Burzevski Vančo	Mates Leo
Cvetić Bosa	Milosavljević Milosav
Debeljak Stjepan	Naceva Mara
Đuričić Blažo	Popit Franc
Đurović Milinko	Relić Petar
Georgijevski Dimitrije	Ribičić Mitja
Jankez Grga	Roje Ante
Jovičević Pavle	Rudolf Janko
Kapetanović Hajro	

REZOLUCIJA SEDMOG KONGRESA SAVEZA KOMUNISTA JUGOSLAVIJE O NAREDNIM ZADACIMA

Sedmi kongres Saveza komunista Jugoslavije konstatuje da je celokupni socijalistički razvitak Jugoslavije u periodu između Šestog i Sedmog kongresa potvrdio pravilnost politike Saveza komunista Jugoslavije.

Tom prilikom postignuti su krupni uspesi u izgradnji materijalne osnove društva, u razvitku socijalističke demokratije i društvenog samoupravljanja, poboljšavanju životnih uslova radnih ljudi i u podizanju njihove socijalističke svesti.

Zahvaljujući toj politici naša zemlja je dala svoj doprinos stvari mira, konstruktivne međunarodne saradnje i napretka socijalizma.

Sedmi kongres usvajajući, posle iscrpne diskusije, referate, izveštaj Centralnog komiteta Saveza komunista Jugoslavije, kao i Program i Statut, smatra da su u njima date perspektive dalje izgradnje socijalizma, određene osnovne smernice i zadaci za aktivnost Saveza komunista. Polazeći od toga Kongres ukazuje na sledeće naredne zadatke:

I

U cilju daljeg jačanja materijalne osnove socijalizma i bržeg razvijanja proizvodnih snaga neophodno je, u skladu s perspektivnim planom i rezolucijama Savezne narodne skupštine, ostvarivati skladniji razvitak svih privrednih oblasti. To će osigurati stabilnije odnose u privredi i stalno podizanje životnog standarda.

Odlučnije potsticati specijalizaciju i kooperaciju u proizvodnji, naročito u pojedinim granama industrije, tešnje povezivati naučno-istraživački rad sa problemima privrede, usvajati modernu tehnologiju i savremene metode proizvodnje u što širim razmerama.

Bolje koristiti rezerve s postojećim kapacitetima, sredstvima i radnoj snazi, potstičući materijalnu zainteresovanost i lično zalaganje radnih ljudi.

Privredni razvitak manje razvijenih područja ostvarivati u skladu sa opštim principima naše ekonomske politike i potrebom otklanjanja razlika u stepenu razvijenosti.

Osigurati racionalna ulaganja u privredu, da bi se ona što neposrednije i što brže odražavala na porast proizvodnje i dohotka.

Preduzeti mere da se oprema, organizacione forme i metodi poslovanja u trgovini dovedu u sklad sa bržim razvitkom svih vidova potrošnje, sa politikom postizanja stabilnosti tržišta i povišenja životnog standarda.

Modernizacija poljoprivrede i njen socijalistički preobražaj predstavljaju jedan od najvažnijih zadataka u borbi za dalju socijalističku izgradnju zemlje.

Zato je nužno:

Odlučnije uvoditi savremene tehnološke procese i unapređivati proizvodnju u svim granama poljoprivrede uz istovremeno jačanje socijalističkih odnosa na selu.

Jačati materijalnu osnovu poljoprivrednih dobara i radnih zadruga kako bi što pre postali moderni krupni socijalistički proizvođači i nosioci borbe za unapređenje poljoprivrede i njen socijalistički preobražaj.

Jačati i razvijati zadrugarstvo, a posebno proizvodnu saradnju (kooperaciju) između zadruga i individualnih proizvođača kao oblik koji omogućava brži razvitak krupne socijalističke poljoprivredne proizvodnje.

Podizanje životnog standarda ostvarivati u skladu sa porastom produktivnosti rada i nacionalnog dohotka u opšte-društvenim razmerama.

Sistem nagrađivanja izgrađivati na jedinstvenim osnovama i odmeravanjem ličnog dohotka srazmerno efektu rada svakog pojedinog radnika.

Preduzeti mere za stabilizaciju tržišta, za društveno kontrolisanje i sprečavanje dohodaka koji ne potiču od povećanja produktivnosti rada, kao i mere za ekonomski celishodan raspored dohodaka između privrednih oblasti i grana.

Usmeriti rad komune tako da ona, uporedo sa naporima za privredni razvitak, ostvari i što širu aktivnost na poboljšanje snabdevanja, na stanbeno-komunalnoj izgradnji, na razvijanju socijalnih, zdravstvenih, prosvetnih, kulturnih i fiskalnih službi, kao i uslužnih delatnosti koje bitno utiču na poboljšanje materijalnih i kulturnih uslova života stanovništva.

Preduzeti mere da stanbena izgradnja bude brža i jeftinija, razvijajući veću zainteresovanost pojedinaca za izgradnju i održavanje stanbenog fonda.

Posvetiti naročitu pažnju i preduzeti mere koje će, ne dirajući u osnovna samoupravna prava neposrednih proizvođača i komuna, obezbeđivati plansko usmeravanje privrednog razvitka u skladu sa potrebama zajednice i čuvanja osnovnih proporcija u privredi.

Savez komunista treba da nastoji da sve društvene snage deluju u okviru jedinstvene privredne politike i ostvaruju nužni sklad i povezanost između opštih napora celoga društva i neposredne aktivnosti radnih kolektiva, komuna i drugih nosilaca samoupravljanja, suzbijajući lokalističke i partikularističke tendencije koje slabe napore za brži i harmoničniji razvitak privrede i društva.

II

Socijalna politika treba sve više da menja svoj karakter. Njeni zadaci treba da se prošire sa područja zaštite zdravlja, obezbeđenja dece i nesposobnih za rad i osiguranja za starost na područje opšte brige za čoveka, porodicu, njihove svakodnevne potrebe i opskrbu, njihov odmor, zabavu itd.

Neophodno je razviti društvenu kontrolu i veću zainteresovanost pojedinaca, radnih kolektiva, komunalnih zajednica i svih društvenih faktora, da bi se obezbedilo racionalnije trošenje fondova socijalnog osiguranja.

Zdravstveno osiguranje treba razvijati u pravcu postepenog obuhvatanja celokupnog stanovništva.

Zadatak je društvene zajednice, a naročito organa radničkog samoupravljanja i sindikalnih organizacija, da se ostvari puna zakonitost u oblasti radnih odnosa, zaštite pri radu i razvijanje socijalnih i zdravstvenih službi u preduzećima.

U oblasti zdravstvene politike potrebno je, pored materijalnih ulaganja, osigurati razvoj preventivne službe, brže obrazovanje srednje-medicinskih kadrova, kao i zdravstveno prosvetno obrazovanje naroda.

III

U oblasti prosvete, nauke i kulture postavljaju se sledeći zadaci:

Sprovesti reformu školstva, što znači izgraditi takve škole koje će, kao društvene ustanove socijalističke zajednice maksimalno doprinositi formiranju stručno-sposobnih i socijalistički vaspitanih građana kakvi su potrebni našoj zajednici.

Posebno je važno brže uzdizati kadrove za privredu. U tom cilju razvijati mrežu raznovrsnih stručnih škola koje će bolje odgovarati potrebama privrede, kao i sve forme dopunskog obrazovanja, usavršavanja, posebno radničke univerzitete i slične ustanove, izgrađujući ih u razvijene, kadrovski i materijalno obezbeđene institucije.

Ne zanemarujući podizanje naučnog podmlatka, smelije rešavati pitanje bržeg, racionalnijeg školovanja visokokvalifikovanih stručnjaka za privredu i druge službe. Radi toga preduzeti odgovarajuće mere za skraćivanje studija na univerzitetima.

Starati se za sistematsko stručno i ideološko uzdizanje prosvetnih radnika.

Nastojati da se u pretstojećem periodu brže proširuje školski prostor i poboljšava oprema, naročito u gradovima i industrijskim naseljima.

Posvetiti veću brigu obezbeđenju boljeg rada kulturnih ustanova i starati se naročito za one koje najefikasnije služe kulturnom uzdizanju širokih slojeva radbenika, kao što su javne biblioteke, film, radio i slično.

Sistematski potsticati i unapređivati raznovrsnu kulturnu samodelatnost radbenika, boreći se za njenu socijalističku sadržinu i umetnički kvalitet.

Jačati naučne ustanove i čvršće ih povezivati sa našom praksom i potrebama zemlje. Boriti se za još bolju organizaciju naučno-istraživačkog rada, za racionalno trošenje sredstava i za što celishodniju usmerenost kadrova na glavne zadatke

naučno-istraživačkog rada. Stalno se brinuti za uzdizanje novih naučnih kadrova.

Šire razviti inicijativu na fizičkom vaspitanju najširih narodnih slojeva, naročito omladine, obezbeđujući pri tome veća sredstva za izgradnju objekata i spremanje kadrova.

IV

Kongres ističe da razvijanje društvenog samoupravljanja ostaje i u narednom periodu jedan od glavnih zadataka Saveza komunista i svih socijalističkih snaga.

U svim organima komuna, u radničkim savetima i ostalim organima društvenog upravljanja celokupna delatnost treba da bude prožeta borbom za razvijanje socijalističkih društvenih odnosa i brigom o svakodnevnim potrebama radnih ljudi.

Učvršćivanje i dalji razvitak demokratizma u životu i radu organa društvenog samoupravljanja ostaje i ubuduće stalni zadatak svih socijalističkih snaga. Treba se odlučno boriti protiv svakog narušavanja prava proizvođača i građana. Neophodno je još više obezbediti upoznavanje radnih ljudi sa radom i poslovanjem organa društvenog samoupravljanja preko zborova birača, sastanaka radnih kolektiva i društvenih organizacija i razvijati odgovornost ovih organa pred radnim ljudima za pravilno vršenje njihovih prava i dužnosti.

U narednom periodu treba i dalje ulagati napore za osposobljavanje opština da samostalno i što uspešnije vrše privredne, društvene i državne poslove.

Potrebno je i dalje razvijati neposrednu i stalnu saradnju narodnih odbora opština, njihovih veća i saveta sa radničkim savetima i organima društvenog samoupravljanja i ustanovama, radi usklađivanja i usmeravanja njihove aktivnosti.

Dalje osposobljavanje radničkih saveta za vršenje njihovih prava i dužnosti i razvijanje njihove odgovornosti prema zajednici zadatak je od osobite važnosti, s obzirom na jačanje uloge radničkih saveta, kako u upravljanju proizvodnjom, u raspodeli dohotka, u tarifnoj politici itd., tako i u rešavanju pitanja životnog standarda radnika. Ubuduće treba tešnje povezati aktivnost veća proizvođača sa radom radničkih saveta i time pojačati njihov uticaj na rad privrednih organizacija.

Nastaviti rad na daljem razvoju i jačanju organa društvenog samoupravljanja u oblasti prosvete, kulture, socijalne i zdravstvene zaštite kao i u oblasti stanbenih zajednica i komunalnih službi.

Potrebno je dalje usavršavati rad predstavničkih tela srezova, republika i Federacije i njihovih organa, posvećujući više brige razvoju njihove funkcije, koordinacije i usmeravanja aktivnosti komuna, privrednih i drugih organizacija i ustanova, da bi se postiglo što usklađenije dejstvovanje čitavog mehanizma društvenog samoupravljanja.

Neophodno je uložiti nove napore da bi se povećala stručna sposobnost i poboljšao rad svih organa državne uprave i stručnih i privrednih organa i ustanova.

Boreći se za sve šire učešće radnih ljudi u upravljanju u svim oblastima društvenog života, Savez komunista i Socijalistički savez radnog naroda Jugoslavije treba da posvete najveću pažnju razvijanju svesti građana o njihovim pravima i dužnostima i stvaranju socijalističkog javnog mnjenja kao neophodnog moralno-političkog faktora u razvitku socijalističke demokratije.

V

Savez komunista Jugoslavije će i dalje ulagati napore da se stalno jača snaga Jugoslovenske narodne armije.

I ubuduće je neophodna stalna briga naše socijalističke zajednice i svih političkih i društvenih faktora za dalje jačanje odbranbene snage zemlje.

VI

Kongres smatra da je za uspešno ostvarivanje društveno-političke uloge Saveza komunista u narednom periodu, za njegovo dalje jačanje i razvijanje potrebno obratiti posebnu pažnju na sledeće organizacione, političke i ideološke zadatke:

Savez komunista Jugoslavije dužan je da se zalaže da u organima samoupravljanja stalno dolaze do izražaja progresivne težnje i interesi radnih ljudi, da svaki njegov član u skladu sa svojim mogućnostima deluje u tom smislu kao društveno-politički radnik.

Svaki član Saveza komunista treba da bude svestan porasta uloge samostalnog delovanja i odlučivanja pojedinca, a posebno komuniste u mnogobrojnim društvenim organima i organizacijama. Zato je više nego ikada ranije neophodno obezbediti jedinstveno gledanje svih članova i organizacija na osnovna društveno-politička pitanja. Potrebno je pojačati odgovornost organizacija i svakog člana Saveza komunista za dosledno sprovođenje opšte političke linije i usvojenih odluka.

Savez komunista, a posebno njegove organizacije u komunama i naseljima, treba da ispolje više organizacione gipkosti, da svoj metod i forme delovanja više nego dosada usavršavaju u skladu sa potrebama bržeg razvitka sistema socijalističke demokratije. U budućem radu biće od posebnog značaja svestranije korišćenje raznih vrsta aktivna i drugih pogodnih oblika, na što treba više da se orijentišu ne samo komiteti nego i osnovne organizacije.

Potrebno je dalje stalno raditi na uzdizanju kadrova, a naročito mladih. Posebnu pažnju treba ukazati podizanju kadrova iz redova radnika. U cilju boljeg korišćenja i pravilnijeg vaspitavanja svih kadrova ostvariti veće mogućnosti mladim kadrovima da primaju odgovorne dužnosti uz istovremeno oslobađanje pojedinih rukovodilaca od preteranih zaduženja. Rukovodstva i organizacije Saveza komunista moraju se pri tome boriti protiv zastarelih kriterija u ocenjivanju vrednosti i sposobnosti ljudi i protiv pojava birokratizma, rutinierstva i neprincipijelnosti u radu komunista.

Savez komunista treba stalno jačati primanjem novih članova, u prvom redu iz redova radnika i seljaka, koji se svojim radom i ugledom naročito ističu u organima društvenog samoupravljanja i političkim i društvenim organizacijama kao borci za socijalizam, za socijalističke društvene odnose. Organizacije Saveza komunista u borbi za razvitak socijalističkih odnosa moraju se stalno boriti protiv birokratskih tendencija kao i protiv potcenjivanja usmeravajuće uloge organizovanih socijalističkih snaga u privrednom i društvenom razvitku, protiv raznih vidova lokalizma, samovolje, formalizma u upravljanju preduzećima, ustanovama i zadrugama, protiv anarho-malograđanskih uticaja, protiv svega što radničkoj klasi i radnim ljudima otežava da dođu do punog izražaja kao nosioci direktne demokratije i samouprave u komunima. Naročito je potrebno da osnovne organizacije i opštinski komiteti više orijentišu komuniste i sve radnike iz preduzeća da što jače razviju svoju društveno-političku aktivnost u organima samoupravljanja i društvenim i političkim organizacijama u komunima, kako u gradskim naseljima tako i u selima.

Komunisti i organizacije na selu treba da budu inicijatori i organizatori celokupne borbe za unapređenje poljoprivrede i razvitak socijalističkih društvenih odnosa na selu, za opšti, kulturni i drugi napredak sela, a protiv zaostalosti i zastarelih navika.

Sreski i opštinski komiteti Saveza komunista Jugoslavije treba još više da deluju kao celina, da kao politička rukovodstva prilaze rešavanju problema, da razvijaju takve oblike rada koji će im omogućiti angažovanje najšireg kruga aktivista, da više pomažu osnovnim organizacijama i da potiču društveno-političke snage na rešavanje osnovnih društvenih problema.

Zadatak je sreskih komiteta, kao i centralnih komiteta republika, da i dalje rade na političkom, organizacionom i kadrovskom jačanju i osposobljavanju opštinskih komiteta, čija je uloga znatno porasla, kako bi oni što uspešnije samostalno rukovodili u složenim uslovima sve razvijenijeg društveno-političkog života u komunima.

Organizacija Saveza komunista u Jugoslovenskoj narodnoj armiji treba i dalje još upornije da radi na izgradnji Armije, na jačanju njenog idejno-političkog jedinstva, kao i povezanosti Armije i naroda.

Potrebno je i van Armije još intenzivnije razvijati političku i društvenu aktivnost komunista i svih pripadnika Armije, što će doprineti njihovom potpunijem upoznavanju našeg društvenog razvitka i problema koji iz njega proističu.

Treba pojačati međusobnu saradnju komiteta Saveza komunista sa rukovodstvima Saveza komunista u Jugoslovenskoj narodnoj armiji.

Kongres podvlači naročiti značaj ideološkog rada za jačanje idejno-političkog jedinstva Saveza komunista, za sistematsko

osposobljavanje komunista da uspešno izvršavaju zadatke u izgradnji socijalizma, za razvijanje socijalističke društvene svesti, trudbenika i uspešnu ideološko-političku borbu protiv neprijateljskih elemenata i raznih negativnih pojava i tendencija. U tom radu Program Saveza komunista Jugoslavije jeste moćno oružje.

Kongres obavezuje sva rukovodstva, organizacije i članove Saveza komunista Jugoslavije da razviju široku aktivnost na proučavanju i objašnjavanju Programa.

Svi članovi Saveza komunista i sve organizacije treba da se založe da Program postane značajan faktor u idejno-političkom radu i ostalih političkih i društvenih organizacija — pre svega Socijalističkog saveza, Saveza sindikata i Narodne omladine, da ga usvoje svi trudbenici.

Organizacije i rukovodstva Saveza komunista dužni su da razvijaju deološku aktivnost u najtešnjoj povezanosti sa praksom socijalističke izgradnje i da smelo razvijaju raznovrsne oblike političke i idejne delatnosti. Potrebno je obezbediti različite programe prilagođene nivou obrazovanja i interesovanja ljudi, brinuti se za bolje korišćenje već postojeće i izdavanje nove literature potrebne za ideološki rad i obratiti pažnju idejnom uzdizanju komunista, a naročito novoprimljenih članova.

U ovom radu treba pružiti veću pomoć opštinskim komitetima Saveza komunista okupiti što veći broj sposobnih kadrova i raditi na osposobljavanju novih, angažovati i druge političke i društvene organizacije, a naročito pažnju posvetiti razvijanju radničkih i narodnih univerziteta i sličnih ustanova. Komunisti su dužni da posvete posebnu pažnju svim institucijama i organizacijama koje doprinose formiranju i razvijanju socijalističke svesti radnih ljudi, jačanju bratstva i jedinstva naših naroda, prosvetavanju i podizanju kulturnog nivoa radnih masa (izdavačka delatnost, štampa, radio, film, kulturno-prosvetna i kulturno-umetnička društva itd.). U kulturnoj delatnosti boriti se za socijalistički sadržaj i jačati saradnju i upoznavanje dostignuća naroda Jugoslavije na polju kulture. Treba i dalje voditi borbu za suzbijanje birokratskih tendencija i malograđanskih shvatanja i drugih antisocijalističkih začaurljivosti ostataka primitivizma i sl.

VII

Zadatak i dužnost komunista jeste da zajedno sa svim svesnim građanima razvijaju i unapređuju rad organizacija Socijalističkog saveza i drugih društvenih organizacija u tom smislu da se one još više nego do sada okrenu licem problemu života grada i sela, da se još više osamostale, da nastoje da raznovrsne forme učešća radnih ljudi u upravljanju društveno-političkim životom dobiju što puniji socijalistički sadržaj da u njima dolaze do punog izražaja mišljenja trudbenika.

Posebnu pažnju treba obratiti političkom uzdizanju žena i njihovom uključivanju u organe vlasti i društvenog samoupravljanja, kao i u rukovodstva političkih i društvenih organizacija.

VIII

Organizacija i rukovodstva Saveza komunista, kao i komunisti koji rade u sindikatima, treba da se zalažu da sindikalne organizacije svoju osnovnu delatnost i dalje usmeravaju na razvijanje radničkog i društvenog samoupravljanja. Sindikati treba više da se bore za poboljšanje životnog standarda radničke klase mobilizacijom radnih kolektiva za stalno povećanje proizvodnje i produktivnosti rada i za dosledno ostvarivanje socijalističkog principa nagrađivanja prema radu. Treba isticati da se raspodela dohotka koji ostaje na samostalnom raspolaganju privrednih organizacija vrši u skladu sa potrebama stalnog poboljšavanja materijalnog položaja radnih kolektiva i daljeg razvoja preduzeća.

U narednom periodu sindikati treba mnogo više da se orijentišu na rešavanje problema u komuni. Sindikati treba da budu jedan od osnovnih nosilaca napora za poboljšanje uslova rada i podizanje kulturnog i opšteg standarda radnih ljudi u komuni. Treba isticati da se raspodela sredstava komune vrši na način koji će maksimalno unapređivati poboljšanje položaja radničke klase.

Sindikati treba da ostvaruju čvrstu saradnju sa većima proizvođača u opštini i sreću naročito radi usklađivanja materijalnih uslova rada i poslovanja preduzeća.

Sa komorama i privrednim udruženjima sindikati treba da sarađuju u cilju bržeg razvika produktivnosti rada i upravljanja proizvodnjom i da utiču na njihovu politiku koja će odgovarati interesima celokupne radničke klase.

Posebnu brigu treba posvetiti problemima koji se pojavljuju u vezi sa zapošljavanjem žena kao i raznim teškoćama koje prate to zapošljavanje.

Neophodno je da sindikalne organizacije stalno obaveštavaju radne kolektive o kretanju privrede u zemlji, komuni i preduzeću, kao i o svim merama i najvažnijim odlukama organa vlasti i društvenih organa samoupravljanja.

Treba što više poticati aktivnost sindikata da neprestano podižu svest radničke klase u njenoj društveno-političkoj ulozi i odgovornosti za upravljanje privrednim i društvenim razvitkom putem aktivnog i masovnog učešća u društvenom upravljanju i borbom protiv svih nesocijalističkih pojava i tendencija. U tom cilju potrebno je organizovati razne škole i kurseve za opšte i političko obrazovanje radnika kao i za sticanje ekonomskih i stručnih znanja.

Savez komunista treba da pomaže sindikalnim organizacijama da se, pravilno orijentišu, organizaciono dalje izgrađuju i kadrovski jačaju.

IX

Kongres ukazuje da je rad na socijalističkom vaspitanju omladine jedna od najvažnijih obaveza Saveza komunista Jugoslavije i svih društvenih faktora. Pored školskog i drugih oblika vaspitanja, to će se sve više postizati svestranijim angažovanjem omladine u stvaralačkim naporima svih radnih ljudi na socijalističkoj izgradnji zemlje, kao i sve širim učešćem mladih ljudi u organima društvenog samoupravljanja i što širem uključivanju omladine i njenih organizacija u društveno-politički život zemlje i u rešavanju aktuelnih društvenih problema.

Komunisti treba da posvete posebnu pažnju ideološkom uzdizanju omladine i pripremanju mladih ljudi za političke i društvene funkcije kao i za prijem u Savez komunista.

Kongres ističe potrebu daljeg jačanja Narodne omladine Jugoslavije kao jedinstvene, vaspitne i političke organizacije kako bi ona što uspešnije izvršila svoju ulogu u socijalističkom vaspitanju, u pripremanju i osposobljavanju omladine za svesne borbe i graditelje socijalističkog društva.

Komunisti treba da posvete veću pažnju pravilnom radu i razvitku svih organizacija koje okupljaju omladinu. Zadatak je članova Saveza komunista i Narodne omladine da svojom delatnošću u tim organizacijama stalno doprinose formiranju socijalističkog lika mlade generacije naše zemlje.

X

Sedmi kongres Saveza komunista Jugoslavije smatra da se u prethodnoj međunarodnoj aktivnosti treba i dalje odlučno zalagati za mir i međunarodnu saradnju, davati i podržavati inicijative i predloge koji doprinose popuštanju zategnutosti i sređivanju međunarodnih prilika putem sporazumevanja.

Savez komunista će se zalagati za punu afirmaciju i primenu principa aktivne koegzistencije među narodima i državama, čime bi se obezbedila ekonomska, kulturna i politička saradnja naroda na bazi ravnopravnosti i uzajamnog poštovanja. Takva politika mira i aktivne međunarodne saradnje koristila bi svim narodima, a u njenom sprovođenju posebnu ulogu i odgovornost imaju socijalističke i progresivne snage. Savez komunista Jugoslavije stoji na stanovištu da razlike u ideološkim gledištima ne treba da utiču na odnose među državama, a posebno među socijalističkim zemljama.

Briga za nezavisnost i bezbednost Jugoslavije mora i dalje ostati, zajedno s borbom za mir i jačanje međunarodne saradnje osobito sa susednim zemljama, naša osnovna orijentacija u međunarodnoj politici.

Sedmi kongres Saveza komunista Jugoslavije odlučno stoji na stanovištu podržavanja borbe naroda kolonijalnih i polukolonijalnih zemalja, smatrajući da je svako nasilno zadržavanje

vanje tih naroda u potčinjenom položaju, kao i svako ugrožavanje nezavisnosti drugih zemalja, nedopustivo i štetno za interese mira.

Treba se odlučno zalagati za učvršćenje i univerzalnost Organizacije Ujedinjenih nacija kao značajnog instrumenta mira i međunarodne saradnje i u njoj aktivno nastaviti konstruktivno delovanje koje je Jugoslavija ispoljavala od samog osnivanja ove organizacije.

Savez komunista Jugoslavije sarađivaće sa svim radničkim partijama i progresivnim pokretima na principima ravnopravnosti, dobrovoljnosti i uzajamne razmene iskustava. Polazeći od tih principa, Savez komunista Jugoslavije će i dalje ulagati napore za razvitak saradnje sa komunističkim i radničkim partijama socijalističkih zemalja, nastojeći da se otklone teškoće koje se u toj saradnji javljaju.

Radnička klasa Jugoslavije, koja je uvek dosledno vršila svoju internacionalističku dužnost i istovremeno svesrdno pomagala i podržavala borbu radničkog pokreta i progresivnih snaga u svetu, i dalje će na delu, rukovođena principima proleterskog internacionalizma, služiti velikoj borbi radnika čitavog sveta i svih progresivnih ljudi za mir, slobodu i socijalizam.

Sedmi kongres podvlači da ozbiljnost i napetost međunarodne situacije zahtevaju ne samo od komunista nego i od svih progresivnih snaga i svih naroda sveta da založe sve svoje sile u borbi za očuvanje mira. Kongres smatra da borba za mir danas naročito zahteva pojačane napore svih naroda za obustavljanje trke u naoružanju, pristupanje postepenom razoružanju, za najhitniju opštu obustavu eksperimenata sa nuklear-

nim oružjem, obustavu i zabranu proizvodnje i upotrebe nuklearnog oružja a za upotrebu atomske energije isključivo u mirnodopske svrhe.

Posebno je danas potrebno suprotstaviti se svim merama koje mogu da pogoršaju ionako zategnutu međunarodnu situaciju i otežaju pozitivne napore za međunarodno sporazumevanje, kao što je izgrađivanje i proširivanje baza za raketno oružje, naoružavanje raketnim i nuklearnim oružjem vojnih snaga Zapadne Nemačke i tome slično. Zato mi podržavamo odluku SSSR-a o jednostranom obustavljanju proba nuklearnim oružjem i pozdravićemo svaku inicijativu koja doprinosi popuštanju zategnutosti, jer je očuvanje mira danas najvažniji međunarodni problem.

Postignuti rezultati u privrednom i društvenom razvitku, porast socijalističke svesti radnih ljudi i jedinstvo naroda naše zemlje omogućuju nam da još odlučnije produžimo borbu za socijalizam, za razvitak socijalističkih društvenih odnosa, za sve bolje uslove života i rada trudbenika naše zemlje, za učvršćenje međunarodnog položaja Jugoslavije. Jugoslovenski komunisti će i dalje smelo ići tim putem uporno savlađujući sve teškoće i prepreke.

Kongres poziva komuniste i sve radne ljude Jugoslavije da i dalje kao i do sada sa žarom i nesebičnim zalaganjem ostvaruju postavljene zadatke na putu daljeg razvika socijalizma u našoj zemlji.

Ljubljana, 26 aprila 1958 godine.

SEDMI KONGRES
SAVEZA KOMUNISTA JUGOSLAVIJE

IV PLENUM CENTRALNOG VEĆA SSJ

IV Plenum Centralnog veća SSJ održan je 7 aprila 1958 godine u Beogradu. Dnevni red Plenuma bio je: aktuelni političko-organizacioni problemi sindikata; predlog izmena u pravilniku o finansiskom poslovanju sindikalnih organizacija; promene u Centralnom veću.

Plenumu je prisustvovalo 105 članova (od ukupno 131).

U referatu potpredsednika Centralnog veća Saveza sindikata Jugoslavije Ivana Božićevića o aktuelnim političko-organizacionim problemima sindikata i u diskusiji data je ocena dosadašnje delatnosti sindikata i ukazano je na najvažnije zadatke u narednom periodu.

Konstatovano je da su sindikati, u promenjenim društvenim uslovima pravilno ocenili svoje mesto i ulogu. Međutim bilo je znatnih organizacionih i metodskih slabosti u praktičnoj delatnosti. Pojedini područja bitnim za život radničke klase nije se poklanjala dovoljna pažnja. Naročito je ukazano na sledeće nedostatke: nedovoljno učešće svih organa i organizacija sindikata u društvenom i privrednom životu; nedostatak brige za ostvarenje svih prava i svakodnevnih potreba ljudi; nedovoljna osetljivost prema raspoloženjima radničke klase; nedostatak odlučnosti u borbi protiv raznih negativnih pojava.

Od posebnog značaja su ocene o nedovoljnoj brizi sindikalnih organizacija za pojedinca i njegovu porodicu, za njegove životne i radne uslove. Sindikalne organizacije nisu poklanjale dovoljno pažnje životnim potrebama radnika, naročito onima koje se mogu rešiti i zadovoljiti van preduzeća, u komuni. Zato je naglašeno da se sindikati u svojoj daljoj delatnosti moraju više orijentisati na komunu.¹

Sindikati su, kao nosioci aktivnosti u pogledu obrazovanja radničke klase, dali inicijativu za osnivanje mnogih ustanova i institucija koje se bave isključivo obrazovanjem odraslih. Međutim, nisu se dovoljno povezivali konkretni

¹ U zaključcima III Kongresa SSJ ovaj problem je istaknut u poglavlju zaključaka »Saradnja s većima proizvođača i komunama«, u kome se kaže: »Sindikalne organizacije i rukovodstva treba pa prouče pitanje formi učešća neposrednih proizvođača u opštinama«. IV Plenum je još mnogo jače ukazao na potrebu učešća sindikata u svakodnevnom životu komunice, pošto opštine danas imaju znatno veću ulogu i šire kompetencije nego u vreme III Kongresa SSJ.

svakodnevni problemi sa vaspitnom delatnošću sindikata. Nije bilo razvijeno upoznavanje radnika sa problemima jugoslovenskog razvika, sa radom i odlukama raznih društvenih organa i organizacija.

U referatu su zadaci postavljeni u dva smera: prvo, zadaci društvenog karaktera, na polju privrede, radničkog i društvenog samoupravljanja, socijalne politike, obrazovanja itd., drugo, zadaci organizacione političke izgradnje sindikata. Izvršavanje ovih zadataka je međusobno uslovljeno, jer se ne mogu sa uspehom izvršavati opšte društveni zadaci ako se uporedo s tim ne izgrađuju sindikati i ako oni ne prilagođavaju organizacione forme i metode rada svojoj ulozi u novim uslovima. Sindikati nisu u stanju da jačaju kao organizacija ako njihova aktivnost nije usmerena na rešavanje životnih pitanja radničke klase, na područje opštih političkih, ekonomskih i društvenih zadataka.

Izvodi iz referata potpredsednika Centralnog veća SSJ Ivana Božićevića

»Delatnost sindikata u proteklom periodu je bila obimna i značajna, jer je Savez sindikata u svojoj celini učestvovao u izgradnji i razvijanju našeg društvenog i ekonomskog sistema, zauzimajući stavove prema svim bitnim pitanjima, sarađujući na usavršavanju socijalističkog uređenja, pomažući da radnička klasa ostvaruje svoju rastuću društvenu ulogu i doprinosi da se mnoge negativne pojave suzbijaju, a mnoge poteškoće otklone i reše u interesu radničke klase.«

Dalje se u referatu govori o značajnoj delatnosti sindikalnih organizacija na razvijanju radničkog samoupravljanja, pa se prelazi na neke najbitnije nedostatke rada sindikata:

»... Među najosnovnije slabosti sindikata u prošlom periodu spada nedovoljno odlučna i nedovoljno konkretna borba protiv raznih negativnih pojava u našem privrednom i društvenom životu, neupornost u zaštiti zakonitosti, u borbi za poštovanje usvojenih društvenih normi, protiv pojava društvene neodgovornosti, raznih privilegija, protekcionizma, korupcije, birokratizma, partikularizma, lokalizma, šovinizma itd.«

Dalje se konstatuje da nije bilo dovoljno smelosti u suprotstavljanju svim ovim pojavama i pojedincima i organima koji su izopćavali smisao i smernice socijalističke izgradnje odnosno kršili prava i narušavali jedinstvene interese i jedinstvo radničke klase.

»Dosadašnji razvitak našeg sistema zahtevao je od sindikata okretanje lica prema komuni.« O ovom području delatnosti sindikata kaže se:

»Orijentacija sindikata na komune još uvek nije dovoljna, tako da aktivnost u ovom pravcu zaostaje iza zahteva društvenog razvika i postojećih uslova. Mnoga sindikalna rukovodstva još uvek nisu dovoljno orijentisana na one probleme

koji se rešavaju u osnovi van preduzeća, prvenstveno u komuni, pa je samim tim neminovna i slabija briga za sveukupne životne potrebe radnika.«

O zadacima sindikata u privrednim organizacijama u referatu se kaže da »svaki dalji stepen demokratizacije upravljanja i osamostalijavanja privrednih organizacija donosi sobom krupne pozitivne rezultate i rada neizbežno nove probleme. Stoga društveno-politička aktivnost sindikata znači pre svega aktivno učešće u celokupnoj našoj socijalističkoj izgradnji i celokupnom životu radničke klase, podršku i širenje pozitivnih kretanja, konkretno rešavanje političkih i društvenih problema koji nastaju, borbu protiv deformacija koje se javljaju.«

Uporedo s tim sindikalne organizacije imaju zadatak da celokupnu radničku klasu temeljito upoznaju sa razvitkom naše zemlje i da ukažu na kakve sve mogućnosti, prava i dužnosti koje iz toga proizilaze za radničku klasu. Prvorazredni zadatak sindikata je politički i vaspitni rad i ekonomsko-društveno obrazovanje radničke klase, a posebno njenih organa upravljanja.

Dalje se u referatu kaže: »Sindikati, kao masovna dobrovoljna organizacija radnika i službenika, imaju i izvanredno važan, ali složen i osjetljiv zadatak da uskladjuju opšte i pojedinačne interese. Treba pomoći svakom pojedincu u kolektivnu priliku odlučivanja o tome koliko će se sredstava odvojiti za lične dohotke, za licnu potrošnju, a koliko za opšte potrebe kolektiva i za razvitak preduzeća.«

Zatim se kaže: »Sindikati su zainteresovani za poslovanje preduzeća u celini — za produktivnost, rentabilnost, visinu troškova proizvodnje, cene proizvoda itd. Treba pomoći radničkim savetima da smanjuju troškove proizvodnje, što uvek predstavlja jedan od pozitivnih znakova privrednog napretka. Posebnu pažnju sindikata zaslužuju odnosi na našem tržištu, analiza kretanja cena, kao i borba protiv veštačkog podizanja cena radi veće dobiti.«

»Ustvari, kaže se dalje u referatu, s radničkim organima upravljanja treba saradivati u svakodnevnom radu, jer u konkretnim odlukama treba da se usklade lični, momentani interesi sa ličnim, perspektivnim interesima, kao i sa interesima zajednice.«

»Vanredno važan zadatak sindikata u preduzećima je, naglašava se dalje, da pomognu radničkim savetima na ostvarivanju principa »svakom prema radu«, jer je to ne samo jedan od osnovnih uslova za povećanje proizvodnosti rada i za bolje ekonomisanje, već i faktor socijalističke pravednosti, jedinstva radnika i službenika, preduslov za pravilno razvijanje samoupravljanja, za razvitak i izgradnju nove društvene i radne atmosfere, za pravilne i drugarske odnose unutar kolektiva.«

Veliki deo referata posvećen je, dalje, zadacima sindikata u komuni, a potom se govori o organizacionim problemima i metodu rada.

»Problemi koji se sada javljaju u pogledu zadataka i prakse sindikalnih organizacija i rukovodstava, kaže se u referatu, pre svega su problemi konkretizacije i sprovođenja utvrđene uloge sindikata, praktičnog ostvarivanja zadataka u preduzećima, ustanovama, komunama i na svim drugim područjima društvenog života, kao i metoda i efikasnosti rada podružnica i rukovodstava.

Organizaciona struktura sindikata u osnovi odgovara njihovim današnjim potrebama i funkcijama i omogućava da sindikati s uspehom ostvaruju svoje zadatke. Međutim, problemi organizacione izgradnje bili su u proteklom periodu prilično zapostavljeni, što se štetno odrazilo na rad sindikata, jer uspešno ostvarivanje zadataka u velikoj meri zavisi od organizacione čvrstine, od metoda rada, od aktivnosti i sposobnosti kadrova.«

Kraj referata je posvećen daljem organizacionom jačanju sindikata, usavršavanju metoda rada i osposobljavanju sindikalnih kadrova.

Plenum je, pored referata potpredsednika Božićevića, usvojio i zaključke decembarskog savetovanja Centralnog veća.²

U prvom delu ovih zaključaka ističu se zadaci u ostvarenju ekonomsko-političkih ciljeva Društvenog plana privrednog razvoja FNRJ od 1957 g. do 1961 godine:

»Aktivnost sindikata treba da se odrazi u konkretnoj pomoći kolektivima i organima upravljanja na izvršavanju zadataka koji se pred njih postavljaju u okviru Perspektivnog plana i na sprovođenju zakona iz oblasti privrede. Za realizaciju takvih zadataka privrednih organizacija naročito je potrebno pružiti političku i drugu pomoć organima upravljanja u razvijanju maksimalne, individualne i kolektivne aktivnosti za povećanje proizvodnje i produktivnosti rada, od kojih u krajnjoj liniji zavisi ostvarenje postavljenih ekonomskih i političkih ciljeva i posebno povećanje životnog standarda ljudi. Ova pomoć naročito treba da se usmeri na rešavanje problema i unapređenja organizacije rada, racionalnije korišćenje raspoloživih sredstava, bolje iskorišćavanje postojećih kapaciteta, štednje, podizanje stručnosti radnika, službenika itd. Ostvarenje,

² U Centralnom veću je 15 i 17 decembra 1957 g. održano savetovanje sa predsednicima sreskih sindikalnih veća, predstedicima i sekretarima republičkih veća i centralnih odbora sindikata. Na ovom savetovanju su podneseni sledeći referati: »Aktuelni zadaci sindikata u ostvarivanju Plana perspektivnog razvoja Jugoslavije od 1957 do 1961 godine«, »Zadaci sindikata u sprovođenju Zakona o radnim odnosima«, »Osnovna obeležja Zakona o javnim službenicima«, »Značaj Zakona o penzijskom osiguranju i zadaci sindikata u njegovom sprovođenju«.

ovih zadataka biće uspešnije ukoliko radnički saveti, a preko njih čitav kolektiv, budu neposredni aktivni nosioci takve politike, osposobljavajući se da bolje gazduju i da svoju politiku planiraju na dužu perspektivu.«

Zatim se govori o primeni novih propisa o raspodeli ukupnih prihoda privrednih organizacija i daljem usavršavanju sistema nagrađivanja u privredi.

»Istovremeno je potrebno, kaže se u zaključcima, posvetiti punu pažnju politici formiranja sredstava za fondove preduzeća i sredstava za lične dohotke radnika i službenika, kako bi se obezbedili pravilni odnosi između ličnih prihoda i sredstava za vođenje dugoročnije politike ekonomskog razvoja preduzeća.«

»Sindikati, kaže se dalje u zaključcima, a naročito opštinska i sreska sindikalna veća, treba kroz veću aktivnost da ostvare jači uticaj na rad organa komunata u određivanju i vođenju celokupne privredne i komunalne politike, na pravilnu upotrebu društvenih fondova i usmeravanje društvenih planova komunata, svih njenih akcija i mera za obezbeđenje stalnog i stabilnog porasta standarda radničke klase. Vođenje takve politike u komuni doći će jače do izražaja ukoliko se radnička klasa, kroz organe komunata i preko svojih društveno-političkih organizacija, bude više angažovala u društveno-političkom životu komunata. Time će dalje jačati vodeća društvena uloga radničke klase u komuni.«

U drugom delu zaključaka se ukazuje na zadatke sindikata na području radnog i socijalnog zakonodavstva.

U trećem delu zaključaka se govori o novim društvenim odnosima, pa se kaže:

»Sindikati se moraju boriti protiv pojava birokratskih, nesocijalističkih odnosa unutar kolektiva, protiv zakidanja zakonskih prava radnika i službenika, protiv gušenja slobodne kritike i slobodnog izražavanja mišljenja, protiv samovoljnih postupaka, kao i drugih vidova nehumanih odnosa i uskraćivanja prava radnika...« Zatim se ukazuje na puteve kojima se mogu likvidirati ove pojave, pa se, između ostalog, kaže: »Sindikati isto tako treba da pomažu radnicima i službenicima da se upoznaju sa svojim pravima i obavezama, kao i mogućnostima za njihovu realizaciju i da im pružaju zaštitu od takvih negativnih pojava. Pozitivni zakonski propisi u oblasti radnog i socijalnog zakonodavstva i razvijen sistem zajedničkih organa (arbitraže, komisije i sl.) koji rešavaju o ovim problemima predstavljaju takođe značajan instrument, koji omogućava sindikatima da intervenišu radi očuvanja zakonskih prava radnika i službenika. Borba protiv ovih pojava nerazdvojivo je povezana sa borbom za izgrađivanje sistema radničkog i društvenog upravljanja, a isto tako i sa borbom za realizaciju proizvodnih zadataka i ekonomske politike u celini.«

»Na ostvarenju svih ovih zadataka, kaže se na kraju zaključaka, sindikati treba da pojačaju svoj idejno-politički rad i da pomažu organima upravljanja, radnim kolektivima i svakom radniku pojedinačno da ovladaju ovom složenom problematikom, da u opštoj aktivnosti na realizaciji istaknutih zadataka budu osposobljeni i da se založe za njihovo izvršavanje.«

Izmene u pravilniku o finansijskom poslovanju

Na osnovu zahteva organizacija Saveza sindikata unesene su izvesne izmene u pravilnik o finansijskom poslovanju sindikalnih organizacija. Ove izmene se odnose na utvrđivanje osnova za naplatu članarine, na raspodelu članarine i na korišćenje sredstava fonda za privremeno nezaposlene članove SSJ.

Na fond za neuposlene odnose se izmenjeni članovi od 80 do 83. Ovim članovima se obavezuju republička veća da donesu odluku o formiranju fondova za nezaposlene pri sindikalnim organima i da propišu najniži iznos kvote za ovaj fond. Republička veća mogu pravo donošenja ove odluke preneti na sreska sindikalna veća. Centralno veće propisuje granicu procenta do koje se može utvrđivati kvota u fondu za neuposlene. U čl. 83 se kaže: »Sredstva fonda za pomoć nezaposlenima ne mogu se upotrebiti u druge svrhe. Neutrošena sredstva predviđena u tekućoj godini za pomoć nezaposlenima prenose se u celini u iste svrhe u budžet za narednu godinu. U slučaju kada su u fondovima ostvarena dovoljna sredstva za iduću godinu, republičko veće može doneti odluku da sreska veća u toj godini ne uvode kvotu za fond pomoći nezaposlenim članovima sindikata.«

Na osnovu izmenjenog pravilnika donesena je odluka o raspodeli sindikalne članarine.³ Ovom odlukom se obezbeđuje da sindikalnim podružnicama ostanu sredstva nešto veća nego dosada. Ukoliko iz dela članarine ne mogu pokriti svoje rashode, sindikalni forumi su upućeni na dotaciju od odgovarajućih organa vlasti (opštinska veća od opštinskih narodnih odbora, sreska veća od sreskih narodnih odbora itd.).

³ Odluka o raspodeli sindikalne članarine glasi: »Utvrdjuju se najviši i najniži iznosi kvote u okviru kojih se vrši raspodela sindikalne članarine: a) najniži iznos kvote od 20%, ispod koje se ne mogu smanjivati sredstva sindikalnih podružnica; b) kvote sledećih sindikalnih organa mogu se kretati: za Centralno veće do 5%, za centralne odbore do 10%, za republička veća do 10%, za republičke odbore do 10%, fondu za neuposlene do 10%.«

Promene u Centralnom veću SSJ

Dugogodišnji pretsednik Centralnog veća SSJ Đuro Salaj⁴ podneo je ostavku zbog odlaska na novu dužnost.

Zbog odlaska na nove dužnosti oslobođeni su članstva u pretsedništvu Centralnog veća: Norbert Veber, Jovan Popović, Janko Rudolf, Nikola Kotle, Slobodan Čirić, Greta Kavaj, Stojiljko Stojiljković i dr Stevan Jovanović.

U Centralno veće su izabrani: Svetožar Vukmanović, Mika Špiljak, Olga Vrabčić, Stane Kavčič, Niko Jurinčić, dr Ratomir Đilaković, Dušan Blagojević, Danilo Fogel i Mišo Pavičević.

U pretsedništvo Centralnog veća su izabrani: Svetožar Vukmanović, Mika Špiljak, Olga Vrabčić, Nikola Šegota.

⁴ Đuro Salaj je izabran za pretsednika Centralnog veća SSJ na I opštezemaljskoj konferenciji si dikata, održanoj od 23 do 25 januara 1945 u Beogradu. Na toj dužnosti se nalazio sve do IV Plenuma Centralnog veća SSJ.

Stane Kavčič, Niko Jurinčić, dr Ratomir Đilaković, Dušan Blagojević, Danilo Fogel, Đoka Pavlović i Mišo Pavičević. Za novog pretsednika Centralnog veća Saveza sindikata Jugoslavije izabran je Svetožar Vukmanović.

Za potpretsednike su izabrani: Dragi Stamenković, Mika Špiljak i Ivan Božičević, a za sekretare: Dušan Sekić, Olga Vrabčić, Mišo Pavičević i Ašer Deleon.

Plenum je doneo odluku da sekretarijat Centralnog veća SSJ sačinjavaju: pretsednik, potpretsednici i sekretari.

D. Fo.

Vidi »Savez sindikata Jugoslavije«, »Jugoslavenski pregled« 1957, str. 367–376 (25–34); »Greći plenum Centralnog veća Saveza sindikata Jugoslavije«, »Jugoslavenski pregled« 1957, str. 23, 24 (1–2).

IZVORI:

Zaključci u prilogu »Rada« br. 1/1958; referat o aktuelnim političko-organizacionim problemima sindikata, »Rad«, br. 7/1958; Stenografske beleške IV Plenuma CV SSJ; »III Kongres SSJ«, izdanje preduzeća »Rad« 1957.

SEDNICA PRETSEDNIŠTVA SAVEZNOG ODBORA SSRNJ

Pretsedništvo Saveznog odbora Socijalističkog saveza radnog naroda Jugoslavije održalo je, pod pretsedništvom Edvarda Kardelja, sednicu 3 aprila 1958 g., na kojoj je podnesen izveštaj o izborima za Saveznu i republičke narodne skupštine, raspravljano o karakteru proslave Prvog maja i predložen i usvojen budžet Saveznog odbora SSRNJ za 1958 godinu.

Na osnovu izveštaja sekretara Izborne komisije Saveznog odbora SSRNJ Krste Popivode, kao i diskusije, Pretsedništvo

je dalo ocenu predizborne političke aktivnosti i rezultata izbora.

Pretsedništvo Saveznog odbora SSRNJ je ocenilo da protekli izbori za Saveznu i republičke narodne skupštine dolaze, u političkom pogledu, među najznačajnije manifestacije posle rata. Na sednici je konstatovana: politička zrelost i porast socijalističke svesti koji su se manifestovali u snažnom odobravanju generalne linije razvitka Jugoslavije, aktivna podrška svemu onome što je potrebno podržati u društveno-političkoj izgradnji Jugoslavije i kritički odnos prema svemu što zaslužuje kritiku i što je potrebno izmeniti.

R-T. P.

BRODOGRADNJA

Sa godišnjom vrednošću proizvodnje od 40 milijardi dinara,¹ sa proizvodnim kapacitetima od 110.000 BRT pomorskih brodova i 23.000 tona nosivosti rečnih jedinica i sa više od 18.000 zaposlenih radnika i službenika,² naša brodogradilišna industrija je značajan privredni činilac.

Proizvodni kapaciteti omogućuju gradnju savremenih jedinica u rokovima koji odgovaraju poznatim brodogradilištima u svetu. Proizvode se veće moderne jedinice, pa i tankeri od 35.000 tona nosivosti. U konstrukcionom pogledu umesto zakivanja primenjuje se zavarivanje u najvećem obimu najsavremenijim metodama kontrole varenih šavova.

Brodogradilišna industrija proizvodi i brodske dizelmotore po licencama najboljih inostranih firmi, a u zajednici sa ostalom domaćom industrijom u mogućnosti je da gotovo u potpunosti oprema brodove.

Značajnu delatnost predstavlja remont brodova i proizvodnja opreme za druge delatnosti, naročito industriju i građevinarstvo.

Pre rata

Industrijska zaostalost Jugoslavije pre rata ogledala se i u brodogradnji. Kapaciteti pomorskih i rečnih brodogradilišta bili su ograničeni. Osnovna delatnost bio je remont, a samo manjim delom građene su nove jedinice od drveta i čelika za obalski saobraćaj i ribarstvo. Rad u brodogradilištima bio je zanatskog karaktera i održavao se zahvaljujući niskim nadnicama. Pomorska i rečna trgovačka flota, koja je raspolagala relativno velikim brodskim prostorom, građena je u inostranim brodogradilištima ili kupovana polovna. Oprema brodogradilišta bila je nesavremena i većim delom dotrajala, te nije bila u skladu sa pomorskom i rečnom flotom i mogućnostima zemlje koja ima brodogradilišnu tradiciju, veoma razvijenu morskou obalu i rečnu plovnu mrežu i povoljan položaj na međunarodnim trgovačkim komunikacijama. Brodogradnja je zapošljavala svega oko 2.000 radnika ili oko 0,85% ukupnog broja radnika u industriji.

Za vreme rata sva brodogradilišta u Jugoslaviji bila su teško razorena. Razaranja su pretrpela i brodogradilišta na pripojenoj teritoriji: na Rijeci, u Puli i na Lošinju. U pomorskim (sa pripojenim područjima) i rečnim brodogradilištima u zemlji zatečeno je posle rata oko 4.000 radnika i službenika. Flota je bila takođe uništena. Ratna mornarica bila je potpuno izgubljena, a gubici u trgovačkoj pomorskoj i rečnoj floti bili su vrlo veliki.³

Kapaciteti

Brodogradilišta su obnavljana do 1947 g. a otada počinje izgradnja novih savremenih kapaciteta i rekonstrukcija starih. Sada postoje 23 brodogradilišna industrijska preduzeća⁴ duž obale Jadranskog Mora, na ostrvima i rekama.

Osnovni kapaciteti za gradnju pomorskih brodova od čelika koncentrisani su u preduzećima »Treći maj«, »Uljanik« i »Split«, koja su najsavremenije opremljena. Ova preduzeća po vrednosti proizvodnje čine oko 74,5% celokupne brodogradilišne industrije.

Pomorska brodogradilišta srednje veličine su: »Titovo brodogradilište« — Kraljevica, »Jozo Lozovina« — Mosor — Trogir, »Ladelnica Splošne plovbe« — Piran, »Ivan Cetinić« — Korčula, »Lošinj« — Mali Lošinj i »Viktor Lenac« — Rijeka. U ovim brodogradilištima grade se i brodovi od drveta i konstrukcije od čelika i drveta. Danas se ova brodogradilišta orijentišu i na remontne radove većih jedinica.

¹ Ukupni prihod u 1957 g. iznosio je 41.303.785.167 dinara.

² U 1957 g. bilo je zaposleno: 14.760 radnika i 3.658 službenika — ukupno 18.418.

³ »Jugoslovenski pregled«, 1957, »Trgovačka mornarica i luke«, str. 81—84 (17—20).

⁴ Od ukupno 23 brodogradilišna preduzeća, 17 je pomorskih (3 velika, 6 srednjih i 8 malih) i 6 rečnih.

Mala pomorska brodogradilišta su: »Bijela« — Bijela, »Crvena zvijezda« — Pula, »Martinsćica« — Rijeka, »Vodopija Ivo Srečko« — Betina, »Punat« — Punat, »Greiben« — Velaluka, »Zadar« — Zadar i »Cres« — Cres. Ova preduzeća grade uglavnom manje jedinice za ribarstvo, patrolnu službu i obalsku plovidbu, a vrše i remont.

Od pomorskih remontnih preduzeća najznačajnije je »Viktor Lenac« — Rijeka.

Pored najvećeg rečnog brodogradilišta, »Tito« — Beograd, koje gradi veće rečne jedinice i rečno-morske brodove, postoje i manja preduzeća: »Brodograditeljsko preduzeće« — Novi Sad, »Sava« — Mačvanska Mitrovica, »Begej« — Zrenjanin i »Boris Kidrič« — Apatin.

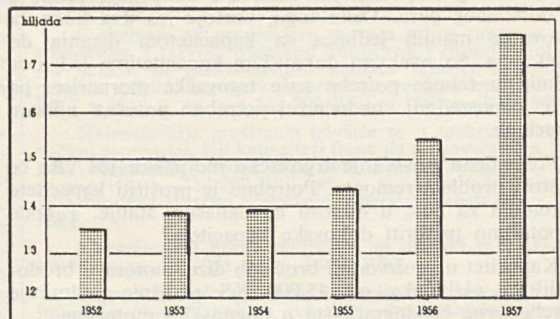
Domaća brodogradnja raspolaže savremenim kapacitetima na površini od 185.000 m², navozima i opremnim obalama, a stekla je i veliko iskustvo u proizvodnji, te može da gradi sve jedinice uobičajenog asortimana za certifikate najviših klasa.

Struktura preduzeća po veličini na bazi broja zaposlenog osoblja krajem 1956 i 1957 g. bila je:

Ukupno zaposlenih	1956		1957	
	Broj preduzeća	Ukupno zaposlenih	Broj preduzeća	Ukupno zaposlenih
do 125	6	500	4	385
od 126 do 250	4	659	5	929
od 251 do 500	8	3.836	5	1.965
preko 500	4	10.771	8	15.139
Svega	22	15.766	22	18.418

Od ukupno zaposlenih 15.766 lica u 22 preduzeća u 1956 g., 68% bilo je koncentrisano u većim preduzećima. U 1957 g. broj zaposlenih se povećao na 18.418 lica; u većim preduzećima bilo je zaposleno 82% celokupnog osoblja.

KRETANJE ZAPOSLENOG OSOBLJA

Broj zaposlenog osoblja kretao se poslednjih godina:

(Stanje u septembru)

1952	1954	1956	1957	1957/1952
13.530	13.919	15.442	17.674	131

Od ukupnog broja zaposlenih u brodogradnji nešto više od 15% zaposleno je u rečnoj brodogradnji. U odnosu na celokupnu industriju brodogradnja zapošljava 2,2% radnika, dok je pre rata zapošljavala svega 0,85%.

Ukupni kapaciteti na bazi obrade valjanih proizvoda u hiljadama tona iznosili su:

1947	1949	1951	1953	1955	1956	1957
14	22	23	30	60	63	70

Kapaciteti pomorskih brodogradilišta u novogradnjama pomorskih trgovačkih brodova iznose preko 102.000 BRT godišnje, što je blizu 1,5% od svetskog kapaciteta, pored normalnog angažovanja kapaciteta za ječi nice ratne mornarice, remontne radove i obnove klasa. U rečnim brodogradilištima kapacitet iznosi oko 23.000 tona nosivosti. Ovi kapaciteti mogu se znatno povećati relativno malim ulaganjima.

Naturalno iskazivanje kapaciteta brodogradilišta moguće je samo za određen asortiman proizvodnje, jer na to bitno utiču: udeo remontnih radova u ukupnoj proizvodnji, veličina i vrsta plovniha objekata i vrsta materijala.⁵

Zato se iskazani kapaciteti za jedan normalan asortiman mogu smatrati samo približnim. U sadašnjem asortimanu, u kome su u radu pretežno teretni brodovi veće tonaže i tankeri, proizvodnja može da se ostvari u većem obimu od iskazanih kapaciteta.

Potrebna za tekućim i velikim remontom domaćih i inostranih brodova koji dolaze u jadranske luke nametnula je stvaranje remontnih kapaciteta. Svi kapaciteti za remont izgrađeni su na ruševinama malih brodogradilišta bivše Jugoslavije i pripojenih područja. Izvesno vreme su i veća brodogradilišta služila za remont, jer je bilo potrebno rekonstruisati i obnoviti potopljen brodeve. Na taj način postali su prvi kapaciteti u našoj trgovačkoj mornarici posle rata. Takvo stanje nije dugo trajalo, jer su potrebe za izgradnjom novih jedinica trgovačke mornarice, kako za nas tako i za izvoz, uticale na velika brodogradilišta da se preorijentišu na novogradnje.

Remontna brodogradilišta raspolažu kapacitetima od oko 5 miliona radnih časova, dok potrebe iznose oko 6 miliona radnih časova. Znači da se zadovoljava samo 80% potreba. Posledica toga je prekomerno zadržavanje brodova na popravci ili njihov remont u inostranstvu.

Brodogradilišta raspolažu sa dva velika plivajuća doka za dokovanje brodova — standardnih trampera 10.500/12.500 DWT, kao i sa dva suva doka približno istih karakteristika. Treći suvi dok je, zbog manjeg gaza, upotrebljiv samo za popravku i gradnju manjih dokova i dokovanje brodova do određenog gaza. Osim toga, postoje još dva doka za dokovanje manjih jedinica sa kapacitetom dizanja do 1.600 tona. Sa ovakvim dokovskim kapacitetima jedva se podmiruju tekuće potrebe naše trgovačke mornarice, pa je u neposrednoj budućnosti potrebno povećati njihove kapacitete.

Predviđeno povećanje trgovačke mornarice još više će zaširiti problem remonta. Potrebno je proširiti kapacitete za remont za 50% u odnosu na današnje stanje. Takođe je potrebno proširiti dokovske kapacitete.

Kapacitet u proizvodnji brodskih dizel-motora u brodogradilištu »Uljanik« od 45.000 KS godišnje podmiruje potrebe ovog brodogradilišta u pogonskim motorima.

Brodski motori proizvode se i u preduzeću »Jugoturbina« — Karlovac, i to pogonski i pomoćni motori.⁶

Od 1947 g. do 1956 g. u brodogradnju je uloženo ukupno 46 23 milijardi dinara. Prosečno godišnje je ulagana 4,62 milijarde dinare.⁷

⁵ Remontni radovi angažuju relativno mnogo časova, a manje reprodukcione materijala. Prema tome, najispravnije je iskazivanje u utrošenim časovima rada. U novogradnjama gotovi brodovi mogu se iskazivati u raznim fizičkim jedinicama, obično u zapreminskoj za teretne brodove za suvi teret, tj. u BRT (brutoregistrarskim tonama) ili u DWT (tonama nosivosti), za putničke brodove u broju putničkih mesta i deplasmanu, za ratne brodove u tonama deplasmana, za remorkere u snazi (KS) itd. Pored toga, i odnos između ovih jedinica različit je kod raznih vrsta, pa i konstrukcija brodova, te odnos između DWT i BRT znatno varira. Ugrađeni valjani proizvodi u najvećoj meri zavise od veličine jedinice tj. od upotrebljene debljine limova i težine profila.

⁶ »Uljanik« proizvodi dizel-motore u kooperaciji sa »Splitom« po licenci danske firme »Burmeister & Wain«, a »Jugoturbina« po licenci švajcarske firme »Sulzer«, jačine do 3.000 KS. Sem toga, u pripremi je proizvodnja dizel-motora iznad 3.000 KS u brodogradilištu »Treći maj«, takođe po licenci »Sulzer«-a.

⁷ Po cenama iz 1955 godine.

U prvom periodu izgradnje kapaciteta bio je znatan udeo građevinskih radova u brodogradilištima, dok su se ulaganja posle 1953 g. pretežno odnosila na brodogradilišnu opremu. Na građevinske radove dolazi približno 50%, a isto toliko i na opremu. Od ukupnih ulaganja oko 3% uloženo je u rečna brodogradilišta, a 70% u tri najveća pomorska brodogradilišta na Rijeci, u Splitu i Puli.

Po vrednosti osnovnih sredstava na veća pomorska brodogradilišta dolazi 69%, na brodogradilišta srednje veličine 21,8%, na mala 3,5% i na rečna brodogradilišta ukupno 5,7% osnovnih sredstava.

Proizvodnja

Razvoj brodogradilišne industrije, posmatran na osnovu ugrađenih valjanih proizvoda i vrednosti proizvodnje, kretao se:

	1952	1954	1956	1957	1957/1952
Valjani proizvodi u tonama	18.200	32.789	44.036	71.341	392
Vrednost proizvodnje u milijardama din.	14.092	18.502	29.829	41.303	295

Odnos količine ugrađenih valjanih proizvoda prema brojnom stanju zaposlenih pokazuje da su ugrađeni proizvodi crne metalurgije po jednom zaposlenom licu u znatnom porastu, i to od 1,35 tone u 1952 g. na 4,04 tone u 1957 g., a po ostvarenoj vrednosti proizvodnje od 1.040.000 na 2.200.000 dinara. To nije samo posledica povećane produktivnosti rada već je u tome odlučujuću ulogu imala i strukturalna promena u asortimanu proizvodnje, u povećanju novogradnje čeličnih brodova u odnosu na brodove drvene konstrukcije i remontne radove, a pre svega prelaz na gradnju sve većih teretnih pomorskih brodova s debljim brodskim limovima i težim profilima.

Asortiman proizvodnje vrlo je širok i raznovrstan: trgovački brodovi za suvi teret i tankeri, putnički brodovi, remorkeri, ribarski brodovi, šlepovi, jedinice ratne mornarice i dr. Najznačajnija je proizvodnja standardnih trampera od 10.500/12.500 DWT.

Na razvoj proizvodnje nekih grana industrije uticala je i šira kooperacija s domaćom industrijom u proizvodnji osnovnih reprodukcione materijala i brodske opreme.

Iako malobrojan, projektantski i konstrukcioni kadar rešio je glavne probleme, i brodovi širokog asortimana grade se po vlastitim konstrukcijama. Centralizovan projektantski biro na Rijeci i Projektantski zavod rečnog saobraćaja u Beogradu svojim uslugama ublažavaju nedostatak projektantskih kadrova u brodogradilištima. Brodarski institut u Zagrebu raspolaže najsavremenijim laboratorijama i bazenima za ispitivanje modela brodskih trupova i propelera, rešava naučne i praktične probleme od opšteg interesa za brodogradilišta, obavlja merenja na probnim vožnjama itd.

Za brodogradilišnu industriju naročito je značajna 1957 godina zbog osetnog porasta nivoa i asortimana proizvodnje.

Veći pomorski brodovi isporučeni su:

Godina	Ukupno		Domaća flota		Izvoz	
	kom.	BRT	kom.	BRT	kom.	BRT
1956	11	32.080	8	18.780	3	13.300
1957	22	87.000	18	54.700	4	32.300

Nivo ostvarenih radova bio je viši i ceni se na 60.000 BRT u 1956 g. i 110.000 BRT u 1957 godini. S obzirom na to, u 1958 godinu ulazi se sa prilično nedovršenom proizvodnjom. Zato će isporuke u 1958 godini biti veće i cene se na ukupno 33 broda sa 162.000 BRT.

Brodogradilišta imaju ugovorenu proizvodnju za 58 većih pomorskih brodova sa ukupno 435.000 DWT (oko 280.000 BRT) za domaću flotu u vrednosti 110 milijardi

dinara, a sa rokom isporuke zaključno sa 1963 godinom i za 149 rečnih brodova u vrednosti 9,5 milijardi dinara. Pored toga, za izvoz je zaključena izgradnja 62 veća broda sa ukupno 570.000 DWT (oko 370.000 BRT) u vrednosti oko 150 miliona dolara, sa rokovima isporuke zaključno sa 1961 godinom, i to za Švajcarsku, Englesku, Norvešku, Pakistan, Dansku, Švedsku, Egipat, Nemačku, Liberiju, Panamu, Indiju, Burmu, Poljsku, Bugarsku, Rumuniju i Grčku.

Na području industrijske proizvodnje brodogradilišnog karaktera proizvode se: čelične konstrukcije, cevovodi, rezervoari, bageri, građevinske mašine, lučke dizalice itd. Ova delatnost bila je naročito značajna u periodu izgradnje većih industrijskih objekata u zemlji.

Brodogradnja u jugoslovenskoj privredi

Razvoj brodogradilišne industrije ekonomski opravdava potreba da se ubrzano izgrađuje domaća flota, čiji prevozni kapacitet nije bio dovoljan za posleratnu privredu. Brzi razvoj privrede posle rata imao je jak uticaj na razvoj robne razmene sa inostranstvom. Od 1948 g. do 1957 g. obim jugoslovenske robne razmene porastao je od 5,568.000 tona na 10,269.800 tona ili za 84%. S porastom robne razmene raslo je u još većoj meri učešće pomorskog transportnog puta. U 1948 g. morem je transportovano 1,996.000 tona izvozne i uvozne robe, a u 1957 g. 5,402.000 tona ili 172% više.

Razvoj domaće trgovačke mornarice zaostajao je za povećanom robnom razmenom sa inostranstvom, u kojoj je oko 52% robe upućivano pomorskim transportnim putem. Kapaciteti trgovačke mornarice iznosili su krajem 1957 g. oko 348.000 BRT i nisu mogli da zadovolje potrebe. Trgovački brodovi su u toj godini mogli da prevezu samo 42,2% jugoslovenske izvozne i uvozne robe, dok je njen veći deo prevožen inostranim brodovima.

Mada su potrebe za povećanjem broskog prostora za prekomorske prevoze prioritetne, razvoj putničkog saobraćaja, naročito turističkog, i razvoj obalskog teretnog saobraćaja takođe zahtevaju da se povećaju kapaciteti domaćih brodova. U vreme od 1948 g. do 1957 g. brodski kapaciteti za putnički saobraćaj povećani su od 10.782 na 28.145 putničkih mesta, ali se još nije dostiglo predratno stanje, kada je bilo 37.400 putničkih mesta. Broj prevezenih putnika, međutim, povećan je od 1,6 miliona u 1939 g. na 5,8 miliona u 1957 g. ili za 260%.

Drugi momenat koji ekonomski zahteva bržu izgradnju brodova jeste potreba za brodovima na međunarodnom tržištu broskog prostora. Jugoslovenska brodogradilišna industrija pojavljuje se kao izvoznik brodova, i ova njena uloga u jugoslovenskoj privredi postaje sve značajnija. Na taj način brodogradnja ublažava deficit platnog bilansa zemlje. Izvozom brodova obezbeđen je plasman i onih proizvoda domaće industrije koji se ugrađuju u brodove, a čiji je plasman na inostrana tržišta težak ili ekonomski manje opravdan zbog niskih cena koje se postižu prilikom njihovog direktnog izvoza.

Ubrzana izgradnja brodova za domaće potrebe i za izvoz učinila je da se brodogradilišna industrija razvija znatno brže od onih industrijskih grana na koje se ona oslanja. Brodogradilišna industrija troši dosta proizvoda crne metalurgije i drugih industrijskih grana, te se pojavljuje kao značajan uvoznik reproduktionog materijala. Tako je relativno visok uvoz valjanih proizvoda i brodske opreme. U 1956 g. uvezeno je 66%, a u 1957 g. 70% ugrađenih valjanih proizvoda, jer su kapaciteti domaće crne metalurgije nedovoljni ili ne daju određen asortiman. Visoka uvozna stavka bili su i brodski motori i ostala brodska oprema zbog nedovoljnih domaćih proizvodnih kapaciteta, a njihova vrednost čini prosečno 20—30% vrednosti broda. Ova neusklađenost gubiće se uporedo sa opštim razvojem domaće industrije, naročito industrije specijalizovane za brodsku opremu, kao što je proizvodnja dizel-motora, turbina, kotlovskih postrojenja, palubnih i kormilarskih strojeva, elektro-opreme i proizvoda crne metalurgije.

Uvoz i izvoz u brodogradnji iznosio je u milionima dinara⁸:

Godina	Uvoz	Izvoz
1952	1.700	—
1954	1.100	900
1955	2.900	1.700
1956	3.700	2.400
1957	6.200	6.100

U 1958 g. očekuje se povećanje nivoa izvoznih radova i priliv deviznih sredstava u visini od oko 9,6 milijardi dinara.

Priliv deviznih sredstava od izvoza brodova na današnjem nivou proizvodnje i udelu izvoznih radova u odnosu na celokupnu proizvodnju podmiruje uvoz reproduktionog materijala i izgradnju domaće flote.

Iako na današnjem nivou proizvodnje brodogradnja tek podmiruje svoje devizne potrebe za reproduktionim materijalom i za izgradnju domaće flote, ne može se zanemariti njeno veoma veliko učešće u jačanju platnog bilansa indirektnim putem preko trgovačke mornarice.

Ulaganjem svojih deviznih prihoda, dobijenim izvozom brodova, u izgradnju domaće trgovačke mornarice, brodogradilišna industrija stvara kapacitete koji su veoma značajni za jačanje naše platne sposobnosti.

Svojim prevozima na svetska tržišta, trgovačka mornarica ostvaruje devizne prihode koji predstavljaju značajnu stavku u platnom bilansu. U 1956 g. neto devizni priliv trgovačke mornarice iznosio je oko 5,4 milijardi dinara i predstavljao je oko 5,5% vrednosti našeg izvoza.

Izgradnjom brodova za domaće potrebe u obimu koji je predviđen u periodu od 1956 g. do 1961 g. i u uslovima normalnog kretanja prevoznih cena na svetskom tržištu broskog prostora, neto devizni priliv trebalo bi da se poveća godišnje za oko 3,6 milijarde dinara.

Perspektive

S obzirom na perspektivu razvoja robne razmene sa inostranstvom i razvoja obalskog putničkog i robnog saobraćaja, i u skladu sa perspektivnim planom razvoja jugoslovenske privrede u celini, trgovačku mornaricu treba povećati od 299.557 BRT u 1956 g. na oko 539.000 BRT u 1961 g. ili za 80%.

Najznačajnija proširenja izvršice se u prekomorskoj trgovačkoj mornarici, čiji kapaciteti treba da se povećaju za 229.000 BRT. Izgradnja novih kapaciteta prekomorke flote izneće znatno više — 314.000 BRT, ali će zbog rashodovanja dotrajalih brodova stvarno povećanje kapaciteta izneti samo 229.000 BRT.

Kapaciteti za prevoz putnika i za obalski robni saobraćaj povećaće se do 1961 g. za 7.000 BRT.

Razvoj domaće metalurgije, mašinske, motorne i elektro-industrije obezbeđivaće u sve većoj meri snabdevanje iz vlastitih izvora, te će brodogradilišna industrija postati značajan faktor u aktiviranju platnog bilansa. Ako se iz tog aspekta posmatraju i devizni rezultati koje daju brodovi u eksploataciji u našim brodarskim preduzećima, onda Jugoslavija dolazi do punog izražaja kao pomorska zemlja i zemlja na važnim rečnim međunarodnim putevima.

Razvoj brodogradnje je već u velikoj meri određen i ugovornim obavezama. Osnovni kapaciteti za gradnju većih jedinica zauzeti su sve do 1960 godine. Predviđeno je snabdevanje preduzeća savremenom opremom za racionalnu i kvalitetnu gradnju i remont čeličnih brodova u manjim brodogradilištima. Samim tim doći će i do povećanja kapaciteta. S obzirom na visoke kapacitete proizvodnje, brodogradnja je upućena na gradnju za izvoz, i na tom polju ima realnih izgleda za plasman, jer se dosadašnjim radom afirmisala kao izvoznik i u industrijski visokorazvijene zemlje.

Povećanje zaposlenosti na novogradnjama, kao i sve veće potrebe na remontnim kapacitetima, s obzirom na znatan porast domaće flote, nalažu da se problem remontnih kapaciteta što brže reši. U tu svrhu potrebno je za ove radove osposobiti manja brodogradilišta koja grade brodove od drveta.

S.V.—I.F.—Ma.M.

⁸ Računato na bazi 1 dolar = 300 dinara. Za 1957 g. podaci nisu još definitivni.

RADIOINDUSTRIJA¹

Učešće radioaparata u ukupnoj potrošnji trajnih dobara namenjenih ličnoj potrošnji pokazuje poslednjih godina tendenciju brzog i stalnog porasta. Ta potrošnja je skoro u celosti podmirena domaćom proizvodnjom. Dok su u 1953 g. radioaparati učestvovali u ukupnoj proizvodnji trajnih potrošnih dobara² sa svega 5,5%, u 1957 g. to učešće je poraslo na 14,3%, i pored toga što je proizvodnja trajnih potrošnih dobara u tom periodu udvostručena. Time je proizvodnja radioaparata, posle kućnog nameštaja, postala najveća pojedinačna stavka te kategorije potrošnje.

Prekratna proizvodnja radioaparata karakteristična je po svom pretežno poluzanatskom načinu proizvodnje malih serija na osnovu uvezenih delova. U toj proizvodnji je bilo zaposleno oko 700 lica.

Krajem 1947 g. pojavljuju se prvih 117 komada radioaparata na tržištu, a 1948 g. već je registrovana proizvodnja od 23.147 aparata³. Po godinama proizvodnja je bila sledeća:

1948	23.147	1953	37.613
1949	37.880	1954	59.286
1950	21.001	1955	81.995
1951	25.503	1956	125.449
1952	27.298	1957	209.275

Tendencije u kretanju proizvodnje pokazuje dijagram I.

Brzi porast proizvodnje omogućio je da naglo poraste broj radiopreplatnika. U 1949 g. bilo je oko 155.000 preplatnika, a u 1957 g. preko 890.000. U 1949 g. na jedan radioaparat dolazila su 53 stanovnika, a u 1957 g. — 20.

Ovakvo kretanje proizvodnje radioaparata bilo je uspešno, kako s proizvodno-tehničkog stanovišta — u smislu postignute količine proizvoda i njihovog ostvarenog kvaliteta tako i sa ekonomskog stanovišta — u smislu podmirjenja značajnog dela platežno sposobne tražnje za kupovinu potrošnih dobara.

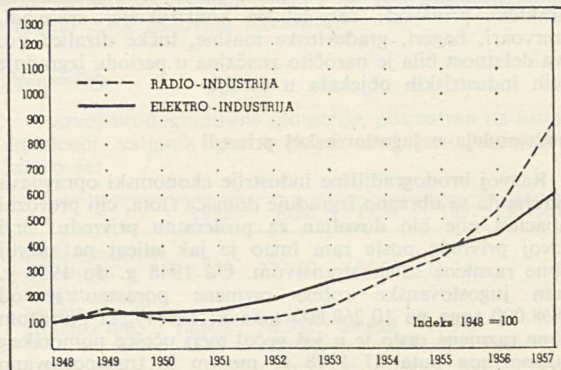
Povećani obim proizvodnje radioaparata nije praćen srazmernim povećanjem proizvodnje sastavnih elektronskih elemenata u zemlji, te dolazi do veće zavisnosti od uvoza tih delova. Dok je u 1956 g. na sto dinara bruto proizvoda dolazilo 5,76 deviznih dinara uvoznih elemenata, a 1957 g. samo 4,32 devizna dinara, taj odnos ponovo pokazuje tendenciju naglog porasta.⁴ Tako je u 1957 g. za jedan radioaparat koji ima prosečno pet radiocevi domaća industrija mogla da isporuči svega jednu cev. Ostale cevi su bile naćavljane iz uvoza. Kod televizora i modernih UKT radioaparata taj se prosek znatno povećava, a time i zavisnost od uvoza. Slična je situacija i s drugim sastavnim elementima.

Zaostajanje kapaciteta za proizvodnju sastavnih elektronskih elemenata je osnovna disproporcija ove industrije. Struktura lične potrošnje stanovništva je, međutim, takva da tražnja gotovih proizvoda ove industrije stalno raste, zbog čega je njihova proizvodnja veoma dinamična i u stalnom porastu. Uvoz delova za montažu teretiće u sve većoj meri spoljnotrgovinski bilans ukoliko se odgovarajućim ulaganjima ne usklade montažni kapaciteti za finalne proizvode sa kapacitetima za proizvodnju sastavnih elemenata. Veliki deo proizvodnje sastavnih elemenata tehnološki je osvojen, naročito u preduzeću IEV u Ljubljani, RR-zavodima u Nišu, u »Avali« i Radioindustriji »Nikola

Tesla« u Beogradu i Radioindustriji u Zagrebu. Međutim, ova proizvodnja ni količinski a ni po asortimanu ne zadovoljava potrebe. Taj problem dolazi naročito oštro do izražaja kad se uzme u obzir još i predviđena proizvodnja televizijskih aparata i savremenih radicaparata sa ultrakratkotalasnim opsegom.

U periodu od 1957 do 1961 g.⁵ predviđa se proizvodnja 1,3 milion radioaparata, a od toga u 1961 g. oko 300.000.

Dijagram I

Stalna dosadašnja konjunktura u plasmanu radioaparata, postepena stabilizacija u snabdevenosti reprodukcioni materijalom iz uvoza, neujednačenost domaćih i uvoznih cena sastavnih elemenata i visoki dohodak koji daje ta proizvodnja (1956 — 43% od vrednosti proizvoda)⁶ stimulirali su na ekstenzivno proširivanje jevtinih i velikim delom improvizovanih montažnih kapaciteta. U 1953 g. samo tri fabrike proizvele su 37.000 aparata uz paralelno osvajanje elemenata. Već u 1956 g. postojalo je sedam raznih proizvođača, većinom s montažnim kapacitetima, a u 1957 g. proizvedeno je ukupno oko 209.000 radioaparata u sledećih osam preduzeća: »Nikola Tesla«, Beograd, IEV — Telekomunikacije, Ljubljana, Zavodi RR, Niš, Radioindustrija, Zagreb, Radioelktrko, Kragujevac, ERMA. Koper, »Pupin«, Beograd, Obod, Cetinje.

Iako 50% preduzeća proizvodi oko 90% celokupne proizvodnje, što samo po sebi predstavlja značajnu koncentraciju, ipak se ističe izvesna tendencija rasepcanosti i usitnjavanja, mada unutrašnje tržište omogućava organizaciju masovne proizvodnje radioaparata.

Vrednost⁷ osnovnih sredstava radioindustrije iznosila je 1955 g. 18,4% od vrednosti celokupne elektroindustrije. Već 1956 g. učešće pada na 13%.

Radioindustrija je 1957 g. zapošljavala oko 7.000 ljudi,⁸ tj. gotovo 22% od ukupnog broja zaposlenih u elektroindustriji. Kvalifikaciona struktura zaposlenih povoljnija je od proseka u elektroindustriji. Dok u proseku elektroindustrija na jednog inženjera i tehničara zapošljava još oko 14 lica, u radioindustriji taj broj iznosi jedva nešto iznad 11. Nasuprot tome, bruto produkt radioindustrije kreće se samo oko 14% od bruto produkta ukupne elektroindustrije.

U 1957 g. došla je u znatnoj meri do izražaja tendencija za sve većom specijalizacijom proizvodnje, a time i za povećanom kooperacijom. Pristupilo se tipizaciji određenog standardnog materijala.

Kod artikala masovne potrošnje s relativno visokom cenom, kvalitet proizvoda ima naročiti značaj. U tom pogledu dosada se nisu pojavili neki naročiti problemi. Može se, štaviše, konstatovati da je u seriskoj proizvodnji radioaparata postignut poslednjih godina ujednačen kvalitet koji zadovoljava najoštrije propisane norme.

E.Š.

¹ Radioindustrija obuhvata, pored radioaparata, televizijskih aparata, gramofona i sl., još i celokupnu proizvodnju elektronskih elemenata, koji pretežno predstavljaju reprodukcioni materijal za proizvodnju radioaparata i televizora.

² Kao nomenklatura trajnih potrošnih dobara primenjena je privremena nomenklatura koja se za analitičke potrebe primenjuje u Savetnom zavodu za privredno planiranje. Ona obuhvata kao glavne stavke: bicikle i motocikle, peći i štednjake, kućni nameštaj, termičke aparate, časovnike, pribor za jelo, svetiljke itd.

³ »Statistički bilten«, br. 81—SZS.

⁴ Podaci Udruženja elektroindustrije, izveštaj za treću godišnju skupštinu. Podaci ne sadrže valjani materijal crne metalurgije.

⁵ Obračunato na osnovu Predloga Društvenog plana privrednog razvoja 1957—1961.

⁶ »Statistički bilten«, br. 106—SZS.

⁷ Kao vrednost osnovnih sredstava uzeta je nabavna vrednost umanjena za otpis.

⁸ Podaci iz izveštaja za Treću godišnju skupštinu Udruženja elektroindustrije.

TURIZAM U 1957 GODINI

Turistički promet u 1957 g. pokazuje značajan porast u odnosu na 1956 g. kako u domaćem tako i u inostranom turizmu. Ukupan broj posetilaca povećan je u 1957 g. za 12,4%, a broj noćivanja za 36,2%. Broj domaćih i inostranih posetilaca i noćivanja prikazuje sledeća tabela:

Tabela 1 BROJ TURISTA (U hiljadama)		
	1956	1957
Broj posetilaca	3.273	3.680
Broj noćivanja	10.590	14.427

Domaći turisti. — Broj domaćih turista povećao se u 1957 g. za 10,5%, a broj noćivanja za 34,6%. Broj poseta domaćih turista turističkim mestima, koji već nekoliko godina stalno raste, pokazuje u 1957 g. jači porast nego u prethodnim godinama.

Tabela 2
DOMAĆI TURISTI PO VRSTAMA TURISTIČKIH MESTA (U hiljadama)

Godina	Ukupno	Sedišta narodnih republika	Banje	Primor- ska mesta	Planin- ska mesta	Ostala turistička mesta	Ostala mesta
P o s e t i o c i							
1955	2.926	616	175	497	216	457	966
1956	2.888	681	178	502	218	507	801
1957	3.181	753	202	661	239	499	826
N o ć i v a n j a							
1955	9.254	1.287	1.757	3.121	771	882	1.436
1956	9.407	1.342	1.799	3.461	696	873	1.235
1957	12.460	1.460	2.158	5.239	1.049	1.046	1.508
Prosečna dužina boravka u danima							
1955	3,2	2,1	10,1	6,3	3,6	1,9	1,5
1956	3,3	2,0	10,1	6,9	3,2	1,7	1,5
1957	3,9	1,9	10,7	7,9	4,4	2,1	1,8

Tabela 3
POSETIOCI I NOĆIVANJA U DEČJIM I OMLADINSKIM LETOVALIŠTIMA*

Ukupno	Sedišta narodnih republika	Banje	Primor- ska mesta	Planin- ska mesta	Ostala turistička mesta	Ostala mesta
P o s e t i o c i						
117.003	844	3.126	88.812	10.378	4.438	9.405
N o ć i v a n j a						
2.010.244	6.006	74.927	1.485.038	160.891	65.774	217.608
Prosečna dužina boravka u danima						
17,2	7,2	24	16,7	15,6	15,3	23

* Podaci o dečjim i omladinskim letovalištimu obuhvaćeni u tabeli 2.

Povećanje prometa u domaćem turizmu pokazuje da je provođenje odmora van mesta stalnog boravka postalo značajna potreba radnih ljudi i da predstavlja važan element njihovog životnog standarda. Promet domaćih turista povećan je u svim narodnim republikama, a najviše u Hrvatskoj, što pokazuje da se domaći turisti i dalje orijentišu na odlazak u primorska turistička mesta.

Na porast prometa u domaćem turizmu uticali su u prvom redu povećanje opšteprivredne aktivnosti u zemlji, realnih plata i zarada, kao i znatno proširenje mreže odmarališta, letovališta, kampova i drugih objekata.

Kao rezultat široke aktivnosti privrednih organizacija poslednjih godina podignuta su i organizovana 534 radničko-

službenička odmarališta sa 26.165 kreveta. Iz odgovarajućih fondova privredne organizacije su dotirale odmarališta u cilju sniženja cene koštanja dnevnog boravka, tako da su cene bile pristupačne velikom broju radnika i službenika. Iz pomoći koju zajednica već nekoliko godina daje društvene organizacije, škole i razne ustanove socijalnog karaktera organizovale su 199 omladinskih odmarališta sa 17.971 krevetom i 311 odmarališta za decu sa 28.294 kreveta. Posebnim olakšicama i dotacijama komuna u odmaralištima je bio osiguran jeftin boravak omladine i dece. U sadašnjim uslovima 1.044 odmarališta s kapacitetom od 72.430 kreveta, koji je mnogo veći od kapaciteta u hotelima predstavljaju materijalnu osnovu za dalji razvoj turizma među radnicima, službenicima i omladinom.

Domaći turisti koristili su u 1957 g. i kapacitete u ugostiteljstvu i privatnim kućama. Sezonsko pansionско ugostiteljstvo dobijalo je u 1957 g. premije za ostvareni promet pansionskih usluga, što mu je omogućilo da snizi cene pansiona, a naročito u pretsezoni i posezoni. To je doprinelo da domaći turisti više koriste ugostiteljske kapacitete.

Inostrani turisti. — U odnosu na 1956 g. broj inostranih turista u 1957 g. povećao se za 26%, a broj noćivanja za 48%, što pokazuje sledeća tabela:

Tabela 4
INOSTRANI TURISTI PO VRSTAMA TURISTIČKIH MESTA (U hiljadama)

Godina	Ukupno	Sedišta narod- nih re- publika	Banje	Primor- ska me- sta	Planin- ska me- sta	Ostala turistič- ka mesta	Ostala mesta
P o s e t i o c i							
1955	485	136	4,7	254	39	31	21
1956	394	132	4,3	173	29	32	23
1957	499	149	5,5	251	29	36	28
N o ć i v a n j a							
1955	1.833	309	22	1.308	108	45	41
1956	1.333	313	17	833	82	49	39
1957	1.966	347	26	1.413	77	56	47
Prosečna dužina boravka u danima							
1955	3,8	2,2	4,6	5,2	2,8	1,4	2,0
1956	3,4	2,4	4,0	4,8	2,9	1,5	1,7
1957	3,9	2,3	4,5	5,6	2,7	1,5	1,7

U odnosu na promet u 1955 g., kada je ostvaren najveći obim inostranog turističkog prometa u posleratnom periodu, broj posetilaca u 1957 g. povećan je za 3%, a broj noćivanja za 7%. U 1957 g. zabeležen je veći porast prometa u pretsezoni i posezoni nego u 1956 godine.

Promet inostranih turista u 1957 g. povećan je iz svih zemalja, a najviše iz Zapadne Nemačke, Austrije, Francuske, Italije, Švedske, Mađarske i t. l. Iz Danske, Holandije i SAD priliv turista je nešto smanjen.

Tabela 5
POSETIOCI I NOĆIVANJA STRANIH TURISTA PO ZEMLJAMA

	Noćivanja		Posetiooci		Prosečna du- žina boravka u danima u jednom me- stu u 1957 g.
	1956	1957	1956	1957	
Austrija	38.785	71.137	197.213	379.076	5,3
Belgija	14.828	15.160	40.342	44.318	2,9
Čehoslovačka	11.009	11.552	61.651	64.098	5,6
Danska	7.966	7.453	18.934	17.117	2,3
Francuska	44.087	57.185	111.388	196.307	3,4
Grčka	10.852	13.067	22.629	25.420	1,9
Holandija	17.018	12.237	50.146	36.395	2,9
Italija	27.643	40.322	88.383	132.506	3,3
Kanada	2.022	1.733	6.133	5.987	3,5
Mađarska	6.730	8.644	20.552	23.978	2,8

(Nastavak tabele 5)

	Posetioci		Noćivanja		Prosečna dužina boravka u danima u jednom mestu u 1957 g.
	1956	1957	1956	1957	
Nemačka	87.695	132.286	346.179	660.239	5,0
Norveška	1.735	2.063	4.270	5.148	2,5
SAD	22.544	22.183	66.565	67.325	3,0
SSSR	11.256	8.368	33.370	25.505	3,0
Švajcarska	12.918	13.654	38.465	40.720	3,0
Švedska	8.647	10.003	24.633	33.194	3,3
Turska	3.885	3.787	7.362	7.233	1,9
Velika Britanija	39.611	36.551	124.203	114.876	3,1
Ostale evropske zemlje	13.905	20.360	37.826	54.731	2,7
Ostale zemlje	10.400	10.991	33.177	32.181	2,8

Povećanju obima inostranog turističkog prometa u 1957 g. znatno su doprinele blagovremeno izvršene pripreme. Inostrane turističke agencije bile su na vreme informisane o uslovima putovanja i boravka stranih turista u Jugoslaviji, a pojačana je i propaganda i informativna služba. Sve je to dobro delovalo na promet inostranih turista.

I pored toga što se u međunarodnom turističkom prometu sve više razvija moto-turizam, zbog čega je smanjen boravak turista u jednom mestu, u Jugoslaviji je u 1957 g. ipak povećan prosečni dnevni boravak inostranih turista. U 1956 g. oni su u jednom mestu boravili prosečno 3,4 dana, a u 1957 godini 3,9 dana, što se povoljno odražava na ukupni priliv deviza. U 1957 g. ukupan devizni prihod od inostranog turizma (bez prihoda od saobraćaja, taksa na vize i prodatih benzinskih bonova u inostranstvu) povećan je za 24,7% u odnosu na 1956 godinu. S obzirom na to da je broj noćivanja inostranih turista u 1957 g. prema 1956 g.

bio veći za 48%, a devizni priliv za 24,7%, došlo je do smanjenja prosečnog dnevnog utroška stranih posetilaca. Prosečan dnevni utrošak u 1957 g. iznosio je 1.343 dinara, a u 1957 g. 1.584 dinara, što ukazuje na potrebu preduzimanja efikasnijih mera da se devizni prihodi od turizma povećaju i povećanjem prosečnog dnevnog utroška.

Ulaganja. — 1957 g. preduzimate su obimnije mere za razvoj turizma. Povećana su ulaganja za poboljšanje uslova putovanja i boravka turista, što je doprinelo povećanju turističkog prometa. Investiciona ulaganja u ugostiteljstvo i ulaganja turističkih preduzeća u 1957 g. veća su za 47% u odnosu na vrednost investicija u 1956 godini. Ukupan obim investicija u ugostiteljstvu i turizmu iznosio je u 1957 g. 4,170 miliona dinara, što je za 1,345 miliona dinara više od vrednosti investicija u 1956 godini. Narodni odbori su u 1957 g. poklonili veću pažnju turizmu i ugostiteljstvu i u razvoj ovih privrednih grana uložili dvostruko veća sredstva nego u 1956 godini. U 1957 g. završena je izgradnja više novih hotela i restorana, izvršena adaptacija i rekonstrukcija nekih ugostiteljskih objekata u turističkim mestima i nabavljena oprema za mehanizaciju i modernizaciju poslovanja. U ugostiteljstvu je povećan broj ležaja za oko 2.100, a broj sedišta u restoranima za oko 7.000. Za nabavku opreme utrošeno je 2,500 miliona dinara.

U 1957 g. povećani su i kapaciteti u saobraćaju, naročito u pomorstvu. Puštena su u saobraćaj tri nova broda sa ukupno 2.100 putničkih mesta. Turistička preduzeća nabavila su u 1957 g. 30 novih autobusa, a preduzeća javnog drumskog saobraćaja povećala su svoj vozni park i broj linija, što je takođe doprinelo povećanju turističkog prometa.

Proširenje i poboljšanje materijalne osnove turizma u 1957 g., kao i ulaganja koja se predviđaju u 1958 g., predstavljaju povoljne uslove za dalje proširenje turističkog prometa u Jugoslaviji.

R.-M. N.

SOCIJALNE POMOĆI

Socijalne pomoći zajednica pruža, pod određenim uslovima, žrtvama fašističkog terora, porodicama čiji se hranioi nalaze na obaveznoj vojnoj službi u Jugoslovenskoj narodnoj armiji i materijalno neobezbeđenim licima radi podmirjenja izdataka za izdržavanje (za ishranu, kiriju, odeću, obuću i sl.) i za izvesne vanredne potrebe (putne troškove, opremu novorođenog deteta, troškove sahrane i sl.). Ova lica, po pravilu, nisu socijalno osigurana, nisu u radnom odnosu i nemaju redovne izvore prihoda za izdržavanje, jer su nesposobna za privređivanje zbog godina starosti, raznih fizičkih nedostataka ili bolesti i drugih uzroka.

Socijalne pomoći mogu biti: novčane ili u naturi, stalne ili jednokratne, pojedinačne ili skupne, lične ili porodične. One mogu biti dodeljene kao pomoć za izdržavanje ili pomoć za vanredne potrebe, zatim kao osnovna pomoć ili kao povećanje za svakog daljeg nesposobnog člana porodice odnosno dodatak na decu.

Dodeljivanje socijalne pomoći svih vrsta regulisano je propisima. Sredstva za isplatu ovih pomoći obezbeđuju opštinski narodni odbori svojim budžetom. Opštinski narodni odbori donose prvostepena rešenja za dodeljivanje socijalnih pomoći protiv kojih se može podneti žalba nadležnom sreskom narodnom odboru. Protiv pravosnažnih rešenja može se voditi i upravni spor. Nadležnost opštinskog narodnog odbora određuje se prema prebivalištu nosioca pomoći.

Uslovi za dodeljivanje socijalnih pomoći su: određene godine života, nepostojanje lica koje je po zakonu obavezno da izdržava podnosioca zahteva za dodeljivanje pomoći, nesposobnost za rad potpuna i trajna ili za duže od godinu dana i rodbinski odnosi; zatim: broj članova porodice, imovinsko stanje i određena dužina prebivanja na području opštinskog narodnog odbora od koga se traži socijalna pomoć.

U toku proteklih 11 godina (od 1947 g. do kraja 1957 g.) težište rada u davanju socijalnih pomoći bilo je u poboljšanju zaštite, usklađivanju primene propisa, uvođenju savremenijih metoda rada, sa ciljem da se pruža što je moguće efikasnija zaštita.

U tome razdoblju broj korisnika zaštite bio je u stalnom porastu, iz godine u godinu, sem kod nekih vidova zaštite gde se zapaza opadanje, što se može objasniti uspešnim rešavanjem većine slučajeva (naprimera kod žrtava fašističkog terora) i smanjenjem broja lica koja dolaze u obzir za zaštitu (kod porodica čiji se hranioi nalaze na obaveznoj vojnoj službi u Jugoslovenskoj narodnoj armiji).

Ukupne isplate za socijalne pomoći svih vrsta bile su u stalnom porastu, a time i prosečni iznosi pojedinih vrsta socijalne pomoći. Isplate u 1957 g. iznosile su 2.111.807.000 din., što je pr. ko pet puta više nego 1951 g., kada je isplaćeno 449.497.000 din. Na ime pomoći žrtvama fašističkog terora isplaćena je pomoć od 1.726.688.000 din., a porodicama čiji se hranioi nalaze na obaveznoj vojnoj službi u JNA 1.895.873.000 din. Za pomoći materijalno neobezbeđenim licima (stalne i jednokratne) isplaćeno je u periodu od 1951 do 1957 g. 7.321.125.000 din.

Zaštita žrtava fašističkog terora regulisana je propisima narodnih republika. Ovom zaštitom su obuhvaćene lične žrtve fašističkog terora i porodice žrtava fašističkog terora. Uživaoacima zaštite isplaćuje se osnovna pomoć i povećanje za ostale članove porodice nesposobne za privređivanje (dodatak za decu). Osnovna pomoć se kreće od 1.200 do 4.500 din., a povećanje za svakog daljeg nesposobnog člana od 500 do 1.000 din. Povećanje za decu isplaćuje se u visini i pod uslovima dodatka na decu. U 1957 g. prosečan iznos pomoći žrtvama fašističkog terora kretao se oko 2.500 din. mesečno¹ (tabela 1 i 2).

¹ Ovi iznosi se izračunavaju deljenjem ukupne godišnje isplate ukupnim brojem nosilaca.

Tabela 1

BROJ NOSILACA POMOĆI ŽRTAVA FAŠISTIČKOG TERORA

Godina	Jugoslavija	Srbija	Hrvatska	Slovenija	Bosna i Hercegovina	Makedonija	Crna Gora
1947	34.456	9.912	8.716	3.413	10.530	408	1.477
1951	8.966	2.753	1.511	2.015	1.859	138	690
1954	4.811	1.677	707	1.117	1.106	16	188
1957	4.572	1.246	1.213	913	881*	151	168*

* Podaci iz 1956 godine.

Tabela 2

GODIŠNJE ISPLATE*

(U milionima dinara)

Godina	Jugoslavija	Srbija	Hrvatska	Slovenija	Bosna i Hercegovina	Makedonija	Crna Gora
1947	334,5	100,9	80,2	33,6	101,5	3,4	14,9
1951	81,3	25,7	12,8	22,3	13,5	1,2	5,9
1954	160,9	60,8	26,6	38,9	26,1	0,6	7,9
1957	180,1	59,8	41,0	31,3	35,8**	2,9	9,3**

* Nisu uračunate stipendije deci žrtava fašističkog terora koje su znatne.

** Podaci iz 1956 godine.

Broj nosilaca prava na pomoć u 1957 g. smanjio se za oko sedam puta u odnosu na 1947 g. Smanjenje broja nosilaca prava na pomoć usledilo je zbog završetka školovanja dece, zaposlenja, smeštaja u ustanove, dodeljivanja zemlje za obrađivanje i sl., ili zbog sticanja prava po drugim propisima koji su povoljniji.

Prosečna mesečna pomoć rasla je iz godine u godinu, čime se obezbeđenje korisnika pomoći stalno poboljšavalo. Ukupne isplate smanjile su se dva puta, iako se broj korisnika smanjio sedam puta.

Zaštita porodica čiji se hranioi nalaze na obaveznoj vojnoj službi u JNA regulisana je saveznom Uredbom o novčanoj pomoći porodicama čiji se hranioi nalaze na obaveznoj vojnoj službi u Jugoslovenskoj narodnoj armiji iz 1952 g., koja je regulisala osnovne principe ove zaštite, pa su zato narodne republike ovlašćene da donesu bliže propise o njenom sprovođenju. Ovo ovlašćenje koristile su narodne republike Srbija, Makedonija i Crna Gora i donele svoje propise.

Pomoć porodicama čiji se hranioi nalaze na obaveznoj vojnoj službi u JNA sastoji se iz osnovne pomoći (2.000 din. mesečno) i povećanja za svakog člana nesposobnog za privređivanje (500 din. mesečno). Porodice čiji su hranioi pre stupanja u Jugoslovensku narodnu armiju bili u radnom odnosu zadržavaju sva prava iz zdravstvenog osiguranja, kao i pravo na dodatak na decu za sve vreme trajanja vojne službe (tabele 3 i 4).

Tabela 3

BROJ NOSILACA POMOĆI PORODICAMA LICA NA VOJNOJ SLUŽBI

Godina	Jugoslavija	Srbija	Hrvatska	Slovenija	Bosna i Hercegovina	Makedonija	Crna Gora
1947	14.343	4.807	2.660	1.530	3.294	1.208	844
1951	8.509	3.117	1.123	1.483	1.566	768	452
1954	7.034	2.763	1.308	687	1.694	370	212
1955	6.237	2.330	947	413	1.954*	351	242*

* Podaci iz 1956 godine.

Tabela 4
GODIŠNJE ISPLATE*

Godina	(U milionima dinara)						
	Jugoslavija	Srbija	Hrvatska	Slovenija	Bosna i Hercegovina	Makedonija	Crna Gora
1947	142,0	47,4	25,8	17,0	33,4	11,9	6,5
1951	123,1	44,1	20,1	17,6	27,0	7,9	6,4
1954	213,6	93,4	31,6	20,0	41,6	10,2	6,8
1957	190,6	75,9	33,2	12,6	51,7**	9,6	7,6**

* Nisu iskazana sredstva koja se isplaćuju na osnovu prava iz socijalnog osiguranja, kao i po osnovu propisa o dodacima na decu.

** Podaci iz 1956 godine.

Zaštita materijalno neobezbeđenih lica. — Zaštita materijalno neobezbeđenih lica regulisana je propisima narodnih odbora srezova odnosno opština, sem u Makedoniji, gde postoji i republička uredba. Ova zaštita obuhvata lica stara ili nesposobna za rad, bolesna, lica puštena sa izdržavanja kazne, privremeno nezaposlena (koja nemaju pravo na materijalno obezbeđenje po odgovarajućim propisima), lica pod starateljstvom, bez sredstava za izdržavanje i druga lica kojima je potrebna pomoć zajednice. Zaštita materijalno neobezbeđenih lica je najvažniji vid ove oblasti socijalne zaštite po broju obuhvaćenih lica i po uloznim sredstvima.

Usled stalnog podizanja životnog standarda i poboljšanja životnih uslova uopšte, za našu zemlju karakteristično je opadanje mortaliteta i s tim u vezi porast prosečne starosti i srednjeg trajanja života našeg stanovništva. Prema statističkim podacima,² prosečna starost pre rata iznosila je 26,28 godina za muškarce i 27,39 godina za žene, dok je prosečna starost u FNRJ, prema popisu od 1948 godine, bila 27,46 za muškarce i 29,29 za žene. U stalnom je porastu broj starih ljudi iznad 65 godina (u 1931 g. iznosio je 5,31%, u 1948 g. 5,58%, a u 1953 g. 6,4%). S druge strane, brza industrijalizacija i porast gradova uslovlili su velike promene u strukturi stanovništva. (Pre rata se preko 70% stanovništva bavilo poljoprivredom, a danas se poljoprivredom bavi 56% stanovništva.) Zaštita starih i nesposobnih lica je veoma aktuelan problem, jer se tu u prvom redu radi o starim i nesposobnim u gradovima i industrijskim centrima. Na selu, s obzirom na posedovanje zemlje i tradiciju da se porodica brine o starima, stanje je nešto povoljnije.

Pomoći starim i nesposobnim licima su stalne i jednokratne. Stalna pomoć isplaćuje se unapred i redovno svakog meseca, i kreće se od 1.000 do 5.000 din. mesečno (prema finansijskim mogućnostima narodnog odbora). Prosečni iznos mesečne pomoći u 1957 g. bio je oko 1.900 din. (tabele 5 i 6).

Tabela 5

BROJ NOSILACA POMOĆI STARIM I NESPOSOPNIM LICIMA

Godina	Jugoslavija	Srbija	Hrvatska	Slovenija	Bosna i Hercegovina	Makedonija	Crna Gora
1951	41.115	9.361	7.706	15.311	4.418	1.123	3.196
1954	57.430	18.626	13.544	13.317	7.849	2.028	2.066
1957	62.013	17.997	15.919	14.869	8.060*	2.457	2.711*

* Podaci iz 1956 g.

Broj nosilaca u 1957 g. povećao se prema 1951 g. za 50%. Godišnje isplate, tj. prosečne mesečne pomoći su u stalnom porastu. Godišnja isplata u 1957 g. veća je preko šest puta od isplate u 1951 godini.

² »Struktura stanovništva po polu i starosti«, »Jugoslavenski pregled« 1957, str. 167—172 (7—12).

Tabela 6
GODIŠNJE ISPLATE*

Godina	(U milionima dinara)						
	Jugoslavija	Srbija	Hrvatska	Slovenija	Bosna i Hercegovina	Makedonija	Crna Gora
1951	245,1	46,6	45,9	102,8	26,7	8,8	14,3
1954	1.083,2	420,0	145,0	255,1	160,9	61,7	40,5
1957	1.501,9	490,6	333,7	374,9	163,3**	72,2	67,1**

* Nisu uračunati izdaci za zdravstvenu zaštitu, koji su vrlo visoki.

** Podaci iz 1956 godine.

Jednokratne pomoći se isplaćuju u slučaju neke hitne i vanredne potrebe. Ove se pomoći mogu isplaćivati korisnicima stalne pomoći i drugim licima kojima je potrebna novčana pomoć. Jednokratne pomoći se kreću od 1.000 do 7.000 din., a u izuzetnim slučajevima mogu se isplaćivati i u većim iznosima. Prosečni iznos jedne pomoći u 1957 g. bio je oko 4.000 dinara.

Tabela 7

BROJ NOSILACA JEDNOKRATNE POMOĆI

Godina	Jugoslavija	Srbija	Hrvatska	Slovenija	Bosna i Hercegovina	Makedonija	Crna Gora
1951	30.469	5.649	5.904	9.750	5.071	2.834	1.261
1954	64.088	33.397	13.157	4.584	6.222	5.053	1.715
1957	66.717	26.282	11.338	10.458	11.366*	3.155	4.118*

* Podaci iz 1956 godine.

Tabela 8

GODIŠNJE ISPLATE

Godina	(U milionima dinara)						
	Jugoslavija	Srbija	Hrvatska	Slovenija	Bosna i Hercegovina	Makedonija	Crna Gora
1951	45,7	8,9	8,2	14,6	6,9	4,7	2,4
1954	181,6	76,9	50,3	19,3	19,3	10,0	5,8
1957	239,2	100,2	42,3	39,1	31,3*	9,1	17,2*

* Podaci iz 1956 g.

Broj nosilaca pomoći od 1951 g. do 1957 g. se udvostručio. Isplate u ovom periodu uvećale su se za preko pet puta i u stalnom je porastu.

R. P. — Br. Đ.

IZVORI:

Dokumentacija Sekretarijata za socijalnu politiku i komunalna pitanja Saveznog izvršnog veća; Uredba o pomoći žrtvama fašističkog terora i porodicama žrtava fašističkog terora (»Službeni glasnik NR Srbije«, br. 39/52) i Uputstvo za izvršenje te Uredbe (»Službeni glasnik NR Srbije«, broj 20/53); Uredba o prevođenju novčanih pomoći koje primaju žrtve fašističkog terora (»Narodne novine NR Hrvatske«, br. 35/53) i Uputstvo za primenu navedene Uredbe (»Narodne novine NR Hrvatske«, br. 35/53); Uredba o pomoći žrtvama fašističkog terora i njihovim porodicama (»Uradni list LR Slovenije«, br. 11/54) i Uputstvo za izvršenje te Uredbe (»Uradni list LR Slovenije«, br. 17/53); Uredba o dodeljivanju novčanih pomoći žrtvama fašističkog terora i njihovim porodicama (»Službeni list NR Bosne i Hercegovine«, br. 13/53); Uredba o davanju novčane pomoći žrtvama fašističkog terora i njihovim porodicama (»Službeni vesnik NR Makedonije«, br. 23/53); Uredba o dodeljivanju novčane pomoći žrtvama fašističkog terora i porodicama žrtava fašističkog terora (»Službeni list NR Crne Gore«, broj 9/53) i Uputstvo za primenu te Uredbe (»Službeni list NR Crne Gore«, broj 8/53); Uredba o ukidanju Odluke o izdavanju privremene novčane pomoći porodicama žrtava fašističkog terora (»Službeni list FNRJ«, broj 58/52); Uredba o novčanoj pomoći porodicama čiji se hranioći nalaze na obaveznoj vojnoj službi u Jugoslovenskoj narodnoj armiji (»Službeni list FNRJ«, broj 59/52); Uredba o izmenama i dopunama Uredbe o novčanoj pomoći porodicama čiji se hranioći nalaze na obaveznoj vojnoj službi u Jugoslovenskoj narodnoj armiji (»Službeni list FNRJ«, broj 8/53); Uputstvo za izvršenje Uredbe o novčanoj pomoći porodicama čiji se hranioći nalaze na obaveznoj vojnoj službi u Jugoslovenskoj narodnoj armiji (»Službeni glasnik NR Srbije«, broj 22/53); Uputstvo za primenu Uredbe o novčanoj pomoći porodicama čiji se hranioći nalaze na obaveznoj vojnoj službi u JNA (»Službeni vesnik NR Makedonije«, broj 6/53); Uputstvo za primenu Uredbe o novčanoj pomoći porodicama čiji se hranioći nalaze na obaveznoj vojnoj službi u JNA (»Službeni list NR Crne Gore«, broj 9/53); Uredba za davanje pomoći materijalno neobezbeđenim licima (»Službeni vesnik NR Makedonije«, broj 23/53).

SLUŽBA POSREDOVANJA RADA I ZAŠTITA LICA VAN RADNOG ODNOSA

Organizacija službe posredovanja rada

Služba posredovanja rada pomaže bržem i pravilnijem upošljavanju lica van radnog odnosa, a privrednim organizacijama i ustanovama obezbeđenje potrebnih kadrova. Osnovni zadatak službe posredovanja rada posle rata bio je zapošljavanje demobilisanih boraca i mobilisanje radnika za obavljanje poljoprivrednih radova. Godine 1946 ova služba predata je sindikatima.

Prelaz na plansku privredu i uključivanje nove radne snage u proizvodnju uslovi su izmene u sadržini rada organa službe za posredovanje rada. Zbog toga su osnovane uprave za radnu snagu sa zadatkom da pronalaze i u privredu planski uključuju nove radnike.

Radi efikasnijeg rešavanja problema zaposlenosti i radne snage, u skladu sa novim uslovima, pristupilo se pronalaganju novih formi. Proširena je mreža organa za posredovanje rada. Predviđeno je da službu posredovanja rada obavljaju biroji za posredovanje rada (lokalni i republički), organizovani na načelu društvenog upravljanja. Za područja na kojima nije bio potreban poseban organ za posredovanje rada osnovani su zajednički biroji za posredovanje rada za više srezova ili je narodnom odboru jednog sreza omogućeno da ovlasti biro za posredovanje rada susednog sreza da obavlja službu posredovanja rada i na njegovom području.

Prema Zakonu o nadležnosti narodnih odbora, opština i srezova iz 1955 g.¹ mogu se osnivati opštinski biroji za posredovanje rada. Osnivanjem ovakvih biroja proširena je mreža organa službe za posredovanje rada i omogućeno je približavanje ove službe privredi i zainteresovanim licima.

Zakonom o radnim odnosima iz 1957 g. utvrđuje se da se radi bržeg i pravilnijeg izvršavanja zadataka oko zapošljavanja organizuje posebna služba posredovanja rada. Zakonom je ustanovljena obavezna saradnja između organa posredovanja rada i privrednih organizacija, državnih organa i ustanova.

Tabela 1

BROJ BIRAO ZA POSREDOVANJE RADA

Narodna republika	1952	1953	1954	1955	1956	1957
Srbija	79	83	90	174	180	192
Hrvatska	17	40	48	37	50	55
Slovenija	19	19	20	11	17	22
Bosna i Hercegovina	17	17	46	85	90	91
Makedonija	12	19	19	24	39	46
Crna Gora	10	11	11	23	23	14
Jugoslavija	154	189	234	354	399	420

Lokalni biroji za posredovanje rada evidentiraju lica koja traže zaposlenje i prikupljaju podatke o potrebama privrednih organizacija za radnom snagom; staraju se o zapošljavanju lica koja traže zaposlenje prema njihovim sposobnostima i kvalifikacijama i pronalaze privrednim organizacijama potrebne radnike i službenike: daju obaveštenja o mogućnostima izučavanja pojedinih zanimanja; donose rešenja o pravu na materijalno obezbeđenje lica van radnog odnosa i izdaju naloge za isplatu materijalnog obezbeđenja i potvrde o vremenu provedenom van radnog odnosa; izdaju objave za povlašćenu vožnju licima koja se radi zaposlenja upućuju u druga mesta; prijavljuju lica van radnog odnosa nadležnim organima za socijalno osiguranje radi zdravstvene zaštite; staraju se o konačistiama za privremeni smeštaj lica koja se upućuju radi zaposlenja itd.

Osim navedenog, lokalni biroji upošljavaju odnosno upućuju ratne invalide na obučavanje radi specijalizacije; sarađuju sa organima socijalnog osiguranja u cilju obezbeđenja pravilnog donošenja rešenja o uključivanju

¹ »Službeni list FNRJ«, br. 34/55.

osiguranika na drugi posao ili o prekvalifikaciji; vode evidenciju o zaposlenim stranim stručnjacima; obavljaju određene poslove pri izdavanju radnih knjižica.

Pored biroa za posredovanje rada, službu posredovanja rada obavljala je u toku 1955 g. 101 opštinska referada, u 1956 g. 70, a u 1957 g. 84 opštinske referade (u Srbiji 1, Hrvatskoj 56, Sloveniji 26 i Bosni i Hercegovini 1).

Socijalno-ekonomski značaj službe za posredovanje rada sadržan je u zadacima službe. Za razliku od klasičnog posredovanja, koje je bilo primenjivano u ranijim periodima, u sadašnjoj etapi rad službe, pored posredovanja rada, sve više se orijentiše na razvijanje delatnosti koje treba da doprinesu efikasnijem zapošljavanju lica van radnog odnosa (profesionalnom orijentacijom, prekvalifikacijom, stručnim osposobljavanjem itd.).

Društveno upravljanje. — Biroima za posredovanje rada upravljaju upravni odbori koji se staraju o sprovođenju propisa o radnoj snazi, zaključaka i mera donetih od strane nadležnih organa; oni daju smernice za rad i vrše nadzor nad poslovanjem biroa; razmatraju predloge i periodične izveštaje o problemima i kretanju radne snage koje podnosi biro za posredovanje rada i predlažu nadležnim organima preduzimanje odgovarajućih mera; odlučuju o upotrebi sredstava u duhu postojećih propisa i ovlašćenja i staraju se o pravilnom finansiskom i ekonomskom poslovanju biroa; predlažu osnivanje konačista za prihvatanje i smeštaj lica koja se upućuju radi zaposlenja.

Tabela 2

ORGANI UPRAVLJANJA BIRAOIMA ZA POSREDOVANJE RADA*

Narodna republika	Ukupan broj članova upravnih odbora	Sastav upravnih odbora — predstavnici			
		narodnih odbora	sindikata	komora	ostalih
Srbija	1.026	393	363	135	135
Hrvatska	364	105	88	69	102
Slovenija	150	46	39	15	50
Bosna i Hercegovina	437	164	156	69	48
Makedonija	167	72	53	6	36
Crna Gora	60	24	18	8	10
Jugoslavija	2.204	804	717	302	381

* Stanje na dan 31 decembra 1957.

Finansiranje. — Uredbom o finansiranju socijalnog osiguranja² propisan je način ostvarivanja sredstava za pokriće prava privremeno nezaposlenih lica i za druge potrebe službe posredovanja rada. Odlukom Saveznog izvršnog veća o rasporedu opštih stopa doprinosa za socijalno osiguranje³ određena je stopa doprinosa za materijalno obezbeđenje nezaposlenih lica i druge potrebe službe posredovanja rada, koja iznosi od 0,2% do 0,6% od opšte stope doprinosa za socijalno osiguranje. Stopu doprinosa u navedenim granicama u narodnim republikama određuju republička izvršna veća na predlog skupština republičkih zavoda za socijalno osiguranje.

Tabela 3

FINANSIRANJE SLUŽBE POSREDOVANJA RADA

(U milionima dinara)

Godina	Ukupno isplaćeno	Od toga		
		materijalno obezbeđenje	povlašćena vožnja	zdravstvena zaštita
1953	287,5	280,8	6,7	—
1954	375,5	373,0	2,5	—
1955	371,3	370,3	1,1	—
1956	1.142,7	675,7	1,5	465,4
1957	1.367,2	843,2	1,4	522,6

Lični i materijalni rashodi službe posredovanja rada obezbeđuju se budžetima.

² Uredba o finansiranju socijalnog osiguranja (»Službeni list FNRJ«, br. 12/55).

³ Odluka o rasporedu opštih stopa doprinosa za socijalno osiguranje (»Službeni list FNRJ«, br. 6/58).

Kretanje lica van radnog odnosa⁴

Posleratni privredni razvitak zemlje uslovljavao je određenu dinamiku kretanja radne snage. Zavisno od toga menjali su se ne samo broj zaposlenog osoblja već i potrebe privrede za novom radnom snagom.⁵

Biroi za posredovanje rada iz godine u godinu obavljaju sve obimnije poslove. Njima se radi zaposlenja prijavilo:

1953	562.000 lica
1954	546.000 ..
1955	488.000 ..
1956	650.000 ..
1957	738.433 ..

Preko biroa zaposlilo se:

1953	423.000 lica
1954	420.000 ..
1955	361.000 ..
1956	470.000 ..
1957	585.032 ..

Četiri perioda karakterišu određene potrebe privrede za novom radnom snagom. Do 1951 g. je period intenzivnog povećanja broja zaposlenog osoblja i likvidacije nezaposlenosti. Od 1951 g. do 1953 g. manji broj lica van radnog odnosa ne može da dobije zaposlenje. Međutim, u ovom periodu i dalje postoje preduzeća u pojedinim privrednim granama koja ne mogu obezbediti potrebnu radnu snagu. Period od 1953 g. do 1955 g. obeležen je prilično naglim porastom broja zaposlenih lica. Intenzivnije uključivanje nove radne snage u privredu uticalo je na smanjenje broja lica van radnog odnosa. U ovom razdoblju broj takvih lica bio je minimalan.

Ekonomske mere za postizanje ekonomičnije i organizovanije proizvodnje u 1956 g. omogućile su stabilizaciju nivoa zaposlenosti. One su delimično imale za posledicu povećanje broja lica van radnog odnosa. I pored znatno povećanih mogućnosti zapošljavanja u 1957 g., zabeležen je dalji porast broja lica van radnog odnosa (tabela 4).

Tabela 4
PROSEČAN BROJ LICA VAN RADNOG ODNOSA

Godina	Lica van radnog odnosa
1953	81.610
1954	75.964
1955	67.233
1956	99.338
1957	115.905

Kretanje broja lica koja su čekala na zaposlenje nije bilo ravnomerno u svim narodnim republikama (tabela 5).

Tabela 5
LICA KOJA TRAŽE ZAPOSLENJE

Godina	Jugoslavija	Srbija	Hrvatska	Slovenija	Bosna i Hercego- vina	Makedo- nija	Crna Gora
1953	81.610	28.862	25.818	10.156	5.934	9.884	956
1954	76.215	25.431	22.277	11.961	5.299	10.258	989
1955	67.233	24.107	19.334	7.245	5.978	9.614	955
1956	99.338	38.858	25.858	8.416	8.416	13.343	2.555
1957	115.905	46.084	31.027	8.208	15.405	12.268	2.913

⁴ U ovom pregledu dati su podaci koje je pripremila i obradila služba posredovanja rada.

⁵ »Kretanje i struktura zaposlenosti«, »Jugoslovenski pregled« 1958, str. 26—30 6—10).

Broj lica van radnog odnosa takođe je različit po pojedinim srezovima. On zavisi od mogućnosti zapošljavanja na određenom području i od priraštaja stanovništva. Lica koja traže zaposlenje nisu često u mogućnosti da se prijavljuju lokalnim biroima za posredovanje rada zbog udaljenosti biroa i zbog toga što sezonski radnici iz pojedinih krajeva nisu navikli da se u određenim vremenskim periodima uključuju u privredu preko biroa za posredovanje rada.

Najveće rezerve radne snage apsorbuju: industrija, građevinarstvo i poljoprivreda. Ove privredne grane su istovremeno izvori viškova radne snage.

Struktura lica van radnog odnosa. — Od ukupnog broja lica van radnog odnosa u 1957 g. bilo je 51,4% žena, koje su većinom nekvalifikovane.

Prema stručnoj spremi u 1957 g. bilo je:

Kvalifikovanih radnika	14,4%
Nekvalifikovanih radnika	76,2%
Službenika	7,3%
Omladine za izučavanje zanimanja	2,1%

Zapošljavanje kvalifikovanih radnika ne predstavlja naročit problem. Postoje izvesne teškoće pri zapošljavanju jednog dela zanatskih radnika, jer se oni teško prilagođavaju industrijskom načinu proizvodnje kao i zbog poteškoća oko prekvalifikacija kvalifikovanih radnika iz zanimanja koja izumiru ili su prezasićena kadrovima. Na broj kvalifikovanih radnika koji traže zaposlenje utiče, pored fluktuacije, i sezonsko poslovanje preduzeća u nekim privrednim delatnostima.

Mogućnosti zapošljavanja nekvalifikovane radne snage u pojedinim vremenskim periodima u toku godine su vrlo različite. Znatne su teškoće pri zapošljavanju ženske nekvalifikovane radne snage. Tako se broj nekvalifikovanih radnika od februara do avgusta 1957 g. smanjio za 76,4%, a broj nekvalifikovanih radnica za 28,8%.

Teškoće pri zapošljavanju službenika van radnog odnosa su u tome što su 78,0% ovih službenika lica sa osnovnom ili nepotpunom srednjom školom.

Ostala obeležja lica van radnog odnosa. — Najveći broj lica čeka relativno kratko vreme na zaposlenje, a najmanje čekaju lica koja traže posao u preduzećima sa sezonskim poslovima.

Tabela 6
TRAJANJE NEZAPOSLENOSTI I PROCENAT NEZAPOSLENIH*

Dužina čekanja na zaposlenje	1956 %	1957 %	Dužina čekanja na zaposlenje	1956 %	1957 %
Više od 36 meseci	1,7	1,7	8 meseci	2,7	2,8
24—36 ..	2,2	2,2	7 ..	3,1	2,8
18—24 ..	2,6	2,9	6 ..	4,0	3,9
12—18 ..	1,8	4,0	5 ..	5,3	5,2
12 ..	2,8	2,4	4 ..	7,3	7,3
11 ..	1,8	1,9	3 ..	11,4	11,2
10 ..	2,1	2,0	2 ..	17,5	15,9
9 ..	2,2	2,2	1 ..	31,5	31,6

* Stanje na dan 31 decembra 1956 i 1957.

Najveći broj lica van radnog odnosa čine radnici i službenici ispod četrdeset godina starosti (tabela 7).

Tabela 7
STAROSNA STRUKTURA*

	Godine starosti					
	Ukupno	do 18	18—24	25—39	40—49	Preko 50
Radnici	100,0	10,0	34,9	37,7	12,2	5,2
Službenici	100,0	8,9	46,6	30,7	10,1	3,7
Ukupno	100,0	9,9	35,8	37,2	12,0	5,1

* Stanje na dan 31 decembra 1957.

S obzirom na to da su van radnog odnosa uglavnom mlada lica, ona pretežno imaju i minimalni radni staž (tabela 8).

Tabela 8

RADNI STAŽ*

Radni staž	Struktura lica van radnog odnosa u %	Radni staž	Struktura lica van radnog odnosa u %
Bez staža	26,6	10—15 g.	4,0
Do 1 g.	18,8	15—20 g.	1,9
1—2 g.	14,1	20—25 g.	0,8
2—3 g.	11,2	25—30 g.	0,4
3—5 g.	11,1	preko 30 g.	0,2
5—10 g.	10,9	svega	100,0

* Stanje na dan 31 decembra 1957.

Prava u slučaju nezaposlenosti⁶

Radnicima i službenicima kojima je radni odnos prestao bez njihove krivice i koji se redovno prijavljuju biroima za posredovanje rada u cilju zaposlenja, po odredbama Zakona o radnim odnosima obezbeđena su, pod određenim uslovima, prava na novčanu naknadu, povlašćenu vožnju u cilju zaposlenja, zdravstvenu zaštitu za sebe i članove svoje porodice, pravo na dodatak na decu i na priznavanje vremena nezaposlenosti u radni staž.⁷

Novčana naknada. — Radnici i službenici i s njima izjednačena lica stiču pravo na novčane naknade ako su do isteka otkaznog roka bili u radnom odnosu neprekidno najmanje godinu dana ili sa prekidima 18 meseci za poslednje dve godine i ako se po isteku otkaznog roka redovno prijavljuju nadležnom birou za posredovanje rada.

Tabela 9

OSTVARIVANJE PRAVA NA NOVČANU NAKNADU

Godina	Broj lica na materijalnom obezbeđenju	Od toga			
		radnici kvalifikovani	nekvalifikovani	službenici stručni	pomoćni
1953	6.848	2.030	3.051	1.483	284
1954	8.842	2.748	4.425	1.381	288
1955	8.422	2.295	4.813	1.043	271
1956	16.224	4.299	10.436	1.205	284
1957	20.895	4.726	14.558	1.320	291

Novčana naknada koja se isplaćuje za vreme nezaposlenosti iznosi 50% od tarifnog stava po kome je bila obračunata zarada odnosno 50% od poslednje plate.

Radnicima i službenicima koji žive u domaćinstvima gde ima prihoda od poljoprivrede ili prihoda od drugih delatnosti koje podležu oporezivanju novčana naknada se isplaćuje u iznosu umanjenom za 75% do 25% od punog iznosa novčane naknade ili se oni isključuju iz ovog prava, što zavisi od prihoda.

Tabela 10

MATERIJALNO OBEZBEĐENJE PREMA VISINI NOVČANE NAKNADE U 1957 G.

Broj korisnika materijalnog obezbeđenja	Od toga uživaoci materijalnog obezbeđenja od			
	100%	75%	50%	25%
20.895	15.179	1.737	2.544	1.435

⁶ Zaštita lica van radnog odnosa regulisana je: Uredbom o materijalnom obezbeđenju i drugim pravima radnika i službenika koji se privremeno nalaze van radnog odnosa (»Službeni list FNRJ«, br. 16/52, 39/52 i 1/56), Opštim uputstvom za primenu Uredbe o materijalnom obezbeđenju i drugim pravima radnika i službenika koji se privremeno nalaze van radnog odnosa (»Službeni list FNRJ«, br. 5/56), Zakonom o radnim odnosima (»Službeni list FNRJ«, br. 53/57) i Uputstvom za sprovođenje odredaba Zakona o radnim odnosima (»Službeni list FNRJ«, br. 7/58).

⁷ »Radni odnosi«, »Jugoslovenski pregled« 1957, str. 1—5 (1—5).

Na ime materijalnog obezbeđenja nezaposlenim licima je isplaćeno miliona dinara:

1953	280,8
1954	373,1
1955	370,3
1956	675,6
1957	843,2

Pravo na novčanu naknadu traje, po pravilu, do zapošljavanja nezaposlenih lica. Posle šest meseci uživanja novčane naknade, biro za posredovanje rada može radnika ili službenika privremeno uputiti na posao koji ne odgovara njegovim stručnim kvalifikacijama. Upućivanjem na posao prestaje pravo na novčanu naknadu.

Ako lekarska komisija ustanovi da lice van radnog odnosa zbog zdravstvenog stanja odnosno fizičke nesposobnosti nije u mogućnosti da primi ponuđeni posao, isplata novčane naknade se produžuje do upućivanja na posao koji odgovara njegovom zdravstvenom stanju odnosno fizičkoj sposobnosti.

Povlašćena vožnja u cilju zapošljavanja. — Radniku odnosno službeniku kome biro za posredovanje rada nađe zaposlenje van mesta stanovanja ili ako ga on sam nađe, pripada pravo na povlašćenu odnosno besplatnu vožnju za njega i članove njegove porodice i besplatan prevoz pokušva do mesta u kome je našao zaposlenje, bez obzira na radni staž i osnov po kome je prestao radni odnos. Pravo na povlašćenu vožnju pripada i omladini koja se upućuje na izučavanje zanimanja.

Tabela 11

KORIŠĆENJE PRAVA ZA POVLAŠĆENU VOŽNJU

Godina	Korisnik	Isplaćeno za povlašćenu vožnju hiljada dinara
1955	1.534	1.072
1956	1.751	1.537
1957	1.337	1.359

Zdravstvena zaštita. — Zakonom o zdravstvenom osiguranju radnika i službenika obuhvaćena su lica van radnog odnosa ukoliko ispunjavaju predviđene uslove.

U toku 1957 g. biroi za posredovanje rada prijavljivali su prosečno mesečno za zdravstveno osiguranje 39.973 lica, tj. 34,5% od ukupnog broja lica van radnog odnosa.

Dodatak na decu. — Pravo na dodatak na decu pripada radniku ili službeniku kome je prestao radni odnos pod uslovom da za vreme nezaposlenosti ostvari pravo na novčanu naknadu i da je pravo na dodatak na decu ostvario dok je bio u radnom odnosu. Prestankom prava na novčanu naknadu prestaje i pravo na dodatak na decu.

Tabela 12

KORIŠĆENJE PRAVA NA DODATAK NA DECU

Godina	Korisnik	Ukupno isplaćeno miliona dinara
1955	3.694	241,2
1956	6.035	439,3
1957	8.982	621,6

Priznavanje vremena nezaposlenosti u radni staž. — Radniku ili službeniku kome je prestao radni odnos bez njegove krivice vreme trajanja nezaposlenosti priznaje se u radni staž za ostvarivanje svih prava kojima je uslov radni odnos, izuzev prava na godišnji odmor i penziju, bez obzira da li mu za to vreme pripada novčana naknada, ako se za vreme nezaposlenosti redovno prijavljuje radi zaposlenja nadležnom birou za posredovanje rada.

R.M.

IZVORI:

»Zbirka propisa o materijalnom obezbeđenju i drugim pravima lica van radnog odnosa«, »Nova administracija«, Beograd 1956 g.; »Propisi o otkazivanju radnog odnosa, o materijalnom obezbeđenju radnika i službenika koji se privremeno nalaze van radnog odnosa i organizaciji služ. posredovanja rada sa komentarima«, »Rad«, Beograd 1952; »Socijalno osiguranje«, 10/1956, 3/1957.

VASPITNA ZAPUŠTENOST I KRIMINALITET KOD DECE I OMLADINE

Na pojavu i razvitak vaspitno zapuštenih lica¹ utiču razni faktori, vrlo često isprepleteni (ekonomski, socijalni, kulturno-prosvetni i zdravstveno-higijenski). Jedan od najvećih neposrednih uzroka vaspitno zapuštenih su nepovoljni i štetni uslovi života u porodici. Posledice negativnih uticaja zavise od fizičke i mentalne otpornosti maloletnika, kao i od faktora koji pozitivno deluju na njega.

Posledice vaspitne zapuštenosti nisu jednake kod svakog deteta, niti je stepen zapuštenosti uvek isti. Uglavnom se razlikuju tri stepena zapuštenosti: vaspitna ugroženost; vaspitna zapuštenost (napuštenost, zanemarenost); maloletno prestupništvo.

Prema vaspitno zapuštenoj deci primenjuje se poseban rad i postupak na socijalnoj, pedagoškoj, medicinskoj i profesionalnoj rehabilitaciji.

Mere za suzbijanje vaspitne zapuštenosti i kriminaliteta kod dece i omladine

Pravna zaštita vaspitno ugrožene i zapuštene dece i omladine regulisana je propisima porodičnog prava, u koje su ušla razrađena načela Ustavnog zakona da su brak i porodica pod zaštitom države (čl. 26 Ustavnog zakona FNRJ), da maloletne osobe stoje pod naročitom zaštitom države (čl. 26 Ustavnog zakona FNRJ). Osnovna načela porodičnog prava su i zaštita interesa deteta. Očinska vlast, proklamovana u porodičnom pravu predratne Jugoslavije, u našem novom uređenju ustupa mesto roditeljskom pravu (i oca i majke), koje se vrši u okviru roditeljskih prava i dužnosti.

Roditeljska dužnost određena je interesima deteta. Država se ne meša u porodične odnose sve dok roditelji primenjuju svoja prava u interesu deteta, tj. dok ga vaspitavaju tako da kasnije bude koristan član društva. Tamo gde to nije slučaj, predviđena je intervencija organa vlasti.

Interese deteta štite organi starateljstva, tj. organi državne uprave, tako da suzbijanje vaspitne ugroženosti i zapuštenosti nije prepušteno samo roditeljima, koji su često i prouzrokovali. Po Osnovnom zakonu o starateljstvu, Osnovnom zakonu o odnosima roditelja i dece, »organ starateljstva je dužan da preduzme potrebne mere koje zahteva interes podizanja deteta ili zaštita njegovih imovinskih i drugih prava i interesa«. One mogu da budu ili vaspitne, koje se primenjuju prema maloletnicima, ili prinudne — zakonske, koje se primenjuju protiv roditelja u interesu deteta (upućivanje deteta u vaspitnu ustanovu »zbog njegovih rđavih sklonosti« i oduzimanje deteta od roditelja koji su zapustili njegovo vaspitavanje i upućivanje deteta drugoj osobi ili ustanovi na starije i vaspitavanje).

U slučaju lakše zapuštenosti, organi starateljstva predaju maloletnike roditeljima odnosno starateljima na pojačani nadzor. Pritom organi starateljstva sarađuju sa školom i društvenim organizacijama koje pomažu da se dete privikne na sistematsko učenje i zavoli školu.

Organi starateljstva pružaju pomoć roditeljima preko kvalifikovanih socijalnih radnika i savetovačišta za vaspitavanje dece i omladine, otvaraju radionice za profesionalno osposobljavanje vaspitno ugrožene i zapuštene dece koja su prerasla za školovanje, upućuju u drugu porodicu ili u socijalnu ustanovu. Ako je zapuštenost u većem stepenu, deca se upućuju u vaspitni zavod. Organi starateljstva se takođe staraju o kažnjenim maloletnicima zbog prekršaja, o maloletnicima koji beže od kuće ili škole, bave se nedozvoljenim radnjama (preprodajom karata, semenki, kikirikija i sl.); o deci koja prose, noću sama obilaze kafe i oduju se piću; o grupama agresivnih mladića; o deci do 14 godina koja ne mogu biti kažnjena od strane represivnih organa zbog nemanja određenog uzrasta za krivičnu odgovornost; o maloletnicima koji su pušteni zbog nedostatka dokaza; o deci i omladini koja se nalaze u vaspitnim, vaspitno-

popravnim i kazneno-popravnim domovima, kao i o smeštaju i zaposlenju maloletnika koji izlaze iz navedenih ustanova.

U sistemu krivičnog prava, maloletnicima se daje posebno mesto. Krivična odgovornost, kao i sankcije prema maloletnicima, regulisane su na poseban način, različit od načina koji se primenjuje prema odraslim učiniocima krivičnog dela. U sistemu krivičnog prava (Krivični zakonik, Zakonik o krivičnom postupku, Zakon o izvršenju kazni, mera bezbednosti i vaspitno-popravnih mera) pri tretiranju krivične odgovornosti, postupka i sankcija prema maloletnicima uzima se u obzir njihov nepotpuni duševni razvoj i psihobiološke promene koje nastupaju u toku razvika. U radu sa maloletnim delikventima koriste se rezultati psihologije, pedagogije, medicine, kriminologije itd.

Deca do 14 godina nisu krivično odgovorna, niti se mogu goniti i kažnjavati, iako su izvršila krivična dela. Krivično odgovoran nije ni maloletnik-izvršilac krivičnih dela stariji od 14 godina ako se ustanovi da zbog svoje duševne nerazvijenosti nije mogao shvatiti značaj svoga dela. Takav maloletnik se predaje roditeljima ili starateljima ili upućuje u vaspitnu ustanovu. Prema mladom maloletniku (14—16 godina) primenjuju se vaspitno-popravne mere: ukor i upućivanje u vaspitno-popravni dom. Mladi maloletnik se kažnjava jedino ako je učinio krivično delo za koje zakon propisuje kaznu težu od deset godina strogog zatvora. Prema starijem maloletniku (16—18 godina), po pravilu primenjuje se kazna, a vaspitno-popravnna mera ako je učinio krivično delo za koje zakon propisuje kaznu strogog zatvora do 5 godina ili neku blažu kaznu. Maloletniku-izvršiocu krivičnog dela ne mogu se izreći sledeće kazne: smrtna kazna, ograničenje građanskih prava i trajna zabrana bavljenja određenim zanimanjem.

Vaspitno-popravne mere i krivične sankcije imaju za cilj prevaspitavanje maloletnika i nadoknađivanje onoga što je zanemareno i propušteno u vaspitavanju.

Za teža krivična dela maloletnika nadležan je okružni sud, a za lakše slučajeve sreski sud. U tim sudovima postoje stalne sudije za maloletnike kao pretsednici veća za maloletnike. Sudije-poročnici uzimaju se, uglavnom, iz redova prosvetnih radnika. Pri ispitivanju maloletnika posebno se vodi računa o psihofizičkoj razvijenosti i prilikama pod kojima je živeo, kao i o okolnostima koje su ga dovele do prestupa. U postupku protiv optuženih maloletnika sudi uvek veće, a postupak je hitan. Maloletniku se nikada ne može suditi u odsutnosti, a na suđenju se isključuje javnost. Ako se u toku postupka dokaže da je za maloletnika opasno da ostane u dotadašnjoj sredini, sud, u sporazumu sa organom starateljstva, preduzima privremene mere za njegov smeštaj i zaštitu. Branioci se određuju po službenoj dužnosti ili na zahtev roditelja.

Preduzimanjem mera za rešavanje konkretnih pojedinačnih slučajeva vaspitne zapuštenosti bave se organi socijalne zaštite i unutrašnjih poslova, javno tužništvo, sudovi i društvene organizacije.

U toku 1956 g. vaspitno zapuštene dece i omladine i maloletnih prestupnika bilo je ukupno 10.503 odnosno 0,14% od ukupnog broja dece i omladine u zemlji², i to: van ustanova 7.516, u vaspitnim ustanovama 2.004, u vaspitno-popravnim i kazneno-popravnim domovima 983.

Broj okrivljenih maloletnika protiv kojih je pokrenut krivični postupak i broj optuženih za poslednje 4 godine se smanjio.

Tabela 1

KRETANJE KRIMINALITETA MALOLETNIKA

Godina	1954	1955	1956	1957
Broj okrivljenih	7.181	6.127	6.285	5.860
Broj optuženih	4.393	4.302	4.203	2.775

Kretanje kriminaliteta maloletnika pokazuje da je i rad ostalih organa državne uprave i društvenih organizacija koji se bave zaštitom vaspitno zapuštene dece i omladine poslednjih godina dao korisne rezultate.

¹ Uobičajeno je da se deci i omladini koja beže od kuće i škole, skitaju, krađu, prosjače, bave džeparenjem, učenjivanjem, falsifikovanjem, prostitucijom, razbojništvom i slično daje naziv — besprizorni asocijalni, socijalno neadaptirani, tapkaroši, uličnjaci, moralno pokvareni, maloletni prestupnici, delikventi, a poslednjih godina najčešće vaspitno zapušteni.

² Zbog nedostatka sistematske i potpune evidencije, koja se počela voditi tek od 1957 g., pribegavalo se popisivanju, anketiranju i sličnom. Zbog toga nema tačnih podataka koliko ima vaspitno zapuštene dece i omladine van ustanova na teritoriji FNRJ. Priloženi podaci se daju na osnovu anketa i popisa organa za socijalnu zaštitu, kao i parcijalnih podataka istih organa.

Društvene organizacije koje se brinu o deci i omladini rade posredno ili neposredno i na suzbijanju vaspitne zapuštenosti.

Društva za brigu i staranje o deci i omladini najviše pomažu porodici u vaspitavanju dece. Ona pozitivno utiču na roditelje i decu preko raznih seminara, škola, centara i savetovaništva za roditelje, preko ustanova za preškolsku decu. Da bi se i neposredno borila protiv pojava vaspitne zapuštenosti, neka društva osnivaju komisije za probleme vaspitne zapuštenosti.

Gradski odbor društva »Naša deca« u Zagrebu obrazovao je na železničkoj stanici prihvatnu stanicu za decu i omladinu, koja sa sela dolaze u Zagreb radi zaposlenja, ili skitanja i iz drugih razloga. U ovom prihvatilištu stručna lica rade bez nagrade i honorarno, uz pomoć sreskog i republičkog saveta za socijalnu zaštitu. Škola za socijalne radnike šalje svoje studente na praksu u ovo prihvatilište. Železnička stanica je dala svoje prostorije, a Crveni krst i hotel »Central« ishranu za ovu decu. Tako razni društveni faktori koordiniraju u suzbijanju jedne negativne pojave.

Narodni univerziteti kao prosvetne ustanove daju svoj doprinos održavajući pedagoška predavanja, organizujući pedagoške diskusije, prikazujući pedagoške filmove, rasturajući pedagošku literaturu.

Crveni krst zdravstvenim prosvetivanjem, borbom protiv alkoholizma i pružanjem materijalne pomoći utiče na smanjenje vaspitne zapuštenosti.

Ustanove za suzbijanje vaspitne zapuštenosti i njihov razvoj

Do 1941 g. bilo je šest zavoda za mušku decu i omladinu sa 530 mesta i dva zavoda za žensku decu i omladinu sa 110 mesta. U toku rata ove ustanove su prestale s radom³.

Posle oslobođenja otvaraju se domovi za nezbrinutu i domovi za vaspitno zapuštenu decu i maloletne delikvente. Tokom vremena mreža ovih ustanova se znatno proširila (tabela 2).

Tabela 2

USTANOVE ZA VASPITNO ZAPUŠTENU DECU I MALOLETNE DELIKVENTE PO REPUBLIKAMA U 1957 G.

Narodna republika	Prihvatilišta	Domovi-zavodi	Kapacitet prihvatilišta	Kapacitet domova
Srbija	3	6	111	949
Hrvatska	5	7	268	659
Slovenija	1	6	30	515
Bosna i Hercegovina	1	4	60	280
Svega	10	23	469	2.403

Domovi su podeljeni po polu dece, uzrastu i težini izvršenih delikata. Deca do 14 godina i vaspitno zapuštena omladina, koja nisu izvršila krivična dela o kojima rešava sud upućuju se rešenjem organa starateljstva u vaspitne domove pod nadzorom službe socijalne zaštite. Mladi maloletnici izvršioći krivičnih dela rešenjem suda upućuju se u vaspitno-popravní dom u trajanju od jedne do pet godina. Osuđeni stariji maloletnici izdržavaju kaznu u kazneno-popravní dom u za maloletnike.

U zemlji ima tri vaspitno-popravní doma za 800 i dva kazneno-popravní doma za 150 maloletnika. Vaspitno-popravní i kazneno-popravní domovi su pod nadzorom republičkih organa za unutrašnje poslove. Domovi za decu do 14 godina su školskog tipa, a domovi za maloletnike od 14 do 18 godina zanatskog tipa.

Poslednjih godina otvaraju se savremeni domovi polu-otvorenog tipa gde deca idu u školu ili izučavaju zanat van ustanove. Za razliku od ostalih domova gde su vaspitno zapuštena deca izolovana u domu ne samo stanovanjem već i školovanjem domovi u Filip Jakovu i Bežancu (Hrvatska) upućuju svoju decu u mesnu osmogodišnju školu zajedno sa ostalom decom kojoj nije potrebno specijalno vaspitavanje. Vaspitanici doma »Vasa Stajić« u Zemunu praktično se obučavaju u radionicama van doma. Ovaj dom je uključio 72 svoja vaspitanika u preduzeća kao učenike u privredi na 17 raznih industrijskih zanata, od kojih je oko 40 samo u preduzeću »Ikarus« u Zemunu.

³ Zbornik materijala sa saveznog seminara o vaspitno zapuštenoj deci, »Kosmos« 1955 godine.

U Malom Lošinj (Hrvatska) Zavod je odvojio 20 svojih vaspitanika i dva vaspitača (bračni par) u zasebnu kuću, te je formirao tzv. dom-porodicu. Vaspitanici uče školu i zanat u zavodskoj školi i zavodskim radionicama zajedno sa ostalim vaspitanicima, ali žive odvojeno sa dva vaspitača kao jedna porodica. Vaspitanici sami planiraju utrošak sredstava za ishranu i odevanje, sami organizuju način života u kući, nabavljaju hranu, odeću, obuću i sl.

Domovi za prevaspitavanje štićenika imaju stručne vaspitače-učitelje ili defektologe. Oni preko raznih kulturno-prosvetnih i sportskih sekcija, radnih i vaspitnih grupa rade na estetskom, moralnom, zdravstvenom, fizičkom i radnom vaspitavanju maloletnika.

U pet domova za decu do 14 godina rade osmogodišnje škole po nastavnim planovima i programima redovnih škola. U njima nastavu izvode učitelji, nastavnici i profesori redovnih škola. Iz dva doma za decu do 14 godina deca idu u mesnu osmogodišnju školu. U 16 domova organizovane su škole učenika u privredi ili stručne škole s praktičnom obukom, gde oko 1.400 vaspitno zapuštene i delikventne omladine uči preko 25 zanata.

Svake godine se organizuje letovanje vaspitanika, odlazak roditeljima i slično.

Osim domova u nadležnosti unutrašnjih poslova, koji su na budžetu, svi ostali domovi-zavodi su ustanove sa samostalnim finansiranjem i sa organima društvenog upravljanja. Investicione troškove, kao i lične rashode za vaspitno i zdravstveno osoblje u domovima, snosi osnivač ustanove — narodni odbor opštine ili sreza na čijoj se teritoriji nalazi ustanova (u Srbiji i Bosni i Hercegovini republički saveti za socijalnu zaštitu). Izdržavanje u domu snose roditelji vaspitanika ili narodni odbor opštine koji je uputio vaspitanika u dom. Od 1.511 vaspitanika, koliko ih je bilo u 19 domova na dan 1 maja 1957 g., izdržavanje za 23,6% vaspitanika plaćali su roditelji, za 14% roditelji su plaćali delimično, a narodni odbori opština plaćali su izdržavanje za 62,4% vaspitanika.

Prema podacima redovnog godišnjeg popisa socijalnih ustanova, 1 maja 1957 g. u 19 domova pod nadzorom organe socijalne zaštite bilo je 1.511 vaspitanika, i to:

Prema roditeljima:

Dece bez roditelja	15,2%
Dece sa jednim roditeljem	46,3%
Dece sa oba roditelja	38,5%

Prema socijalnom poreklu:

Dece radnika	53,1%
Dece zemljoradnika	15,9%
Dece službenika	14,1%
Dece zanatlija	6,2%
Dece lica slobodnih profesija	1,9%
Ostalih	8,8%

Prema školovanju:

Nisu pohađala školu	2,4%
Pohađala su niže razrede osmogodišnje škole	25,3%
Niže stručne škole	56,3%
Gimnaziju	0,1%

Prihvatilišta ili prihvatne stanice

Posle oslobođenja, kao nova forma ustanova za vaspitno zapuštenu decu i omladinu, organizovana su prihvatilišta ili prihvatne stanice. U prihvatilištima se vaspitno zapuštena deca i omladina zadržavaju od tri do šest meseci, radi ispitivanja uzroka i stepena njihove zapuštenosti odnosno smetnji koje se pojavljuju kod njih, kao i radi određivanja mera da bi se zapuštenost i smetnje otklonili. Na tome radi, po pravilu, ekipa stručnjaka (pedagog, defektolog, psiholog, socijalni radnik i lekar). Pošto se prikupe podaci, izvrši pregled i posmatranje i okonča postupak (ako je štićenik bio podvrgnut krivičnom postupku), maloletnici se vraćaju u svoju porodicu, ili se pronalaze druge pogodnije porodice za vaspitavanje ili se smeštaju u ustanovu za vaspitavanje ili u drugu specijalnu ustanovu ili se po odluci suda upućuju u vaspitno-popravní dom.

Kroz prihvatilišta u toku 1956 g. prošlo je 1.108 vaspitanika⁴. Prema socijalnom sastavu:

Iz radničkih porodica	49,6%
Iz službeničkih porodica	12 %
Iz zemljoradničkih porodica	27 %

Ovo pokazuje da je to pretežno problem gradova i industrijskih centara, uslovljena neadaptiranost radnika koji su skoro došli sa sela. Od 1.108 vaspitanika bili su:

Sa oba roditelja	49 %
Sa jednim roditeljem	38 %
Deca iz osmoljetki	68,7%

U prihvatilište su došli:

Zbog skitnje	52,7%
Zbog bekstva od kuće ili škole	20 %

U Beogradu su u toku 1957 g. privedena 392 maloletnika u mušku prihvatnu stanicu, a u Zagrebu 227 maloletnika.

U sastavu prihvatilišta nalazi se i sabiralište. Sabirališta su ustanove koje sakupljaju maloletnike privedene od organa Narodne milicije. Kroz sabiralište prolaze deca i maloletnici zatečeni u skitnji i maloletnici-izvršiocri krivičnih dela za vreme vođenja krivičnog postupka. Maloletnici zatečeni u skitnji posle nekoliko provedenih dana u sabiralištu upućuju se u pratnji pedagoga ili za to određenog lica u mesto svog prebivališta ili u prihvatne stanice. Maloletnici-izvršiocri krivičnih dela vraćaju se roditeljima (staraocima) gde ostaju do okončanja krivičnog postupka. Sabiralište se razlikuje od prihvatne stanice. U sabiralištu, po pravilu, dete ostaje samo nekoliko dana — da se uredi i ispita (odakle je i ko je dužan da se stara o njemu). To je nova forma odvajanja maloletnika od pritvora i istražnog zatvora ili vraćanja roditeljima dok se postupak ne završi, za koje vreme neki maloletnici ponovo čine krivična dela. Potreba za ovakvim ustanovama naročito se oseća u velikim gradovima (Beogradu, Zagrebu, Sarajevu, Rijeci) gde se stalno skuplja više vaspitno zapuštene dece i omladine iz raznih krajeva.

Početkom 1958 g. u Beogradu je otvoreno sabiralište sa 40 mesta.

⁴ Prema podacima Sekretarijata za socijalnu politiku i komunalna pitanja SIV-a na bazi ankete u 1956 godini.

BANJSKA LEČILIŠTA¹

Lečenje prirodnim lekovitim sredstvima je poseban vid kurativne i preventivne zaštite zdravlja.

U zemlji ima 55 uređenih banjskih lečilišta, u kojima se za lečenje koriste prirodna lekovita sredstva (voda, blato ili gas). Postoje još oko 30 nalazišta prirodnih lekovitih sredstava koja se koriste za lečenje, ali čiji izvori nisu dovoljno uređeni i ispitani, i u čijoj neposrednoj blizini ne postoje uslovi za savremeni smeštaj. Pored toga, ima još znatan broj izvora mineralne vode i nalazišta lekovitog blata, čija lekovitost nije ispitana.

Prirodna lečilišta — banjska i klimatska — su zdravstvene ustanove sa samostalnim finansiranjem. Njima, kao i svim ostalim zdravstvenim ustanovama, upravljaju društveni organi — upravni odbori prirodnih lečilišta. Nadzor nad radom prirodnih lečilišta vrše opštinski narodni odbori preko svojih organa ili posredstvom instituta za balneologiju koji su osnovani gotovo u svim republikama.

Pored vršenja stručnog nadzora nad vodom prirodnih lečilišta (na zahtev narodnog odbora) instituti za balneologiju i klimatologiju bave se naučno-istraživačkim radom, analizom lekovitih voda, blata i klime i usavršavanjem kadrova.

Da bi banjsko i klimatsko lečilište dobilo status samostalne zdravstvene ustanove (prirodnog lečilišta), po propisima o organizaciji i radu zdravstvenih ustanova, treba da ispunjava sledeće uslove:

¹ Informacijom su obuhvaćena uglavnom prirodna lečilišta koja ispunjavaju navedene uslove, a ne i klimatska lečilišta koja još uvek posluju pretežno kao turistička mesta.

Savetovališta za vaspitavanje i druge ustanove preventivnog karaktera

Savezni seminar za probleme vaspitno zapuštene dece u Beogradu 1955 g. dao je potsticaja da se razviju i novi oblici suzbijanja vaspitne zapuštenosti. Naročito su se razvila savetovališta za vaspitavanje pod nazivima: medicinsko-pedagoška, psihološko-pedagoška, ili pedagoška savetovališta, kao ustanove za pomoć porodici, školi i domovima i pri ispitivanju i otklanjanju teškoća u vaspitavanju koje su se pojavile kod deteta i smetaju njegovom normalnom razvitku.

U savetovalištu, po pravilu, radi ekipa stručnjaka: psiholog, pedagog, lekar i socijalni radnik. Između ostalog, savetovalište ispituje uzroke i stepen vaspitne zapuštenosti kod deteta, nastojeći da ukloni tu zapuštenost bez upućivanja u vaspitni dom, a uz saradnju roditelja (staraoca), škole i društvenih organizacija.

Početkom 1958 g. otvorena je, u Beogradu radionica za profesionalno osposobljavanje za 65 vaspitno ugroženih i zapuštenih omladinaca, kao nova forma preventive. Rad se obavlja pod rukovodstvom i kontrolom socijalnih radnika, pedagoga i učitelja praktične obuke, uz pomoć roditelja i bravarsko-linarskog preduzeća koje je osnovalo radionicu kao svoj poseban pogon. Materijalna sredstva za otvaranje radionice dali su NOO »Stari Grad« (7.500.000 din.) i Savet za socijalnu zaštitu NR Srbije (7.500.000 din.). U radionici su zaposleni omladinci kao ne kvalifikovani radnici, koji se osposobljavaju za kvalifikovane radnike bravarsko-linarske struke.

Poslednjih godina se sve više formiraju centri za socijalni rad odnosno centri za zdravstveno-socijalni rad, koji, pored drugih socijalnih problema, rešavaju i probleme vaspitne zapuštenosti.

D. R.

IZVORI:

Ustav (»Službeni list FNRJ«, br. 10/46 i 3/53); Osnovni zakon o starateljstvu (»Službeni list FNRJ« br. 30/47); Osnovni zakon o odnosima roditelja i dece (»Službeni list FNRJ«, br. 104/47); Krivični zakonik (»Službeni list FNRJ«, br. 13/51); Zakonik o krivičnom postupku (»Službeni list FNRJ«, br. 40/53); podaci Sekretarijata za socijalnu politiku i komunalna pitanja SIV-a; podaci Saveznog javnog tužništva; Zbornik materijala sa saveznog seminara o vaspitno zapuštenoj deci, izdanje »Kosmos« 1955.

da ima savremeno i higijenski uređena i obezbeđena nalazišta i način korišćenja prirodnog lekovitog sredstva; da ima stacionar — tj. bolničko odeljenje — u kome bolesnici žive i leče se pod određenim uslovima, i

da ima potrebno stručno medicinsko osoblje.

Banjska i klimatska mesta su sela ili gradovi u kojima se nalaze prirodna lečilišta. U tim mestima mogu postojati i ugostiteljski i turistički objekti, koji imaju pravo da pod određenim uslovima koriste prirodna lekovita sredstva.

MEDICINSKI KADROVI I KREVETI U BANJSKIM LEČILIŠTIMA

Narodna republika	Banjska lečilišta	Lekari	Srednje-medicinsko osoblje	Niže-medicinsko osoblje	Kreveti	
					u lečilištu	u ugostiteljstvu
Srbija	26	25	13	54	2.820	2.654
Hrvatska	8	18	23	30	1.707	3
Slovenija	7	9	3	8	1.156	1.436
Bosna i Hercegovina	9	9	6	4	767	30
Makedonija	4	5	—	1	570	136
Crna Gora	1	5	8	—	140	—
Jugoslavija	55	71	53	97	7.160	4.259

Stručnog medicinskog osoblja u banjama nema dovoljno. U svim prirodnim lečilištima, kojima je priznat status zdravstvene ustanove, u 1957 g. radio je: jedan lekar na 100 kreveta; jedan srednjemedicinski radnik na 135 kreveta; jedan nižemedicinski radnik na 80 kreveta.

U toku sezone na jednog lekara dolazilo je prosečno 2.285 bolesnika, odnosno 15 prvih pregleda dnevno.

B.o.j bolesnika u banjskim lečilištima opada. U toku 1950 g. lečilo se 219.633, a u 1957 g. 162.254 bolesnika.

Ovim brojevima nisu obuhvaćeni turisti i bolesnici koji su stanovali po privatnim kućama. Troškove lečenja bolesnika snosilo je pretežno socijalno osiguranje (80%).

Srbija: 1. Banjska Banja, 2. Bogutovačka Banja, 3. Brestovačka Banja, 4. Bukovička Banja, 5. Banja Badanja, 6. Zvonjačka Banja, 7. Gamzigradska Banja, 8. Ilidža kod Peći, 9. Jodna Banja Bečeje, 10. Jošanička Banja, 11. Banja Koviljača, 12. Kuršumlička Banja, 13. Mataruška Banja, 14. Mladenovačka Banja, 15. Niška Banja, 16. Jodna Banja N. Sad, 17. Obrenovačka Banja, 18. Ovčar Banja, 19. Pribojska Banja, 20. Ribarska Banja, 21. Banja Rusanda, 22. Sokobanja, 23. Sijerinska Banja, 24. Slano kupatilo, 25. Vranjska Banja, 26. Vrnjačka Banja. Makedonija: 1. Debarska i Kosovska Banja, 2. Katlanovska Banja, 3. Kumanovska Banja, 4. Mineralna Banja (Negorci). Hrvatska: 1. Daruvar, 2. Istarske Toplice, 3. Krapinske Toplice, 4. Lipik, 5. Splitske Toplice, 6. Stubičke Toplice, 7. Topusko, 8. Varaždinske Toplice. Slovenija: 1. Čateske Toplice, 2. Dobrna, 3. Dolenjske Toplice, 4. Laško, 5. Rogaska Slatina, 6. Slatina Radenci, 7. Šmarjetske Toplice. Bosna i Hercegovina: 1. Banja Slatina, 2. Banja Vrućica, 3. Fojnica, 4. Gata, 5. Guber, 6. Ilidža (Sarajevo), 7. Kiseljak, 8. Slana Banja (Tuzla), 9. Višegradska Banja. Crna Gora: 1. Igalo.

Pregled banjskih lečilišta po republikama

U pregledu banja koji se daje dalje u tekstu naznačene su samo opšte, grupne indikacije. Individualne indikacije za socijalno osigurane bolesnike daju komisije koje u banje upućuju samo one bolesnike kojima je lečenje prirodnim lekovitim sredstvima neophodno ili može da bude korisno. Neosigurane bolesnike može da uputi u banju svaki lekar. Pri Saveznom zavodu za narodno zdravlje radi stalna Komisija za banjsko i klimatsko lečenje, koju čine najbolji stručnjaci-lekari — balneolozi i profesori univerziteta. Ta Komisija obrađuje tematiku lečenja u prirodnim lečilištima i vrši stručnu reviziju indikacija i kontraindikacija za lečenje prirodnim lekovitim sredstvima. Ona je počela s radom u toku 1957 g. i već je održala niz stručnih sastanaka u radnim grupama. Doneseni su važni zaključci koji će doprineti boljem korišćenju ovog prirodnog bogatstva zemlje.

SRBIJA

Banjska Banja (Banjska—Kosovska Mitrovica, — osnovne indikacije: reumatizam zglobova i mišića, neuralgije, išijas, lumbago, ekcem; sporedne indikacije: oboljenja želuca i jetre. U 1957 g. imala je 40 postelja u stacionaru, a 20 u ugostiteljstvu četiri kade za kupanje, dva bazena. Lečeno su 952 bolesnika u stacionaru.

Bogutovačka Banja (Bogutovac—Kraljevo) — osnovne indikacije: lakši oblici hroničnog reumatizma, išijas; sporedne indikacije: neurastenija, klimakterične tegobe; u 1957 g. 120 postelja u stacionaru, dva bazena; lečeno je 1.260 bolesnika u stacionaru.

Brestovačka Banja (Bor — Zaječar) — osnovne indikacije: hroničan reumatizam zglobova, hronična oboljenja ženskih organa; sporedne indikacije: neuralgije, posledice povreda, u 1957 g. 106 postelja u ugostiteljstvu, šest kade za kupanje, pet bazena; lečeno su 892 bolesnika.

Bukovička Banja (Arandelovac — Mladenovac) — osnovne indikacije: smanjenje želudačne kiseline, hronična oboljenja jetre, žučna kese i debelog creva, kamen i pesak u bubrežima, neurastenija i astenija; sporedne indikacije: hronična oboljenja ženskih organa, kompenzovana srčana oboljenja, zapaljenja bronhija, malokrvnost; u 1957 g. 400 postelja u ugostiteljstvu, 24 kade za kupanje, tri inhalatora; lečeno je 4.355 bolesnika.

^a Indikacije za svako prirodno lečilište rasporedene su na osnovne i sporedne. Osnovne indikacije obuhvataju bolesti koje se sa uspehom mogu da leče u određenoj banji. Sporedne indikacije obuhvataju one bolesti koje mogu da se leče u određenoj banji, ali uspeh nije uvek siguran.

Donja Badanja (Šabac) — osnovne indikacije: hronična reumatična oboljenja, hronična oboljenja ženskih organa; sporedne indikacije: malokrvnost, limfatiizam; kreveta za smeštaj bolesnika nema, ima 19 kade za kupanje; lečen 1.091 bolesnik.

Zvonjačka Banja (Zvonci — Piroć) — osnovne indikacije: nervna oboljenja, neurastenije i neuroze, hipertenzija, klimakterične tegobe; sporedne indikacije: reumatična oboljenja, malokrvnost; u 1957 g. 200 postelja u ugostiteljstvu, dva bazena; lečeno je 866 bolesnika.

Gamzigradska Banja (Gamzigrad — Zaječar) — osnovne indikacije: hronična reumatična oboljenja, posledice povreda i neuralgije, hronična oboljenja ženskih organa; sporedne indikacije: kožne bolesti; u 1957 g. 250 postelja u stacionaru, a šest u ugostiteljstvu, četiri bazena za kupanje; lečeno je 1.430 bolesnika u stacionaru.

Ilidža kod Peći (Banja — Peć) — osnovne indikacije: hronična reumatična oboljenja, hronična oboljenja ženskih organa, kožne bolesti; sporedne indikacije: posledice povreda; u 1957 g. 120 postelja u ugostiteljstvu, osam kade za kupanje, dva bazena; lečeno je 2.007 bolesnika.

Jodna Banja Bečeje (Vrbaš) — osnovne indikacije: hronična reumatična oboljenja, išijas, sporedne indikacije: hronična oboljenja ženskih organa, uzetost; u 1957 g. 17 postelja u ugostiteljstvu, 23 kade za kupanje, tri bazena; lečeno je 925 bolesnika.

Jošanička Banja (Kraljevo) — osnovne indikacije: hronična reumatična oboljenja, posledice povreda, išijas, ginekološka oboljenja; sporedne indikacije: nervna oboljenja, neki ekcemi; u 1957 g. 29 postelja u ugostiteljstvu, četiri kade za kupanje, dva bazena; lečena su 364 bolesnika.

Koviljača Banja (Loznica) — osnovne indikacije: hronična reumatična oboljenja, posledice povreda, išijas, ginekološka oboljenja, škrofuloza; sporedne indikacije: nervna oboljenja, srčana oboljenja; u 1957 g. 488 postelja u ugostiteljstvu, 74 kade za kupanje, 64 kade za blatno kupanje, jedno odeljenje orošavanja, dva odeljenja za aplikaciju blata; lečeno je 3.989 bolesnika.

Kuršumlička Banja (Prokuplje) — osnovne indikacije: hronična reumatična oboljenja, posledice povreda; sporedne indikacije: oboljenja organa za varenje, oboljenja kože; u 1957 g. 180 postelja u ugostiteljstvu, osam kade za kupanje, tri bazena; lečeno je 1.207 bolesnika.

Mataruška Banja (Kraljevo) — osnovne indikacije: hronična reumatična oboljenja, neuralgije i išijas, ginekološka oboljenja, oboljenja vena i arterija, kožne bolesti; sporedne indikacije: hronična trovanja metalima; u 1957 g. 460 postelja u stacionaru, 52 kade za kupanje; lečeno je 5.800 bolesnika u stacionaru.

Mladenovačka Banja (Mladenovac) — osnovne indikacije: oboljenja organa za varenje, jetre i žučnih kanala; sporedne indikacije: oboljenja organa za disanje^a.

Niška Banja (Niš) — osnovne indikacije: nervni i neurocirkulatorni poremećaji, hronična reumatična oboljenja, ginekološka oboljenja; sporedne indikacije: astenija, anemija, astma; u 1957 g. 400 postelja u stacionaru, a 200 u ugostiteljstvu, 42 kade za kupanje, pet bazena, četiri inhalatora, jedno odeljenje za fizikalnu terapiju, dva odeljenja za aplikaciju blata, dva odeljenja za masažu; lečeno je 14.590 bolesnika, od kojih 1.525 u stacionaru.

Jodna Banja Novi Sad (Novi Sad) — osnovne indikacije: hronična reumatična oboljenja, nervna oboljenja, arterioskleroza, povišen pritisak krvi; sporedne indikacije: ginekološka oboljenja, stanja posle povreda i dislokacije, uzetost; u 1957 g. 60 postelja u ugostiteljstvu, 40 kade za kupanje, jedan inhalator, kompletan uređaj za fizikalnu terapiju tri bazena; lečena su 4.022 bolesnika.

Obrenovačka Banja (Obrenovac — Beograd) — osnovne indikacije: hronična reumatična oboljenja, ginekološka oboljenja; sporedne indikacije: išijas; u 1957 g. 40 postelja u ugostiteljstvu, 40 kade za kupanje; lečeno je 1.310 bolesnika.

Ovčar Banja (Čačak) — osnovne indikacije: hronična reumatična oboljenja; sporedne indikacije: anemija, neurastenija; u 1957 g. 28 postelja u stacionaru, pet kade, dva bazena; lečeno je 1.080 bolesnika.

Pribojska Banja (Priboj na Limu — Prijepolje) — osnovne indikacije: hronična reumatična oboljenja, neuralgije i išijas, posledice povreda; sporedne indikacije: ginekološka oboljenja, neurastenija; u 1957 g. 160 postelja u ugostiteljstvu, četiri bazena; lečena su 1.143 bolesnika.

Ribarska Banja (Sijegovac — Kruševac) — osnovne indikacije: hronična reumatična oboljenja, hronični katar organa za disanje; sporedne indikacije: oboljenja želuca, jetre, creva i bubrega; u 1957 g. 500 postelja u stacionaru, 36 kade, tri bazena; lečeno je 3.400 bolesnika u stacionaru.

Rusanda (Melenci — Zrenjanin) — osnovne indikacije: hronična reumatična oboljenja, išijas, giht, škrofuloza, ginekološka oboljenja, posledice povreda; sporedne indikacije: rahitis, kožne bolesti, anemija; u 1957 g. 220 postelja u stacionaru, 16 kade, jedan bazen; lečeno je 1.317 bolesnika u stacionaru.

Sokobanja (Niš) — osnovne indikacije: hronična reumatična oboljenja, neuralgije, neuroze, posledice povreda, ginekološka oboljenja, astma i hronični bronhitis; sporedne indikacije: malokrvnost, tireotoksikoza, astenija; u 1957 g. 240 postelja u stacionaru, a 58 u ugostiteljstvu, 14 kade, četiri bazena, dva inhalatora; lečeno je 7.000 bolesnika, od kojih 1.763 u stacionaru.

Sijerinska Banja (Leskovac) — osnovne indikacije: hronična reumatična oboljenja, ginekološka oboljenja, stomahna i žučna oboljenja, oboljenja bubrega; sporedne indikacije: astma i hronični bronhitis, psihastenija; u 1957 g. 120 postelja u stacionaru, 14 kade za kupanje, četiri bazena, jedan prirodni inhalator; lečeno je 3.318 bolesnika, od kojih 600 u stacionaru.

Slano Kupatilo (Slankamen — Novi Sad) — osnovne indikacije: hronična reumatična oboljenja, ginekološka oboljenja, posledice povreda; sporedne indikacije: škrofuloza, išijas, katar grla; u 1957 g. 80 postelja u stacionaru, 25 kade za kupanje; lečeno je 748 bolesnika u stacionaru.

Vranjska Banja (Vranje) — osnovne indikacije: hronična reumatična oboljenja, neuralgije, išijas, lumbago, hronična oboljenja ženskih organa; sporedne indikacije: posledice povreda; u 1957 g. 120 postelja u stacionaru, a 150 u ugostiteljstvu, 29 kade za kupanje, dva bazena; lečeno je 3.380 bolesnika u stacionaru.

^a Drugih podataka nema.

Vrnjačka Banja (Kraljevo) — osnovne indikacije: hronično oboljenje želuca, ulkus želuca i duodenuma, oboljenja jetre, žuči i žučnih kanala, arterijalna hipertenzija; sporedne indikacije: šećerna bolest, giht, alergija, pesak u bubrežima, kožne bolesti, poremećaji metabolizma; u 1957 g. 242 postelja u stacionaru, a 420 u ugostiteljstvu, 40 kada za kupanje, četiri bazena; lečena su 31.352 bolesnika, od kojih 3.511 u stacionaru.

HRVATSKA

Daruvár (Daruvár) — osnovne indikacije: ginekološka oboljenja; sporedne indikacije: neurološka oboljenja, reumatična oboljenja; u 1957 g. 150 postelja u stacionaru, 22 kada za kupanje, 10 bazena; lečeno je 1.780 bolesnika, od kojih 1.580 u stacionaru.

Istarske Toplice (Sv. Stjepan Motovun — Pula) — osnovne indikacije: hronična reumatična oboljenja, išijas i neuralgija, ginekološka oboljenja; sporedne indikacije: poremećaji metabolizma; u 1957 g. 12 postelja u stacionaru, a tri u ugostiteljstvu; lečena su 73 bolesnika u banji.

Krapinske Toplice (Krapina) — osnovne indikacije: hronična reumatična oboljenja, ortopedska rehabilitacija, rehabilitacija poliomijelitisa; sporedne indikacije: ginekološka oboljenja; u 1957 g. 260 postelja u stacionaru, 18 kada za kupanje, osam kada za blato, pet bazena; lečeno je 2.500 bolesnika, od kojih 1.300 u stacionaru.

Lipik (Pakrac) — osnovne indikacije: bolesti srca i krvnih sudova, bolesti zglobova i mišića, nervna oboljenja; sporedne indikacije: bolesti želuca i creva, bolesti kože; u 1957 g. 268 postelja u stacionaru, 50 kada za kupanje, jedan kompletan uređaj za hidrotterapiju; lečeno je 2.800 bolesnika u stacionaru.

Splitke Toplice (Split) — osnovne indikacije: hronična reumatična oboljenja, išijas, posledice povreda; sporedne indikacije: ginekološka oboljenja, kožne bolesti, katarji organa za disanje; u 1957 g. 80 postelja u stacionaru, 13 kada za kupanje; lečeno je 1.060 bolesnika u stacionaru.

Stubičke Toplice (Krapina) — osnovne indikacije: posledice povreda, hronična reumatična oboljenja, išijas, škrofuloza, ginekološka oboljenja; sporedne indikacije: rahitis, anemija, oboljenja bubrega, bolesti želuca i creva; u 1957 g. 170 postelja u stacionaru, 20 kada za kupanje, četiri kada za kupanje u blatu, pet bazena za rehabilitaciju, jedan jonomodulator, jedna kvarc lampa, jedan aparat za galvanizaciju, jedan soluks itd.; lečeno je 1.600 bolesnika u stacionaru.

Topusko (Karlovac) — osnovne indikacije: hronična reumatična oboljenja, neuralgije i stanje posle paralize, ginekološka oboljenja; sporedne indikacije: Behterev, kožne bolesti; u 1957 g. 80 postelja u stacionaru, 78 kada za kupanje, četiri bazena za blato, četiri bazena za vodu; lečeno je 1.060 bolesnika u stacionaru.

Varaždinske Toplice (Varaždin) — osnovne indikacije: hronična reumatična oboljenja, posledice povreda, neuralgije, ginekološka oboljenja; sporedne indikacije: dijabetes i giht, ekcemi, furunkuloza; u 1957 g. 400 postelja u stacionaru, 92 kada za kupanje, četiri bazena; lečeno je 3.500 bolesnika u stacionaru.

SLOVENIJA

Čateške Toplice (Čatež — Trbovlje) — osnovne indikacije: hronična reumatična oboljenja, išijas; sporedne indikacije: ginekološka oboljenja; u 1957 g. 105 postelja u stacionaru, a 60 u ugostiteljstvu, 26 kada za kupanje; lečen je 2.131 bolesnik, od kojih 362 u stacionaru.

Dobrna (Celje) — osnovne indikacije: ginekološka oboljenja, klimakterijske tegobe, vegetativno endokrini sindrom, obustipacija, adipozitas; sporedne indikacije: srčane mane, neurovegetativne distonije, oboljenja jetre i žuči; u 1957 g. 418 postelja u ugostiteljstvu, 21 kada za kupanje, jedan bazen; lečeno je 5.870 bolesnika.

Dolenjske Toplice (Novo Mesto) — osnovne indikacije: hronična reumatična oboljenja, traumatološka rehabilitacija, ginekološka oboljenja; sporedne indikacije: kožne bolesti, starosne pojave, nervna oboljenja; u 1957 g. 90 postelja u stacionaru, a 110 u ugostiteljstvu, pet kada za kupanje, dva bazena, prirodni inhalatori, jedna kvarc lampa itd.; lečeno je 3.000 bolesnika u stacionaru.

Laško (Celje) — osnovne indikacije: hronična reumatična oboljenja, traumatološka i ortopedska rehabilitacija, posledice poliomijelita; sporedne indikacije: gerontološke (staračke) promene, ginekološka oboljenja, hormonalne disfunkcije; u 1957 g. 230 postelja u stacionaru, deset kada za kupanje, jedan termalni bazen, fizioterapija, uređaji za gimnastiku i radioterapiju; lečeno je 2.500 bolesnika u stacionaru.

Rogaška Slatina (Celje) — osnovne indikacije: oboljenja jetre i žuči, ulkus i katar želuca i creva, hemoroidi, zatvor, dijabetes; sporedne indikacije: neuraštenija, hronična glavobolja, bolesti bubrega; u 1957 g. 433 postelje u stacionaru i 737 u ugostiteljstvu, 15 kada za kupanje, jedna kabina za inhaliranje; lečeno je 13.216 bolesnika, od kojih 5.305 u stacionaru.

Slatina Radenci (Murska Sobota) — osnovne indikacije: srčana oboljenja, oboljenja krvnih sudova i hipertenzija, oboljenja mokraćnih kanala, oboljenja gastrointestinalnog trakta; sporedne indikacije: poremećaji metabolizma, ginekološka oboljenja; u 1957 g. 214 postelja u stacionaru, a 82 u ugostiteljstvu, 41 kada za kupanje; lečeno je 2.700 bolesnika u stacionaru.

Šmarjetske Toplice (Šmarjeta — Novo Mesto) — osnovne indikacije: hipertenzija i oboljenja srca i vena, ginekološka oboljenja, neuritis, artropatije; sporedne indikacije: vegetativne distonije, hronični bronhitis; u 1957 g. 80 postelja u stacionaru i 29 postelja u ugostiteljstvu, tri bazena za kupanje; lečeno je 635 bolesnika u stacionaru.

BOSNA I HERCEGOVINA

Banja Slatina (Slatina — Banja Luka) — osnovne indikacije: oboljenja srca i krvnih sudova; sporedne indikacije: nervna oboljenja; krečeta za smeštaj bolesnika nema, ima osam kada za kupanje, tri bazena; u 1957 g. lečeno je 297 bolesnika.

Banja Vrućica (Teslić — Doboj) — osnovne indikacije: srčana oboljenja, hipertenzija, nervna oboljenja; sporedne indikacije: ginekološka oboljenja, reumatična oboljenja, poremećaji metabolizma; u 1957 g. 230 postelja u stacionaru, deset kada za kupanje, dva bazena; lečeno je 1.418 bolesnika u stacionaru.

Fojnica (Sarajevo) — osnovne indikacije: reumatična oboljenja, posledice povreda; u 1957 g. 80 postelja u stacionaru, 14 kada za kupanje; lečeno je 623 bolesnika u stacionaru.

Gata (Bihać) — osnovne indikacije: neuralgije, mialgije; sporedne indikacije: posledice povreda; u 1957 g. 60 postelja u stacionaru, šest kada za kupanje; lečeno je 2.400 bolesnika u stacionaru.

Guber (Srebrenica — Zvornik) — osnovne indikacije: anemija, nervni poremećaji; sporedne indikacije: astenija; u 1957 g. 120 postelja u stacionaru; lečeno je 1.450 bolesnika u stacionaru.

Iliđa (Sarajevo) — osnovne indikacije: reumatična oboljenja, neuralgije, ginekološka oboljenja, artroze, paralize, Behterev, kožne bolesti; sporedne indikacije: nervna oboljenja, posledice dečje paralize, dijabetes, trovanje metalima; u 1957 g. 270 postelja u stacionaru, 44 kada za kupanje, dva bazena, fizikalna terapija; lečeno je 1.650 bolesnika u stacionaru.

Kiseljak (Sarajevo) — osnovne indikacije: oboljenja probavnog trakta, oboljenja jetre i žuči, oboljenja bubrega i mokraćnih kanala; sporedne indikacije: poremećaji metabolizma; u 1957 g. 60 postelja u stacionaru, a 30 u ugostiteljstvu, jedna kada za kupanje; lečeno je 920 bolesnika u stacionaru.

Slana Banja (Tuzla) — osnovne indikacije: reumatična oboljenja, ginekološka oboljenja, kožne bolesti; sporedne indikacije: pozni sifilis, neuroza; postelja za smeštaj reumatična nema; ima 12 kada za kupanje, jedan inhalator; lečena su u 1957 g. 752 bolesnika.

Višegradska Banja (Višegrad — Goražde) — osnovne indikacije: reumatična oboljenja, neuralgije, ginekološka oboljenja, kožne bolesti; sporedne indikacije: astma, hipertenzija; u 1957 g. 40 postelja u stacionaru, jedna kada za kupanje, dva bazena; lečeno je 227 bolesnika u stacionaru.

MAKEDONIJA

Debarska i Kosovraška Banja (Banjišta — Debar) — osnovne indikacije: oboljenja probavnog trakta i žuči, oboljenja bubrega i mokraćnih kanala, organa za disanje, reumatična oboljenja, neuralgije; sporedne indikacije: ginekološka oboljenja, kožne bolesti; u 1957 g. 380 postelja u stacionaru, šest kada za kupanje, pet bazena, dva inhalatora; lečeno je 4.625 bolesnika u stacionaru.

Katlanovska Banja (Petrovac — Skopje) — osnovne indikacije: oboljenja želuca, jetre, bolesti bubrega; sporedne indikacije: reumatična oboljenja, posledice povreda, neuralgije, ginekološka oboljenja, bolesti kože; u 1957 g. 190 postelja u stacionaru, jedan bazen za kupanje; lečeno je 1.830 bolesnika u stacionaru.

Kumanovska Banja (Projeve — Kumanovo) — osnovne indikacije: oboljenja želuca, jetre, žuči i bubrega; sporedne indikacije: kožne bolesti, anemija; u 1957 g. 52 postelje u ugostiteljstvu, jedan bazen za kupanje; lečeno je 1.105 bolesnika.

Mineralna Banja — Negorci (Negorci — Titov Veles) — osnovne indikacije: reumatična oboljenja, neuralgije, ginekološka oboljenja; sporedne indikacije: posledice povreda; u 1957 g. 84 postelje u ugostiteljstvu, četiri kada za kupanje; lečeno je 850 bolesnika.

CRNA GORA

Igalo (Hercegnovi) — osnovne indikacije: reumatična oboljenja, posledice povreda, dečje paralize, ginekološka oboljenja; sporedne indikacije: oboljenja organa za disanje, oboljenja srca i krvotoka, nervna oboljenja; u 1957 g. 140 postelja u stacionaru, kompletan uređaj za rehabilitaciju, hidro- i balneoterapiju; lečeno je 1.000 bolesnika u stacionaru.

*

Od nedovoljno uređenih i ispitanih banja mogu se pomenuti sledeće:

Banja kod Debra (reumatična oboljenja, ginekološka oboljenja, išijas), Beždan — Jodna Banja (reumatična oboljenja), Đakovačka Breznica (reumatična oboljenja, ginekološka oboljenja), Gabernik (oboljenja organa za varenje, jetre i žuči, poremećaji metabolizma), Gornji Šeher (reumatična oboljenja, posledice povreda, išijas), Gradačac (reumatična oboljenja, išijas), Kežovica (reumatična oboljenja, ginekološka oboljenja), Kiseljak Lasinski (oboljenja organa za varenje), Kiseljak Orahovački (oboljenja kože), Kiseljak Palanački (oboljenja organa za varenje), Kočanska Banja (reumatična oboljenja, ginekološka oboljenja i kožne bolesti), Kostirvnica (oboljenja organa za varenje, oboljenja žuči), Kulaši Toplice (reumatična oboljenja, posledice povreda), Laktasi — Banja Luka (nervna oboljenja), Lukovska Banja (reumatična oboljenja, išijas, ginekološka oboljenja), Medske Toplice (reumatična oboljenja, posledice povreda, išijas), Novopazarska Banja (reumatična oboljenja, posledice povreda, išijas), Olovo Banja (reumatična oboljenja, posledice povreda, neuralgije), Palić (reumatična oboljenja), Prilički Kiseljak (oboljenja organa za varenje, jetre i žuči), Strumička Banja (reumatična oboljenja, ginekološka oboljenja).

Sve banje ukupno imaju: individualnih kada za kupanje 1.087, bazena za kolektivno kupanje 126, savremenih inhalatora 18 i manji broj drugih fizioterapeutskih aparata.

Lekovitu vodu eksploatišu i prodaju: Guber, Rogaška Slatina, Kumanovska Banja, Stubičke Toplice, Mladeno-vačka Banja, Rusanda, Lasinski Kiseljak, Prilički Kiseljak, Lipik, Bukovička Banja, Novosadska Jodna Banja i Sijerinska Banja.

Lekovitu vodu eksploatišu i prodaju posebna preduzeća u banjama Kiseljak i Slatina Radenci.

Blato prodaju drugim banjama i drugim zdravstvenim ustanovama Niška Banja, Melenci, Igalo i Tuheljske Toplice.

P. D.

ISPRAVKA:

U tabeli »Promet u apotekarskim ustanovama u 1956 godini« na str. 134, mart 1958, podatke za APV treba izbaciti, pošto su uračunati kod podataka za Srbiju. U istoj tabeli umesto »Uža Srbija i AKMO« treba ispraviti na »Srbija«.

VIŠE ŠKOLE

Više škole spremaju kadrove za javne službe i privredu. One spremaju nastavni kadar, rade na usavršavanju stručnih kadrova odgovarajućih struka, sarađuju sa državnim organima i društvenim organizacijama na osnivanju kurseva, i seminara i drugih oblika stručnog obrazovanja.

U posleratnom periodu, a naročito poslednjih godina, znatno je porastao broj viših škola. Školske 1938/39 godine bile su svega 2 više škole, 1945/46 — 5, 1947/48 — 10. Posle 1950/51 broj ovih škola naglo se povećava, tako da ih je 1956/57 bilo 35, a 1957/58 — 49.

Prema delatnosti za koju pripremaju kadrove, više škole se dele na:

škole za spremanje nastavnog kadra¹: više pedagoške škole (Beograd, Niš, Kragujevac, Novi Sad, Zrenjanin, Zagreb, Split, Ljubljana, Sarajevo, Mostar, Barja Luka, Skopje, Cetinje); Viša pedagoška škola za ekonomiku domaćinstva (Zemun); Viša domaćićka škola (Grobje kod Domžala); Viša stručna pedagoška škola (Rijeka); Viša škola za fizičko vaspitanje (Ljubljana); Savezna prednjačko-trenerska škola (Beograd);

upravne škole (Beograd, Novi Sad, Niš, Zagreb, Ljubljana, Sarajevo, Skopje); Viša upravna škola za unutrašnje poslove (Beograd);

više komercijalne škole (Beograd, Niš, Subotica);

zdravstvene škole: više škole za medicinske sestre (Beograd, Zagreb, Rijeka, Split, Osijek, Pula, Ljubljana); više škole za tehničare zdravstvene službe (Zagreb, Split); Viša škola za rendgenske pomoćnike (Ljubljana); Viša škola za fizioterapeute (Ljubljana); Viša medicinska škola (Beograd);

više škole za socijalne radnike (Beograd², Zagreb, Ljubljana, Sarajevo);

saobraćajne škole: Viša železničko-saobraćajna škola (Beograd); Viša pomorska škola (Rijeka);

tehničke škole: Viša tehnička škola mašinske struke (Sarajevo) i Viša tehnička škola rudarske struke (Tuzla).

Upis

Upis u sve više škole vrši se konkursom. Uslovi za upis u više škole su različiti, kako za pojedine vrste viših škola u jednoj republici tako i za istorodne škole u raznim republikama. Lica s položenim višim tečajnim ispitom mogu se upisati u sve više škole osim u više tehničke škole.

Pored toga, mogu se upisati:

u više škole za spremanje nastavnog kadra: lica koja su završila srednju školu za spremanje nastavnog kadra (učiteljsku, učiteljsko-domaćićku, fiskulturnu) ili srednju stručnu školu, a u višu stručnu pedagošku školu i lica sa završenom majstorskom školom odnosno položenim majstorskim ispitom i kvalifikovani radnici sa završenom industrijskom školom ili školom za učenike u privredi;

u upravne škole i više škole za socijalne radnike: lica koja su završila srednju stručnu školu, službenici sa 6 razreda srednje škole ili sa odgovarajućom školskom spremom i 4 godine stručne prakse na socijalnim odnosno upravnim poslovima, službenici sa 4 razreda srednje škole ili sa odgovarajućom školskom spremom i 8 godina stručne prakse na socijalnim odnosno upravnim poslovima;

u više komercijalne škole: svršeni učenici ekonomskih škola s položenim završnim ispitom, kvalifikovani radnici koji su, pored najmanje 6 godina uspešno ocenjene prakse u ekonomsko-komercijalnoj struci, završili jednu od škola za kvalifikovane ili visokokvalifikovane radnike u trgovini ili ugostiteljstvu;

¹ »Škole za obrazovanje nastavnog kadra«, »Jugoslovenski pregled« 1957, str. 441—443 (61—63).

² Viši tečaj za socijalne radnike.

u više zdravstvene škole: lica koja su završila srednju stručnu školu koja omogućuje uspešno školovanje na višim zdravstvenim školama.

Pod posebnim uslovima upisuju se:

u Višu železničko-saobraćajnu školu: samo službenici Jugoslovenskih železnica koji su završili železničku saobraćajnu školu, železnički tehnikum saobraćajno-komercijalnog smera ili neku drugu srednju školu, a imaju najmanje 3 godine prakse na poslovima eksploatacije železnica i položene stručne ispite iz telegrafsko-signalne, saobraćajne i komercijalne službe;

u Višu pomorsku školu (odgovarajuće oteke): svršeni učenici određenih oteka srednjih pomorskih, srednjih tehničkih i srednjih ekonomskih škola ili gimnazija koji su proveli dve godine u pomorskoj službi i položili propisane ispite;

u više tehničke škole mašinske i rudarske struke: kvalifikovani radnici odgovarajuće struke koji imaju osmogođišnju ili njoj ravnu školu i 5 godine prakse u struci kao kvalifikovani radnici; tehničari sa završenom srednjom tehničkom školom odgovarajuće struke i sa najmanje 2 godine prakse u pogonu, a u više tehničke škole rudarske struke još i lica sa završenom rudarskom nadzornikom školom.

Studenti mogu biti redovni i vanredni (sem u višim zdravstvenim i u višim tehničkim školama, gde su studenti samo redovni).

Broj studenata je naročito u porastu u višim pedagoškim školama, u kojima se tokom poslednjih 6 godina povećao za 165%, zatim u višim školama za medicinske sestre u kojima se tokom tri godine povećao za 135,2% u višim komercijalnim za 122%, i u višim upravnim za 167,2% (tabela 1).

Do školske 1946/47 g. nije bilo vanrednih studenata u višim školama. Od školske 1949/50 njihov broj se povećava tako da je u školskoj 1956/57 g. bio 2.991 vanredni student ili 29,92% svih studenata viših škola.

Na višim školama znatno je povećan broj studentkinja. U školskoj 1956/57 g. od ukupno 9.881 studenta 3.986 ili 40,36% su studentkinje. Na više škole za medicinske sestre, Višu domaćićku školu i Višu školu za ekonomiku domaćinstva upisuje se samo ženska omladina.

Nastava

Školska godina u višim školama traje od 1 septembra do 31 avgusta, a u višim tehničkim školama mašinske i rudarske struke i od 1 februara do 31 januara iduće godine. Školska godina ima dva semestra (zimski i letnji). Nastava u svim višim školama počinje između 1 septembra i 10 oktobra, a završava se između 15 maja i 15 jula.

Nastavni planovi na višim školama, pored obaveznih i izbornih, obuhvataju i neobavezne predmete. Nastavne planove viših škola utvrđuju republički saveti za prosvetu ili saveti škole na predlog nastavničkog veća, a potvrđuje ih nadležni organ za poslove prosvete. Nastavni plan upravnih škola propisuje Savezno izvršno veće.

Nastavne programe viših škola donose republički saveti za prosvetu, a programe škola koje spremaju kadrove za određene javne službe i privredne grane propisuju nadležni republički odnosno savezni organi uz saglasnost saveznog odnosno republičkog organa za prosvetu.

Na upravnim školama i školama za socijalne radnike uvedena je dopunska nastava (tečajevi) za studente s nepotpunom srednjom školom koji su obavezni da polože ispite iz predmeta opšteg obrazovanja (istorije, geografije, maternjeg jezika i književnosti).

Za vanredne studente organizuju se na pojedinim školama dopisno školovanje kao i obavezni tečajevi.

Više škole imaju radionice, biblioteke, laboratorije, kabinete, ogledna dobra i drugo, što omogućuje izvođenje nastave na savremeni i praktičan način.

Trajanje školovanja je različito i kod istorodnih škola (od 2 do 3 godine — 4 do 6 semestara). Nastava u višim pedagoškim školama u Srbiji, Bosni i Hercegovini, Makedoniji i Crnoj Gori traje 2 godine, u Sloveniji za redovne 2, a za vanredne 3, u Hrvatskoj 3 godine; u višim školama za medicinske sestre 3 godine; u višim zdravstvenim škola-

lama za fizioterapeute, rendgenske pomoćnike i tehničare zdravstvene struke 2 godine; u upravnim školama, višim školama za socijalne radnike, višim komercijalnim, Višoj železničko-saobraćajnoj i Višoj pomorskoj školi 2 godine, a u višim tehničkim 3 godine.

Tabela 1
VIŠE ŠKOLE I STUDENTI

Vrste viših škola	1938/39		1950/51		1954/55		1955/56		1956/57		1957/58*	
	Škola	Studenata	Škola	Studenata	Škola	Studenata	Škola	Studenata	Škola	Studenata	Škola	Studenata
Ukupno	2	259	21	5.340	24	7.122	25	7.605	34	9.881	43	11.450
Više pedagoške	2	259	12	4.762	13	6.490	13	6.842	13	7.858	13	7.603
Viša škola za ekonomiku domaćinstva	—	—	—	—	—	—	1	60	1	98	1	88
Viša domaćićka	—	—	—	—	1	30	1	31	1	57	1	57
Viša stručna pedagoška	—	—	—	—	1	121	1	122	1	126	1	160
Viša škola za fizičko vaspitanje	—	—	—	—	1	60	1	75	1	81	1	68
Upravne	—	—	—	—	—	—	—	—	4	694	7	1.855
Viša upravna škola za unutrašnje poslove	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	...
Više komercijalne	—	—	—	—	—	—	—	—	2	198	3	438
Viša škola za spoljnu trgovinu	—	—	1	143	—	—	—	—	—	—	—	—
Više škole za medicinske sestre	—	—	—	—	3	179	3	228	4	313	7	421
Više zubarske	—	—	5	320	—	—	—	—	—	—	—	—
Viša škola za fizioterapeute	—	—	—	—	1	24	1	24	1	29	1	23
Viša škola za rendgenske pomoćnike	—	—	—	—	1	16	1	30	1	28	1	22
Više škole za tehničare zdravstvene struke	—	—	—	—	—	—	—	—	2	91	2	173
Viša škola za socijalne radnike	—	—	—	—	1	76	2	87	2	173	2	225
Viša pomorska	—	—	1	63	1	126	1	106	1	135	1	239
Viša novinarska	—	—	1	52	—	—	—	—	—	—	—	—
Savezna prednjačko-trenerska	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	78
Viša škola pri ministarstvu unutrašnjih poslova	—	—	1	...	—	—	—	—	—	—	—	—

* Prema prethodnim podacima SSZ. Nedostaju podaci za više tehničke škole i Višu železničko-saobraćajnu školu, Višu školu za socijalne radnike — Sarajevo, Viši tečaj za socijalne radnike — Beograd i Višu medicinsku školu — Beograd.

Ispiti su pojedinačni po nastavnim predmetima ili, ređe, grupni. Iz pojedinih predmeta škole uvode i kolokvijume i druge oblike ispitivanja. Ispiti se polažu pred predmetnim nastavnikom ili pred komisijom čiji su članovi u nekim školama i stručnjaci izvan nastavničkog kolektiva.

U naredni semestar pojedinih viših škola (upravnih i dr.) upisuju se studenti koji su položili ispite iz obaveznih predmeta i završili obaveznu praksu. Student koji na kraju semestra ne položi ispit iz jednog ili 2 predmeta može polagati ponovo ispit najviše dva puta. Student koji ne položi ispit iz više od 2 predmeta kao i onaj koji ne položi popravni ispit gubi pravo na dalje školovanje ili mora ponovo upisati semestre odgovarajuće školske godine. Studenti više škole za socijalne radnike i više tehničke škole mogu ponovo upisati isti semestar samo jedanput. Na višim pedagoškim i nekim drugim višim školama ispit iz istog predmeta može se polagati i više puta, pa i neograničeno.

Posle položenih ispita i završenih vežbi polaže se diplomski kao završni ispit. Na nekim višim školama (pedagoškim i dr.) obavezno je pripremanje pismenog diplomskog rada i njegova odbrana. U nekim višim školama (komercijalnim, upravnim) ispiti na kraju druge godine ujedno su i diplomski ispiti.

Studenti koji su završili škole za spremanje nastavnog kadra dobijaju zvanje nastavnika, a studenti više zdravstvene škole zvanje višeg tehničara i medicinske sestre. Ostale škole ne daju zvanje, već se svršenim učenicima ovih viših škola priznaje viša stručna sprema za sticanje zvanja i napredovanje u struci.

Od 1945 g. do kraja 1956 g., tj. u periodu od 11 godina, na višim školama diplomirao je 10.221 student, dok je od 1920 do 1944 g., tj. u periodu od 25 godina, diplomiralo 1.860 studenata (tabela 2).

Tabela 2
DIPLOMIRANI STUDENTI U VIŠIM ŠKOLAMA

Vrsta škole	Diplomirani studenti					
	od 1920 do 1944	1946	1950	1952	1955	1956
Ukupno	1.860	112	586	1.269	1.468	1.749
Viša pedagoška	1.860	112	565	1.076	1.299	1.562
Viša stručna pedagoška	—	—	—	—	38	71
Viša domaćićka	—	—	—	—	18	7
Institut za fiskulturu	—	—	—	—	—	1
Viša zubarska	—	—	16	62	—	—
Viša škola za medicinske sestre	—	—	—	—	38	38
Viša škola za rendgenske pomoćnike	—	—	—	—	15	—
Viša škola za fizikalne terapeute	—	—	—	—	—	22
Viša škola za socijalne radnike	—	—	—	—	39	22
Viša pomorska	—	—	—	14	21	26
Viša škola za spoljnu trgovinu	—	—	5	92	—	—
Viša novinarska	—	—	—	25	—	—

Na nekim višim školama, pored redovne nastave, održava se nastava za stručno usavršavanje studenata tih škola, službenika i radnika državnih organa, ustanova, privrednih i društvenih organizacija. Posebni oblici nastave za stručno usavršavanje su tečajevi, seminari i dr.

Dužnosti i prava studenata

Studenti su dužni da redovno posećuju predavanja, praktične vežbe i seminare, da učestvuju u praktičnom radu i ekskurzijama koje organizuje škola i u ostalim oblicima nastavnog rada i da polažu ispite u određenom roku.

U većem broju viših škola studenti tokom studija provode određeno vreme na obaveznoj praksi u odgovarajućim ustanovama i privrednim organizacijama. Obavezna praksa traje 15 do 60 dana.

Za neispunjavanje i nepridržavanje odluka školskih organa studenti odgovaraju disciplinski.

Studenti učestvuju u upravljanju višim školama. Pretstavnici studenata prisustvuju sednicama školskog saveta, ali nemaju pravo da učestvuju u izboru nastavnika i pomoćnog nastavnog osoblja. Pretstavnik studenata prisustvuje sednicama nastavnčkog veća kad se razmatraju pitanja nastave — iznosi svoja mišljenja i daje predloge.

Mogućnost prelaza iz jedne škole u drugu. — Prelaz iz jedne više škole u drugu različito je rešen u raznim višim školama.

U višu pedagošku školu (u Srbiji, Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini) i u višu komercijalnu i zdravstvenu školu student može preći s druge više škole ako ispunjava uslove za upis u tu školu. U Višoj pedagoškoj školi na Cetinju prelaz odobrava direktor, a u drugim školama nastavničko veće. Pri prelazu uglavnom se priznaju overeni semestri i položeni ispiti u drugoj školi ukoliko su ti ispiti isti ili opširniji nego u školi u koju student prelazi.

Socijalna i zdravstvena zaštita studenata. — Nastava u svim višim školama je besplatna. Zajednica odvaja znatna sredstva za izdržavanje studenata. Pored dečjeg dodatka, dodeljuju se i stipendije. U školskoj 1956/57 od 7.003 redovna studenta u višim školama 1.861 ili 26,57% su bili stipendisti.

Studenti upravnih škola, viših škola za socijalne radnike i Više železničko-saobraćajne škole za vreme studija imaju pravo na nadležnosti i druga prava iz službeničkog odnosa kao da se nalaze na redovnoj dužnosti.

Studenti škola koje imaju internate (viših škola za medicinske sestre i dr.) imaju besplatan smeštaj i ishranu, a u nekim i besplatnu odeću i obuću. Pri mnogim višim školama postoje studentski domovi, a neke škole, pored domova, imaju i restorane.

Stipendisti i svi oni čiji su roditelji u radnom odnosu, studenti siromašnog stanja i studenti u statusu javnih službenika koji po propisima uživaju sva prava određena Zakonom o javnim službenicima imaju pravo na besplatne lekove i lečenje u svim studentskim zdravstvenim ustanovama i ostalim bolnicama i sanatorijumima. Besplatnom zdravstvenom zaštitom obuhvaćeno je preko 60% studenata. To je omogućeno i posebnim dotacijama zajednice za zdravstvenu zaštitu studenata. U univerzitetskim centrima studenti viših škola koriste zdravstvene ustanove (ambulance, poliklinike) i druge opšte studentske ustanove za lečenje i oporavak, kao i odmarališta i letovališta u raznim primorskim i klimatskim mestima.

Studentske organizacije. — Studenti viših škola članovi su organizacije Saveza studenata Jugoslavije. Na višim školama postoje studentska udruženja koja imaju kulturno-umetničko društva (s literarnom, dramskom, likovnom i drugim sekcijama), kulturno-umetničke grupe, sportska društva ili sportske klubove. Aktivnost studenata viših škola u fakultetskim centrima odvija se u zajednici sa studentima fakulteta.

Nastavni kadar

U višim školama nastavu izvode nastavnici i pomoćno nastavno osoblje. Nastavnici su profesori i predavači viših škola, a pomoćno nastavno osoblje predaje veštine, rukovodi vežbama i praktičnim radovima.

Za profesore viših škola mogu biti izabrani kandidati koji imaju fakultetsku ili njoj ravnu spremu, najmanje 10 godina uspešnog rada u struci, samostalne stručne radove i sposobnost za nastavnički rad.

U zvanje predavača viših škola mogu biti izabrani kandidati koji imaju fakultetsku ili njoj ravnu spremu, najmanje 5 godina uspešnog rada u struci i sposobnost za nastavnički rad. Nastavnici viših škola biraju se konkursom koji raspisuje savet škole. Predavači viših škola biraju se na tri godine, a profesori viših škola na pet godina.

Izbor stalnih nastavnika viših škola potvrđuje prosvetni organ ili osnivač uz saglasnost nadležnog organa prosvete.

Izuzetno, za izvođenje nastave pojedinih užih stručnih predmeta iz raznih oblasti, za nastavnike pojedinih viših škola biraju se i stručnjaci koji nemaju fakultetsku ili njoj ravnu školsku spremu ako imaju odgovarajuću stručnu praksu (15 godina za nastavnike na Višoj železničko-saobraćajnoj školi) i najmanje spremu potpune srednje škole.

Pomoćno nastavno osoblje bira se konkursom iz reda stručnjaka, prvenstveno sa fakultetskom ili njoj ravnom školskom spremom i sa najmanje 3 do 4 godine službe u struci.

Honorarni nastavnici i honorarno nastavno osoblje na višim školama biraju se na isti način kao i stalni nastavnici.

U školskoj 1955/56 na višim školama je bilo 667 nastavnika (391 stalni i 276 honorarnih), a pomoćnog nastavnog osoblja 35 (8 stalnih i 27 honorarnih).

Organizacija i upravljanje

Organizacija i rad viših škola regulisani su saveznom i republičkim, pokrajinskim i oblasnim propisima, kao i statutima. Više škole su samostalne nastavne ustanove zasnovane na načelima društvenog upravljanja.

Svaka škola ima svoj statut, koji odobrava organ predviđen zakonom. Statut škole reguliše upravljanje školom, nastavne planove i programe, izbor nastavnog osoblja, upis, uređenje škole i drugo.

Organi neposrednog upravljanja višim školama su savet više škole, nastavničko veće i direktor škole.

U vršenju nadzora nad zakonitošću rada organa neposrednog upravljanja školom državni organi (saveti za prosvetu, socijalnu zaštitu, narodno zdravlje i dr.) mogu poništiti ili ukinuti svaki akt organa neposrednog upravljanja školom koji je protivan zakonu. Ove odredbe se ne odnose na akta donesena u upravnom postupku. Državni organi se staraju o unapređenju i organizovanju rada škole, daju saglasnost na potvrdu statuta škole, vrše nadzor nad primenom zakona od strane organa upravljanja škole i obavljaju druge poslove.

Savet više škole donosi statut škole, razmatra i utvrđuje predlog nastavnog plana i programa, utvrđuje predlog predračuna, raspisuje konkurs za upis studenata i dr. Nastavničko veće obavlja uglavnom poslove organizacije nastave, a direktor škole (u nekim školama rektor) predstavlja školu, predsedava sednicama nastavnčkog veća i neposredno organizuje rad u školi.

Na nekim višim školama na završetku svake školske godine održava se skupština škole koju čine članovi saveta škole, nastavno i pomoćno nastavno osoblje i studenti. Na skupštini se podnosi izveštaj o radu škole u tekućoj školskoj godini, o kome se diskutuje i daju preporuke.

Saradnja viših škola

Saradnja između nastavnika i direktora pojedinih istorodnih viših škola (pedagoških, upravnih, komercijalnih) sastoji se u povremenim sastancima nastavnika i direktora škola. Na sastancima se izmenjuju iskustva iz rada, pa se na osnovu iznetih primedbi i predloga donose i zaključci i preporuke o daljem radu škola, pretresaju se pitanja režima nastave, uslovi prijema novih studenata, usklađuju se nastavni planovi i programi, materijalni položaj nastavnog osoblja i studenata i drugo.

B. D.

IZVORI:

»Školstvo u FNRJ od 1945—1951«; Savezni zavod za statistiku; SB—59 str. 8, SB—94 str. 7, SB—27 str. 84, SGJ/57 str. 385, prethodni materijal SZS; Budžeti i završni računi narodnih republika i APV za 1954 i 1955 g.; »Službeni list FNRJ«, br. 29/49, 29 i 44/56, 29 i 35/57; »Službeni glasnik NRS«, br. 62, 75, 88 i 100/55, 17, 32, 34, 37 i 56/56, 13, 20, 31 i 55/57 i 3/58; »Službeni list APV«, 9/57; »Narodne novine NRH«, br. 37/56, 39/57 i 4/58; »Uradni list LRS«, br. 24/55, 26, 41 i 43/54, 42/56, 17 i 25/57; »Službeni list NR BiH«, br. 3/46, 19/55, 28/56, 43/57; »Službeni vesnik NRM«, br. 36/56 i 12/57; »Službeni list NR CG«, br. 10, 21—22/56, 18 i 21/57.

JUGOSLOVENSKO DRAMSKO POZORIŠTE

Jugoslovensko dramsko pozorište osnovano je 3. aprila 1948. g. sa ciljem da se stvori pozorište saveznog karaktera, u kome bi bile okupljene istaknute glumačke snage iz svih pozorišnih centara zemlje. Rad na osnivanju i organizaciji pozorišta poveren je reditelju Bojanu Stupici i književniku Eli Finciju. Članovi drame angažovani su iz Narodnog pozorišta u Beogradu, Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu, Slovenskog narodnog gledališta u Ljubljani, Narodnog kazališta u Splitu, Narodnog kazališta u Rijeci, Narodnog pozorišta u Sarajevu, Srpskog narodnog pozorišta u Novom Sadu i drugih manjih pozorišta.

Jugoslovensko dramsko pozorište je za 10 godina rada steklo široku publiku u Beogradu. Turnejama po zemlji, Pozorište je upoznalo jugoslovensku publiku sa rezultatima svog rada, a turnejama u inostranstvu doprinelo afirmaciji jugoslovenske pozorišne kulture.

Repertoar pozorišta karakteriše visoki literarni kriterij. Na repertoaru ovog pozorišta nalaze se istaknuta dela svetskih i jugoslovenskih klasika i savremenih domaćih i stranih pisaca.

Jugoslovensko dramsko pozorište je u radu tražilo nov pozorišni izraz, čuvajući i razvijajući pritom pozitivne tradicije jugoslovenske pozorišne kulture.

Veliki broj najboljih dramskih umetnika razvio je u Jugoslovenskom dramskom pozorištu svoje sposobnosti, a čitav niz mladih glumaca razvio svoju umetničku individualnost.

Organizacija i upravljanje

Jugoslovensko dramsko pozorište je ustanova sa samostalnim finansiranjem i ima organe upravljanja: pozorišni savet, upravni odbor i umetnički savet. Upravnik pozorišta od septembra 1949. g. je Velibor Gligorić, književnik.

Do 1957. g. umetnički savet je bio savetodavno telo za pitanja repertoarske politike, koji je najpre imenovao upravnik, a kasnije birao umetnički ansambl. Stupanjem na snagu Opšteg zakona o pozorištima 1956. g. u pozorištu su formirani društveni organi upravljanja.

Jugoslovensko dramsko pozorište ima umetnički ansambl od 57 članova i 105 članova tehničkog i administrativnog osoblja.

Repertoar

Jugoslovensko dramsko pozorište otvoreno je 1948. g. predstavom »Kralj Betajnov« od Ivana Cankara u režiji Eojana Stupice. Osnovni zadatak repertoarske politike Jugoslovenskog dramskog pozorišta je upoznavanje publike s najodabranijim delima svetske i jugoslovenske dramske literature. Ovim principom rukovodili su se umetnički rukovodioci pozorišta i umetnički saveti koji su delovali tokom desetogodišnjeg rada.

Prikazana su još i sledeća dela:

Sezona 1947/48 — A. P. Čehov, »Ujka Vanja«; Karlo Goldoni »Ribarske svade«; Šeridan, »Škola ogovaranja«.

Sezona 1948/49 — Konstantin Trenjov, »Ljubov Jarovaja«; Marin Držić, »Dundo Maroje«; Džems Gou i Arno d'Islo, »Duboki su korenici«.

Sezona 1949/50 — J. S. Popović, »Rodoljupci«; A. N. Ostrovski, »Talenti i obožavaoci«; Laza Kostić, »Pera Segedinac«; Marin Držić, »Novela od Stanca«; J. S. Popović, »Ženidba i udabak«.

Sezona 1950/51 — Sofokle, »Antigona«; I. S. Turgenjev, »Mesec dana na selu«; Lope de Vega, »Fuenteovejuna«; Maksim Gorki, »Jegor Buličov«.

Sezona 1951/52 — Ben Džonson, »Volpone«; Bernard Šo, »Kandida«; Viljem Šekspir, »Kralj Lir«; Žan Anuj, »Putnik bez prtljaga«.

Sezona 1952/53 — Plaut, »Hvalisavi vojnici«; Žan Rasin, »Fedra«; Maksim Gorki, »Na dnu«; Miroslav Krleža, »Leda«; Molijer, »Gradanin plemić«.

Sezona 1953/54 — Karlo Goldoni, »Mirandolina«; Henrik Ibzen, »Jon Gabriel Borkman«; A. P. Čehov, »Višnjik«; Viljem Šekspir, »Romeo i Đulijeta«.

Sezona 1954/55 — Federiko Garsija Lorka, »Krvave svadbe«; Branislav Nušić, »Ožalošćena porodica«; Marijan Matković, »Na kraju puta«; Luidi Pirandelo, »Šest lica traže pisca«.

Sezona 1955/56 — Šiler, »Don Karlos«; August Strindberg, »Otac«; N. V. Gogolj, »Ženidba«.

Sezona 1956/57 — Ranko Marinković, »Glorija«; Viljem Šekspir, »Magbet«; Šon O'Kejsi, »Plug i zvezde«; F. M. Dostojevski, »Braća Karamazovi«; R. B. Šeridan, »Suparnici«.

Sezona 1957/58 — Vsevolod Ivanov, »Oklopni voz 14-69«; Ivo Vojnović, »Dubrovačka trilogija«; Branislav Nušić, »Gospoda ministark«; Karel Čapek, »Lupež«.

Za deset godina rada Jugoslovensko dramsko pozorište izvelo je 45 dramskih dela, od kojih 12 dela jugoslovenskih pisaca, a 33 dela stranih pisaca.

Dela su režirali: Mata Milošević (14 dela), Bojan Stupica (13, od kojih jedno sa Miroslavom Belovićem), Miroslav Belović (11, od kojih tri sa Tomislavom Tanhoferom, a jedno sa Bojanom Stupicom), Tomislav Tanhofer (osam, od kojih tri sa Miroslavom Belovićem).

Kao gosti režirali su: dr Branko Gavella, Dimitar Kjustarov, Bogdan Jerković i Vlado Jablan.

Predstave i posetioci

Od 1948. g. do 1958. g. u Jugoslovenskom dramskom pozorištu prikazane su 2.464 predstave sa 1.608.883 posetioaca (u proseku 653 posetioaca na predstavu, ili 90,8% punog gledališta).

Najviše predstava i najveći broj posetilaca zabeležila je komedija »Dundo Maroje« od Marina Držića (322 predstave sa 223.007 posetilaca). Preko 100 predstava imala su dela: »Ribarske svade« (105), »Talenti i obožavaoci« (100), »Jegor Buličov« (100). Preko 70 predstava: »Ljubov Jarovaja« (75), »Duboki su korenici« (85), »Kandida« (87), »Leda« (78), »Romeo i Đulijeta« (80). Preko 50 predstava: »Pera Segedinac« (72), »Antigen« (59), »Fuenteovejuna« (62), »Volpone« (59), »Kralj Lir« (72), »Fedra« (70), »Gradanin plemić« (59), »Mirandolina« (56), »Ožalošćena porodica« (54), »Otac« (51), »Ženidba« (54) i »Glorija« (51).

Jugoslovensko dramsko pozorište ima 736 mesta u gledalištu. Predstave se održavaju šest puta nedeljno (ponedeljkom nema predstave).

Gostovanja u zemlji i inostranstvu

Nastojeći da upozna sa svojim predstavama i druge gradove u zemlji, Jugoslovensko dramsko pozorište je priređivalo turneje i gostovanja. Juna i jula 1949. g. u Zagrebu, Mariboru, Ljubljani, Rijeci, Puli, Brionima, Zadru, Splitu i Dubrovniku sa »Kraljem Betajnovom«, »Dundom Marojem«, »Ljubov Jarovajom« i »Rodoljupcima«. Juna i jula 1950. g. u Sarajevu, Mostaru, Cetinju i Titogradu sa »Ljubov Jarovajom«, »Dundom Marojem« i »Perom Segedinacem«. Jula 1951. g. u Nišu, Kragujevcu i Skopju sa »Dundom Marojem«, »Perom Segedinacem«, »Mesec dana na selu«, »Fuenteovejuna« i »Jegorom Buličovim«. Maja 1953. g. u Zagrebu sa »Talentima i obožavaocima«, »Jegorom Buličovim«, »Kraljem Lir« i »Fedrom«. Maja 1954. g. u Zagrebu sa »Na dnu« i »Romeom i Đulijetom«.

JDP je s pojedinih predstava gostovalo u sledećim mestima: Novi Sad: »Dundo Maroje«, »Fedra« i »Sterijinom pozorju«; »Rodoljupci«, »Na kraju puta« i »Glorija«. Tuzla (Kreka): »Dundo Maroje«, »Hvalisavi vojnici«, »Jegor Buličov«, »Ženidba« i »Otac«. Valjevo: »Otac«, »Kandida« i »Ženidba«. Pančevo: »Kandida«, »Rodoljupci« i »Dundo Maroje«. Subotica: »Jegor Buličov« i »Dundo Maroje«. Mladenovac: »Otac« i »Ženidba«. Zrenjanin: »Fedra«. Sombor: »Fedra«. Osijek: »Fedra«. Sremska Mitrovica: »Kandida«. Kragujevac: »Jegor Buličov«. Vršac: »Rodoljupci«. Dubrovnik: »Dundo Maroje«. Smederevo: »Otac«.

Jugoslovensko dramsko pozorište gostovalo je i u inostranstvu. Godine 1954. ono je učestvovalo na Prvom međunarodnom pozorišnom festivalu u Parizu sa predstavom »Dundo Maroje«, a 1955. g. na istom festivalu sa predstavom »Jegor Buličov«.

U maju i junu 1956. g. Jugoslovensko dramsko pozorište je bilo na velikoj turneji po inostranstvu i sa »Dundom Marojem« i »Jegorom Buličovim« gostovalo u Moskvi, Gorkom, Lenjingradu i Kijevu, zatim Beču i Budimpešti (s »Dundom Marojem«).

Nagrade i proslave

Tokom desetogodišnjeg rada Jugoslovensko dramsko pozorište, reditelji i glumci dobili su veći broj nagrada.

Sterijina nagrada 1956. g. dodeljena je ovom pozorištu za predstavu »Rodoljupci« u celini, u režiji Mate Miloševića. Ovu nagradu u 1956. g. dobio je i Milan Ajvaz za ulogu Šerbulica u »Rodoljupcima«, Viktor Starčić za ulogu Smrdića u »Rodoljupcima« i Milenko Šerban za inscenaciju dela »Rodoljupci«.

Sterijinu nagradu 1957. g. dobio je Karlo Bulić za ulogu biskupa u »Gloriji«, Branko Pleša za ulogu Puceljskog u delu »Na kraju puta« i Tomislav Tanhofer za režiju »Glorije«.

Sterijinu nagradu 1958. g. dobila je Blaženka Katalinić za ulogu Mara Beneša Lukšina u »Dubrovačkoj trilogiji« i Marko Todorović za ulogu Vuka u istom komadu.

Saveznu nagradu 1949. g. dobili su: Milan Ajvaz za ulogu Šerbulica u »Rodoljupcima«, Karlo Bulić za ulogu Dunda Maroja, Dejan Dubajić za ulogu Bokčila u »Dundom Maroju«, Jozo Laurencić za ulogu Pometu u »Dundom Maroju«, Mata Milošević za režiju »Duboki su korenici«, Nada Riznić za ulogu Bele u istoj predstavi, Viktor Starčić za ulogu Sadija u »Dundom Maroju«, Bojan Stupica za režiju »Dunda Maroja«, Mira Stupica za ulogu Petrunjele u istoj predstavi, Marija Crnobori za ulogu Sonje u predstavi »Ujka Vanja« i Milenko Šerban za inscenaciju »Dunda Maroja«.

Saveznu nagradu 1950. g. dobila je Sava Severova za ulogu Panove u predstavi »Ljubov Jarovaja«.

Pored toga, Branko Pleša dobio je nagradu Naše scene 1957. g. za najbolju dikciju i Oktobarsku nagradu grada Beograda za ulogu Ivana Karamazova u predstavi »Braća Karamazovi«.

U Jugoslovenskom dramskom pozorištu proslavljena je 35-godišnjica umetničkog rada Milivoja Živanovića predstavom »Otac« od Augusta Strindberga 23. decembra 1955. g., a 5. i 1. 51. g. predstavom »Mesec dana na selu« obeležena je 30-godišnjica rada Dejana Dubajića.

Jugoslovensko dramsko pozorište proslavilo je 3. aprila 1953. g. petogodišnjicu svoga rada, a desetogodišnjicu rada ovo je pozorište proslavilo 3. aprila 1958. g. svečanom akademijom i jubilarnom nedeljom svojih predstava. Tom prilikom pozorište je izdalo almanah »Deset godina rada Jugoslovenskog dramskog pozorišta«.

J. Č.

Podaci Jugoslovenskog dramskog pozorišta.

ISPRAVKE:

Paginaciju rubrike »Kultura«, mart 1958, od str. 11 do 18 ispraviti na str. 7 do 14.

U tabeli »Predavanja i posetioci na narodnim univerzitetima« na str. 124, mart 1958, podatak za APV o broju posetilaca u hiljadama u 1955. g. umesto 101 treba da bude 161.

OPŠTA SPOLJNOPOLITIČKA AKTIVNOST JUGOSLAVIJE U 1957

Tokom protekle godine, kao i u ranijim godinama, Jugoslavija je aktivno radila na ublažavanju međunarodne zategnutosti, sporazumno rešavanju međunarodnih sporova i razvijanju miroljubive međunarodne saradnje. Bilo to u pitanju likvidacije posledica vojnog napada na Egipat, ili inostranog pritiska na pojedine arapske zemlje Bliskog Istoka, u problemu Alžira i Kipra, u pregovorima o razoružanju, u problemima pomoći nerazvijenim zemljama i proširivanju privredne međunarodne saradnje — jugoslovenska vlada je zasnivala svoj stav na principima učvršćenja mira, nezavisnosti i ravnopravnosti i pomaganja razvoja međunarodne saradnje.

Pored toga što je svoju spoljnu politiku zasnivala na principima aktivne i miroljubive koegzistencije, vlada je ulagala napore da ti principi steknu što više pristalica i da postanu opšta osnova međunarodnih odnosa. U tome cilju vlada je saradivala u Ujedinjenim nacijama na mnogim pitanjima među kojima i na Deklaraciji Ujedinjenih nacija o miroljubivoj koegzistenciji među državama koja je usvojena na poslednjem zasjedanju Generalne skupštine, i koju je predložila Jugoslavija u zajednici sa Indijom i Švedskom. Na toj liniji je i predlog koji je predsednik Tito istakao u svojoj novogodišnjoj poruci o širokom sastanku na najvišem nivou predstavnika velikih i malih zemalja na kome bi se postavili temelji miroljubive politike i široke međunarodne saradnje među narodima putem postupnog i prijateljskog rešavanja postojećih otvorenih međunarodnih problema. I u toku 1957 g. vlada se aktivno zalagala za napredak u pregovorima o razoružanju, koje sada predstavlja osnovni i najbitniji međunarodni problem. Jugoslovenska vlada uputila je 10 aprila 1957 g. memorandum Potkomisiji za razoružanje sa svojim predlozima o etapnom i parcijalnom rešavanju, kao najpraktičnijem načinu da se započne konstruktivno rešavanje toga problema. Vlada se naročito zalagala za obustavu nuklearnih eksperimenata, o čemu je Savezna narodna skupština donela deklaraciju koja je bila dostavljena Ujedinjenim nacijama i Potkomisiji za razoružanje. Dosledna svojoj politici saradnje sa svim narodima na principima uzajamnog poštovanja, ravnopravnosti i nemešanja vlada je 15 oktobra uspostavila diplomatske odnose sa vladom Nemačke Demokratske Republike. Jugoslovenska vlada smatra da je time dala i svoj doprinos stvaranju povoljnijih uslova za rešenje nemačkog problema pošto je uverena da se ujedinjenje Nemačke, uz očuvanje i učvršćenje evropske bezbednosti, može ostvariti samo priznavanjem stvarnosti postojanja dve nemačke države, čiji su predstavnici i narod prvenstveno obavezni da rade na njihovom miroljubivom i demokratskom ujedinjenju.

U odnosima sa socijalističkim zemljama došlo je do osetnog poboljšanja tokom 1957 g. Neke negativne pojave i izvesni poremećaji, do kojih je došlo početkom godine, prebrođeni su. Mada i dalje postoje izvesne razlike, treba istaći kao pozitivnu činjenicu da se sada daleko šire prihvata gledište da te razlike ne treba da ometaju razvitak međusobne saradnje na svim područjima. A ta će saradnja, bez sumnje, moći ostvariti samo priznavanjem stvarnosti postojanja u kojima još postoje izvesne razlike u shvatanju.

Sa zapadnim zemljama vlada je nastojala da proširi politiku ravnopravne saradnje na bazi načela aktivne i miroljubive koegzistencije. Iako su u izvesnim slučajevima načelni stavovi jugoslovenske spoljne politike nailazili na nezumevanje kod pojedinih vlada, može se reći da su nezavisna politika i gledišta jugoslovenske vlade zasnovana

na objektivnoj proceni svojih i međunarodnih interesa i odnosa bila uvažavana i da izvesna razumljiva neslaganja uglavnom nisu omela dobar i prijateljski razvoj ovih odnosa.

Razvijanje prijateljskih odnosa i proširenje međunarodne saradnje sa narodima Azije i Afrike bilo je u toku 1957 g. jedno od najznačajnijih nastojanja jugoslovenske spoljne politike. Jugoslavija je uvek pokazivala velik interes za napredak naroda Azije i Afrike i ukazivala je punu podršku njihovoj borbi za obezbeđenje nezavisnosti, unutrašnje konsolidacije i ekonomskog prosperiteta. Načela međunarodne politike, na kojima Jugoslavija zasniva svoju spoljno-političku delatnost, podudaraju se sa težnjama i interesima svih tih naroda. Vlada može konstatovati da je razvoj prijateljskih odnosa sa zemljama Azije i Afrike bio veoma povoljan i uspešan. Visoki stupanj prijateljskih odnosa sa narodima Azije i Afrike izražen je i u predviđenim posetama predsednika Tita nizu zemalja tog područja. Usled bolesti Predsednika ove posete, predviđene u 1957 g., morale su biti odložene za kasniji termin.

Veze i odnosi sa zemljama Latinske Amerike takođe su napredovali, naročito u oblasti ekonomske saradnje.

Vlada je poklanjala veliku pažnju problemima koji su tretirani u Ujedinjenim nacijama i ulagala svoje napore da se uloga i autoritet Ujedinjenih nacija učvrste.

Naši ekonomski odnosi u 1957 g. odvijali su se u skladu sa našom spoljnom politikom i stalnim razvojem naše privrede.

Sve veće mogućnosti i potrebe naše privrede nužno su vodile ka proširenju tih odnosa kako po obimu tako i po raznolikosti oblika privredne saradnje. Stojeći na principu da je jačanje te saradnje korisno ne samo sa privrednog stanovišta, već da je ona i jedan od preduslova za rešavanje političkih pitanja, Jugoslavija je kako u bilateralnim odnosima sa pojedinim zemljama, tako i na međunarodnim forumima ulagala napore u pravcu šireg privrednog povezivanja među zemljama.

Držeći se svojih ugovornih obaveza prema svim zemljama, Jugoslavija je bila protiv diskriminacije i privredne izolacije pojedinih zemalja, jer to može samo da zaoštara odnose u svetu, a i da lišava pojedine narode bogatijih tekovina i dostignuća savremene proizvodnje.

Rukovodeći se tim principima vlada je nastojala da uskladuje ekonomske odnose ne samo sa stanovišta trenutnih potreba, već je težila da ti odnosi, uz obostranu korisnost, imaju karakter perspektivne i dugoročne saradnje, jer to za privredu naše zemlje predstavlja i jedan od elemenata ekonomske stabilnosti.

Kroz mnoge sporazume o privrednoj i tehničkoj saradnji ili druge ugovorne forme, omogućeno je našoj privredi na bazi reciprociteta, da se koristi tehničkim dostignućima i iskustvima drugih zemalja.

Naša aktivnost na razvoju privredne saradnje u 1957 g. sastojala se u uspostavljanju novih ugovornih odnosa (Jemen, Maroko, Tunis i dr.) i u produblivanju i proširenju saradnje sa zemljama sa kojima ti ugovorni odnosi postoje od ranije.

Promene u strukturi našeg uvoza omogućile su proširenje asortimana kupovina na stranim tržištima i olakšale naša nastojanja za dalju liberalizaciju izvoza u odnosne zemlje, što je vodilo povećanju obima razmene. Naša aktivnost u cilju uključivanja u multilateralni sistem plaćanja sa nizom evropskih zemalja imala je kao rezultat dobijanje delimične transferabilnosti, koja se pokazala korisnom kako za nas tako i za privredu tih zemalja, jer nam je omogućila bržu i racionalniju upotrebu platnih sredstava ostvarenih našim izvozom.

(Iz Izveštaja Saveznog izvršnog veća za 1957 godinu.)

JUGOSLAVIJA I BURMA

Prvi neposredni kontakti i veze između Jugoslavije i Burme uspostavljeni su posle Drugog svetskog rata kada je Burma postala nezavisna zemlja. Jula 1947 godine posetili su Jugoslaviju član Ustavotvorne skupštine Burme Kju Maung Gan i član Izvršnog saveta za unutrašnje poslove i pravosuđe Kju Noi. To su bili prvi zvanični kontakti sa burmanskim predstavnicima, čijoj je poseti bio cilj upoznavanje sa jugoslovenskim ustavnim principima i sistemom državne uprave u vezi s tadašnjim pripremama prvog ustava Burmanske Unije.

Decembra 1950 g. vlade FNRJ i Burmanske Unije odlučile su da uspostave redovne diplomatske odnose. 27 februara 1951 g. jugoslovenski ambasador u Indiji, sa stalnim sedištem u Delhiju, bio je akreditovan i za ambasadora u Burmi. Januara 1953 g. akreditovan je prvi jugoslovenski ambasador sa stalnim sedištem u Rangun. Burmanska vlada je juna 1952 g. otvorila u Beogradu predstavništvo u rang u ambasade, na čijem se čelu nalazio otpravnik poslova. Prvi burmanski ambasador, sa stalnim sedištem u Beogradu, stigao je u Jugoslaviju aprila 1955 g.

Posle uspostavljanja diplomatskih odnosa došlo je do tešnijih kontakata i prijateljske saradnje, zahvaljujući velikoj sličnosti gledišta o mnogim spoljnopoličkim pitanjima, sličnosti problema koji su se pojavljivali u unutrašnjem razviku obe zemlje i njihovoj rešenosti da odlučno brane svoju nezavisnost. Na toj osnovi razvila se saradnja i zajedničko istupanje jugoslovenskih i burmanskih predstavnika u UN i drugim međunarodnim organizacijama.

Govoreći o razviku odnosa između obe zemlje, generalni sekretar Antifašističke lige narodnog oslobođenja U Čo Njen, prilikom posete Jugoslaviji 1952 g., rekao je da se spoljna politika Jugoslavije i Burme zasniva na očuvanju mira.

Upućujući poruku jugoslovenskim narodima tadašnji predsednik burmanske vlade Takin Nu istakao je, između ostalog:

»Mi se nadamo da će Burma i Jugoslavija biti u stanju da pruže jedna drugoj uzajamnu pomoć u ovoj odlučujućoj fazi istorije naših dveju zemalja. Sve želje usmerene su na to da se te prijateljske veze između obe zemlje sve više i više učvršćuju i razvijaju.«

Jugoslaviju su od 1951 g. posetili mnogi ugledni burmanski politički, državni i vojni predstavnici kao i privredni stručnjaci. Krajem decembra 1951 g. boravili su u Jugoslaviji zamenik predsednika burmanskog Parlamenta dr Sein Ba i narodni poslanik U Hla Maung. Juna 1952 g. Jugoslaviju je posetila burmanska delegacija na čelu sa ministrom industrije i generalnim sekretarom Antifašističke lige narodnog oslobođenja U Čo Njenom. Poseta ove delegacije u znatnoj meri je doprinela daljem razviku prijateljskih odnosa. Istovremeno Jugoslaviju je posetila i burmanska vojna delegacija na čelu sa brigadnim generalom Čo Zoom. Jula 1953 g. boravio je izvesno vreme u našoj zemlji burmanski ministar informacija i član Izvršnog komiteta Socijalističke partije U Tun Vin. Četvrtom kongresu Narodnog fronta Jugoslavije, pored drugih stranih predstavnika, prisustvovao je i ministar unutrašnjih poslova i član Izvršnog komiteta Socijalističke partije Burme Bo Kin Maung Gale.

Marta 1954 g. Jugoslaviju je posetio So Kun Čo, ministar inostranih poslova i ministar za državu Šan.

Vraćajući posetu Burmanskoj armiji, decembra 1952 g. posetila je Burmu delegacija Jugoslovenske narodne armije, na čelu sa general-pukovnikom Ljubom Vučkovićem. Februara 1953 g. predstavnik Saveza komunista Jugoslavije prisustvovao je konferenciji socijalističkih partija Azije u Rangun. Maja 1954 g. posetio je Burmu predstavnik Saveznog odbora SSRNJ Milentije Popović i učestvovao na Trećem zasedanju Biroa Aziske socijalističke konferencije u Rangun.

U istom periodu izvršena je i razmena više delegacija i pojedinaca — predstavnika sindikalnih organizacija, novinara, omladine i studenata. Razmena predstavnika i dele-

gacija doprinela je boljem međusobnom upoznavanju i razumevanju i utrla put priskupljenoj i konstruktivnijoj prijateljskoj saradnji.

Od naročito značaja za jugoslovensko-burmansko prijateljstvo bile su posete predsednika Republike Josipa Broza Tita Burmi i predsednika burmanske vlade U Nua Jugoslaviji. Te posete su doprinele daljem jačanju prijateljskih veza između Jugoslavije i Burme.

Predsednik Tito, potpredsednik Saveznog izvršnog veća Aleksandar Ranković, državni sekretar za inostrane poslove Koča Popović i članovi Saveznog izvršnog veća Jovan Veselinov i Ivan Krajačić bili su u zvaničnoj poseti Burmi od 6 do 17 januara 1955 g. Pored Ranguna, oni su posetili i više mesta u unutrašnjosti Burme.

Govoreći na svečanoj sednici Univerziteta u Rangun 16 januara 1955 g., predsednik Tito je, između ostalog, rekao:

»Kako je došlo do toga da se razvije takvo prijateljstvo između dvije zemlje koje su geografski toliko udaljene jedna od druge i između kojih u prošlosti nije bilo nikakvih veza? Sasvim je tačno reći da je to prijateljstvo prirodna posledica činjenice da je sudbina naših naroda, naročito u novijoj historiji, imala mnogo zajedničkog, da su i jedni i drugi stekli svoju nezavisnost u teškoj borbi i uz ogromne žrtve, da imaju slične probleme na polju svog unutrašnjeg razvika, u odnosu na opću težnju za likvidacijom nejednakosti u svijetu, i da im se velikim dijelom poklapaju stremljenja u oblasti međunarodne politike.«

Tom prilikom predsednik burmanske vlade U Nu rekao je sledeće:

»Narodi Republike Jugoslavije i Burmanske Unije imaju slične ciljeve i probleme i čine slične napore ne samo u svojim zemljama, već i u međunarodnim poslovima zauzimaju isti stav, jer imaju iste ciljeve... Zbog toga što imamo zajedničke ciljeve i stavove, koji su u međusobnom skladu, između naše dve zemlje vladaju srdačni odnosi i toplo poštovanje, uprkos činjenici da smo jedni od drugih udaljeni hiljadama milja.«

U zajedničkoj izjavi o poseti predsednika Tita Burmi od 17 januara 1955 g. ističe se potreba očuvanja mira u svetu i razvijanja miroljubive saradnje svih država na principu aktivne koegzistencije. Istovremeno su razmotrene i mogućnosti daljeg razvoja uzajamne saradnje dve zemlje na svim poljima.

»Brižljiva pažnja«, kaže se, između ostalog, u pomenutom saopštenju, »bila je posvećena razmatranju postojećih odnosa između Jugoslavije i Burme kao i izgledima za dalji razvoj ovih odnosa. Sa zadovoljstvom je konstatovano da su ovi odnosi između obe zemlje tokom poslednjih nekoliko godina postali tešniji i čvršći i da su nadahnuti duhom iskrenog prijateljstva, koje je našlo svoj odraz u poseti predsednika Tita i u prijemima koji su bili priređeni za vreme čitavog njegovog boravka u Burmi.«

U razgovorima koji su tada vođeni u Rangun, naročita pažnja bila je posvećena pitanju ekonomskih odnosa između obe zemlje, kao i merama koje bi trebalo preduzeti da se ti odnosi poboljšaju i ojačaju. Za vreme posete Burmi, predsednik Tito je u ime jugoslovenske vlade poklonio Burmanskoj Uniji vojnu opremu za jednu brigadu, dok je predsednik vlade U Nu u ime burmanske vlade poklonio narodima Jugoslavije 50.000 tona pirinča.

Krajem aprila 1955 g. u Jugoslaviju je doputovala burmanska vojna delegacija na čelu sa komandantom Burmanske mornarice komodorom Tan Peom radi prezimanja poklona predsednika Tita. Delegacija se zadržala u našoj zemlji oko dva i po meseca. Tom prilikom ona se upoznala sa mnogim pitanjima iz života i rada u JNA i obišla više civilnih i vojnih industrijskih preduzeća.

Poseta predsednika burmanske vlade U Nua Jugoslaviji obavljena je od 6 do 16 juna 1955 g. Predsednik vlade U Nu je tom prilikom, pored boravka u Beogradu, posetio Makedoniju, Sloveniju i Hrvatsku.

U zdravici na svečanom ručku 7 juna 1955 g., predsednik Tito je, između ostalog, rekao:

»Zajednička iskustva i gledišta na međunarodna zbivanja i način njihovog rešavanja bili su početna faza međusobnog približavanja, koja je danas dovela do ovako razvijenih političkih, ekonomskih i kulturnih odnosa za čije dalje učvršćenje i produbljenje postoje svi potrebni uslovi. Dosljedna saradnja naše dvije zemlje, iako male, pokazuje u današnjoj međunarodnoj situaciji svoj sopstveni značaj. Ona takođe pokazuje da se pri rešavanju najkrupnijih međunarodnih problema mora ozbiljno voditi računa o stavu i interesima svih zemalja, ako se iskreno želi doprinijeti stvari mira i ravnopravnoj međunarodnoj saradnji.«

U odgovoru na zdravicu predsjednika Tita premijer U Nu je sa svoje strane podvukao da između Burme i Jugoslavije postoji istovetnost gledišta o osnovnim spoljno-političkim pitanjima.

»Zajednička politika«, rekao je U Nu, »koju su usvojile zemlje kao Jugoslavija i Burma i koja potiče uzajamne pregovore i sporazume, u znatnoj meri je proširila oblast mira, i ovaj metod neposrednih pregovora i uzajamnog sporazumevanja sada se upotrebljava u sve većoj meri. Siguran sam da će moja poseta Vašoj zemlji hrabrih naroda još više cementirati prijateljske odnose koji postoje između Jugoslavije i Burme.«

U Saopštenju o jugoslovensko-burmanskim razgovorima od 17. juna 1955. g. kaže se, između ostalog:

»Obe vlade potvrdile su svoju rešenost da i dalje ulažu sve napore u pravcu što punije primene politike koegzistencije, rešavanja putem pregovora i sporazuma svih međunarodnih pitanja, pre svega kroz Organizaciju ujedinjenih nacija i u skladu sa njenim ciljevima i načelima i uspostavljanja miru-ljubivih i ravnopravnih odnosa među narodima.«

U izjavi se takođe govori da je u toku razgovora razmotreno i pitanje daljeg unapređenja međusobnih odnosa na ekonomskom i kulturnom polju. U toku posete potpisan je i Protokol o privrednoj saradnji.

Uzajamne posete najviših rukovodilaca Jugoslavije i Burme proširile su i produbile prijateljske veze između oba naroda. To potvrđuju međusobni odnosi i konkretni oblici saradnje na svim poljima u toku 1956. g. i 1957. god.ne.

Od 24. do 28. septembra 1957. g. potpredsednik Saveznog izvršnog veća Svetozar Vukmanović bio je u poseti Burmi i vodio razgovore s predsednikom vlade U Nuom i drugim visokim burmanskim rukovodiocima.¹

Ekonomski odnosi

Robna razmena između obe zemlje počela se razvijat posle potpisivanja prvog trgovinskog sporazuma 1953. g.

U toku 1952. g. i 1953. g. Jugoslaviju je posetilo nekoliko burmanskih privrednih delegacija. Krajem oktobra 1952. g. u Jugoslaviji je boravila burmanska privredna misija na čelu sa ministrom za nacionalizaciju zemlje Takin Tinom. Jula 1953. g. posetila je Jugoslaviju burmanska misija za nabavke na čelu sa ministrom za javne radove i nabavke Bo Min Gaungom. Misija je posetila naše industrijske objekte i vodila razgovore sa jugoslovenskim izvoznici-ma. Takođe su jula i oktobra 1953. g. posetile Jugoslaviju još dve burmanske privredne delegacije.

Za jugoslovensko-burmanske privredne odnose značajan je bio Trgovinski sporazum, potpisan 29. juna 1953. g. u Rangunu, prilikom boravka jugoslovenske privredne delegacije. Posle potpisivanja ovog Sporazuma započela je trgovinska razmena između obe zemlje, ali se ona još dosta dugo odvijala u ograničenom obimu.

U 1954. g. robna razmena se povećala, ali još nije zadovoljavala. Jugoslavija je u ovoj godini izvezla u Burmu robe u vrednosti od oko 22.000 dolara. Najveći deo jugoslovenskog tadašnjeg izvoza odnosio se na emaljirano posuđe, eksere i tekstil. U istom periodu jugoslovenski uvoz iz Burme iznosio je oko 279.000 dolara i sastojao se iz sirovina i drveta.

Dalji doprinos proširenju ekonomske saradnje između obe zemlje predstavljala je poseta delegacije burmanskih privrednih rukovodilaca na čelu sa ministrom finansija U Tinom decembra 1954. g. Desetog februara 1955. g. potpisan je Platni sporazum, prema kome je utvrđeno da se međusobna plaćanja vrše putem kliringa. Tim Sporazumom predviđen je manipulativni kredit u iznosu od 400.000 funti sterlinga. Korišćenje ovog kredita omogućilo je obema stranama brže trgovačko poslovanje i doprinelo povećanju razmene u nešto širem obimu, tako da se jugoslovenski izvoz u 1955. g. udvostručio u odnosu na 1954. g. i iznosio oko 44.000 dolara. Krupan doprinos za dalje unapređenje privredne saradnje predstavljala je poseta predsednika Tita Burmi. U zajedničkoj izjavi od 17. januara 1955. g. kaže se, između ostalog:

»Naročita pažnja bila je posvećena pitanju ekonomskih odnosa. Konstatovano je da stanje ovih odnosa ne odgovara utoliko što u ovim odnosima nije postignut nivo čvrstog prijateljstva koje postoji između obe zemlje, i zato je specijalna pažnja obraćena merama koje treba preduzeti da bi se ovi odnosi poboljšali i pojačali.«

Novu etapu u razvoju privredne saradnje između obe zemlje predstavlja Protokol o privrednoj saradnji, potpisan 14. juna 1955. g. na Brionima, prilikom posete predsednika burmanske vlade U Nua.

Ovaj Protokol predstavlja značajan dokument privredne saradnje između Jugoslavije i Burme. U Protokolu se, u prvom redu, ističe značaj robne razmene za razvoj ekonomskih odnosa između obe zemlje i predviđa preduzimanje potrebnih mera za unapređenje razmene. U tu svrhu obe vlade su se saglasile da zaključe petogodišnji sporazum prema kome bi Jugoslavija kupovala u Burmi 50.000 tona pirinča godišnje kao i drugu robu ukoliko se postigne saglasnost, a Burma u Jugoslaviji potrošnu robu, investicionu opremu kao i drugu robu i koristila usluge predviđene postojećim trgovinskim sporazumima.

Kao dalju meru za unapređenje međusobnih privrednih odnosa Protokol predviđa sklapanje dugoročnih sporazuma o saradnji na polju industrije i korišćenja energetske izvoza i prirodnih bogatstava. Protokolom se takođe predviđa sklapanje aranžmana o tehničkoj saradnji i osnivanje jugoslovensko-burmanske privredne komore u Rangunu.

Posle potpisivanja Protokola o ekonomskoj saradnji, robna razmena sa Burmom počela se odvijati intenzivnije.

Na osnovu Protokola o privrednoj saradnji jugoslovenska privredna misija na čelu sa članom Izvršnog veća Hrvatske Marinom Cetinićem posetila je Burmu i sedmog marta 1956. g. potpisala u Rangunu Trgovinski protokol o kupovini pirinča, Sporazum o tehničkoj saradnji i Sporazum o dugoročnoj saradnji na industrijskom i energetskom polju. Potpisivanjem ovih sporazuma Platni sporazum je prestao da važi, dok je Trgovinski sporazum i dalje ostao na snazi. Ovi sporazumi povoljno su delovali na razvoj privrednih odnosa i omogućili da Burma u 1956. g. zauzme jedno od prvih mesta u razmeni Jugoslavije sa aziskim zemljama.

U 1956. g. jugoslovenski izvoz u Burmu iznosio je oko 1.600.000 dolara, ne računajući vojnu opremu. U istom periodu jugoslovenski uvoz iz Burme iznosio je oko 5.300.000 dolara. U ukupnom jugoslovenskom izvozu u zemlje Dalekog Istoka Burma je u 1956. g. učestvovala sa 13%, a u celokupnom uvozu sa 33%.

Po strukturi, oko 98% našeg izvoza za Burmu predstavljali su industrijska oprema i drugi proizvodi. Od toga oko 34% otpada na tekstilne proizvode, oko 24% na poljoprivredne mašine, dok je ostatak obuhvatao proizvode metaloprerađivačke industrije, hemikalije, električne i industrijske motore, teretne vagone, proizvode od cementa, kinematografske aparate itd.

Najveći deo jugoslovenskog uvoza iz Burme predstavljao je pirinač koji je u 1955. g. iznosio oko 94%, u 1956. g. oko 90%. Ostatak se odnosio na egzotično drvo i pamuk.

U januaru 1957. g., na povratku iz Kine, u Rangunu se zadržala jugoslovenska privredna delegacija na čelu sa sekretarom za opšte privredne poslove SIV-a Kirom Gligorovim. Prilikom posete potpredsednika Saveznog izvršnog veća Svetozara Vukmanovića septembra 1957. g. takođe su razmotrena pitanja trgovinskih odnosa i tehničke saradnje između Burme i Jugoslavije. U zajedničkom saopštenju, objavljenom na kraju posete, kaže se:

»Obe vlade su se saglasile da prouče puteve i sredstva za dalje povećanje robne razmene. Ukazano je na mogućnost daljeg razvoja tehničke saradnje u oblasti industrije. Takođe je zaključeno da obe vlade preduzmaju odgovarajuće mere u cilju pojačanja i proširenja saradnje između Jugoslavije i Burme.«

U robnoj razmeni takođe je postignut značajan uspeh. U 1957. g. jugoslovenski izvoz u Burmu iznosio je oko 2.000.000 dolara, što u odnosu na 1956. g. predstavlja povećanje od 31%.

Po strukturi, oko 54% jugoslovenskog izvoza (1.800.000 dolara) otpada na industrijske preradivine. Izvoz proizvoda mašinogradnje smanjio se u odnosu na 1956. g. za 10% i iznosio je 328.000 dolara. Uvoz iz Burme u 1957. g. smanjen je za oko 30% u odnosu na 1956. g. i iznosio je 3.080.000

¹ »Poseta potpredsednika SIV-a Svetozara Vukmanovića aziskim i afričkim zemljama«, »Jugoslovenski pregled«, oktobar 1957. g., str. 497.

dolara. Smanjenje je nastalo usled smanjene količine uvezenog pirinča, koje je iznosilo 22.025 tona prema 32.778 tona u 1956 g. Osim pirinča, Jugoslavija je uvezla i oko 1.000 tona pamuka.

U toku trgovinske razmene pokazalo se da nije u celosti regulisano pitanje uzajamnih kupovina. Burmanske kupovine su po vrednosti znatno nadmašile naš uvoz pirinča, tako da je oktobra 1957 g. saldo u korist Jugoslavije iznosio oko 1.000.000 funti sterlinga. Zato je 17 oktobra 1957 g. između Jugoslavije i Burme zaključen Dopunski protokol o regulisanju salda u robnom prometu.

Prema pomenutom Protokolu saldo će se utvrđivati svake godine na dan 6 marta i prenosiće se na takozvani »specijalni račun«, koji treba likvidirati robom ili transferabilnim valutama do 6 avgusta svake godine.

Pored rezultata postignutih na polju robne razmene i privrednih odnosa, uspostavljena je saradnja na tehničkom polju koja se odvijala preko Ujedinjenih nacija i na bilateralnoj osnovi. U okviru tehničke pomoći Jugoslaviji je slala stručnjake u Burmu i davala stipendije za školovanje burmanskih studenata u Jugoslaviji. Tako su u Burmi boravili naši stručnjaci za planiranje, urbanizam, elektrotehniku itd., dok su u Jugoslaviji boravili kao stipendisti poljoprivredni i zadrugni stručnjaci, studenti tehnike i medicine itd.

Važnu ulogu u odnosima sa Burmom ima istraživačka i projektantska delatnost naših preduzeća u Burmi. Preduzeće »Geoistraživanja« iz Zagreba već nekoliko godina radi na istraživanju bakarne rude. »Jugoprojekt«, i fabrika »Sever« izradili su projekte za montažnu radionicu i kompletnu fabriku za sastavljanje motora. Naša preduzeća su izradila i projekte za izgradnju jedne hidroelektrane, fabrike elektromotora i valjaonice bakra.

Na osnovu Sporazuma o tehničkoj saradnji maja 1957 g. formirane su mešovite komisije u Beogradu i Rangunu.

JUGOSLAVIJA NA TRINAESTOM ZASEDANJU EVROPSKE EKONOMSKE KOMISIJE

Trinaesto zasedanje Evropske ekonomske komisije (ECE) održano je od 9 do 25 aprila 1958 g. u Ženevi. Učestvovali su sve članice Komisije, osim Islanda. Pretstavici Avganistana, Indije, Izraela, Japana, Kanade, Kube, Ujedinjene Arapske Republike i Urugvaja učestvovali su u radu zasedanja u svojstvu posmatrača.

Jugoslovensku delegaciju predvodio je dr Vladimir Velebit.

Na dnevnom redu zasedanja su bila sledeća važnija pitanja: učešće Demokratske Republike Nemačke u radu ECE; pretres rada područnih organa ECE u proteklom periodu od 16 maja 1957 g. do 9 aprila 1958 g.; diskusija o ekonomskoj situaciji u Evropi u proteklom periodu; ekonomske posledice mirnodopske upotrebe atomske energije u Evropi; dalji napori na jačanju ekonomske saradnje u Evropi.

U pogledu statusa Demokratske Republike Nemačke u ECE jugoslovenska delegacija je zauzela stav da sve evropske zemlje treba da se uključe u rad ovog organa Ujedinjenih nacija u cilju opšteg poboljšanja međunarodne saradnje. Tim povodom jugoslovenski predstavnik dr Velebit izjavio je da se Demokratska Republika Nemačka afirmirala kao sposoban saradnik u radu područnih organa Komisije i da bi njeno puno učešće u ECE doprinelo radu Komisije.

O ovom pitanju nije donesena nikakva odluka te prema tome status DR Nemačke u ECE ostaje nepromenjen.

U razmatranju rada područnih organa Komisije u proteklom periodu, jugoslovenska delegacija je uzela učešća u diskusiji o radu Komiteta za stanove, Komiteta za razvoj trgovine, Komiteta za elektroenergiju, Komiteta za transport, kao i o radu Evropske konferencije za energetske probleme koja je bila savana u martu 1958 g. na inicijativu ECE. Tom prilikom jugoslovenska delegacija je, pozitivno ocenjujući dosadašnji rad ovih organa, nastojala da se njihov

Kulturni odnosi

U skladu sa razvijenim prijateljskim odnosima razvijala se i kulturna saradnja u raznim vidovima kao što su: uzajamne posete umetničkih grupa, filmska saradnja, izložbe, razmena publikacija itd.

U okviru filmske saradnje u Burmi je od oktobra 1954 g. do marta 1955 g. boravila filmska ekipa UFUS-a, koja je snimala više dokumentarnih filmova. Novembra 1953 g. u Rangunu je priredena izložba fotografija o Jugoslaviji. U Rangunu je decembra 1954 g. priredena izložba reprodukcija dela jugoslovenske umetnosti kroz vekove, kao i fotografija o Jugoslaviji. Istovremeno u Rangunu je otvorena i izložba fotografija o stvaranju i razvitku Jugoslovenske narodne armije.

Ujesen 1956 g. u Burmi je gostovao ansambl narodnih pesama i igara »Kolo«.

Početkom novembra 1956 g. u Jugoslaviji je boravila burmanska kulturna misija na čelu sa ministrom kulture U Htun Tinom. Tada je umetnički ansambl burmanskih narodnih pesama i igara dao pretstave u Beogradu, Zagrebu, Puli i Rijeci.

C. D.

IZVORI:

Izveštaji SIV-a za 1950—1953 g., str. 115; za 1954 g. str. 77; za 1955 g. str. 75; za 1956 g. str. 95 i za 1957 g. str. 60; J. B. Tito: Ekspozice o spoljnoj politici Jugoslavije u SNS od 25 oktobra 1954 g., Sabrana dela, VIII, »Kultura«, str. 325, 326; J. B. Tito: Govori i izjave prilikom posete Burmi; Sabrana dela, IX, »Kultura«, str. 49—75; »Borba«, 7 januara 1955 g. — Govor predsednika Burmanske Unije Ba Ua na svečanom ručku u Rangunu; »Borba« 17 januara 1955 g. — Govor burmanskog premijera U Nua na svečanoj sednici univerziteta u Rangunu; »Borba« 17 januara 1955 g. — Zajedničke izjave predsednika Tita i premijera U Nua; J. B. Tito: Ekspozice o spoljnoj politici u SNS; Sabrana dela, IX, »Kultura« str. 135—141; »Borba« 7 juna 1955 g. — Zdravice predsednika Tita i premijera U Nua na svečanom ručku u SIV-u; »Borba« 18 juna 1955 g. — Saopštenje o jugoslovensko-burmanskim razgovorima i tekst Protokola o ekonomskoj saradnji između Jugoslavije i Burmanske Unije.

rad proširi korišćenjem prikladnijih i elastičnijih formi i širim obuhvatanjem ekonomskih problema Evrope. Ona je naročito insistirala na tome da tehnički komiteti u budućnosti pristupe proučavanju povećanja produktivnosti rada, što bi bilo od velikog interesa za manje industrijalizovane zemlje.

Jugoslovenska delegacija je isto tako dala pozitivnu ocenu rada Komiteta za razvoj trgovine i zalagala se za proučavanje u 1959 g. posledica stvaranja zajedničkog tržišta šest zapadnoevropskih zemalja na evropsku trgovinu. Ovaj predlog je prihvaćen.

U toku Dvanaestog i Trinaestog zasedanja Komisije vodile su se diskusije o potrebi da ECE detaljno prouči ekonomske aspekte mirnodopske upotrebe atomske energije. Jugoslavija je bila među zemljama koje su zastupale gledište da bi ovaj problem trebalo proučiti u okviru posebnog organa ECE. Međutim, neke zemlje, među njima SAD i Velika Britanija, smatrale su da ovo pitanje ne treba da se tretira u okviru ECE sve dok Međunarodna Agencija za atomsku energiju (sa sedištem u Beču) ne razradi svoj program rada. Komisija je odlučila da Izvršni sekretar ECE nastavi konsultacije sa Međunarodnom Agencijom za atomsku energiju i da na sledećem zasedanju Komisije podnese izveštaj.

Delegacija SSSR je predložila sazivanje konferencije evropskih ministara spoljne trgovine koja bi razmatrala dalje mogućnosti uklanjanja prepreka razvoja međuevropske razmene. ECE nije bila protiv ovog predloga u principu. Međutim, donela je zaključak da »ostaje otvoren put da se zainteresovane zemlje vrte na ovo pitanje donijeti ukoliko se za to ukaže potreba«. Jugoslovenska delegacija je podržala taj sovjetski predlog.

Trinaesto zasedanje Evropske ekonomske komisije odvijalo se u znatno pomirljivijoj atmosferi nego prethodno, o čemu svedoči niz jednoglasno donesenih rezolucija (o ekonomskoj, tehničkoj i naučnoj dokumentaciji; o energetskim problemima u Evropi; o daljem razvitku kontakata među evropskim zemljama; o kontroli zagađivanja voda u Evropi; o međuregionalnoj saradnji; o plastičnim i sintetičkim vlaknima; o atomskoj energiji itd.).

M. S.

IZVORI:

Izveštaj Evropske ekonomske komisije Ekonomsko-socijalnom savetu UN 23 aprila 1958 g. (Con. Room. Doc. No. 3) i Stenografske zabeleške sa Trinaestog zasedanja ECE — istupanja jugoslovenske delegacije na Trinaestom zasedanju ECE (Dok. E/ECE/SR 13,2, 4. itd.).

JUGOSLAVIJA I EVROPSKA EKONOMSKA KOMISIJA

Evropska ekonomska komisija (Economic commission for Europe — ECE) je jedna od tri regionalne ekonomske komisije Ujedinjenih nacija (Evropska ekonomska komisija — ECE, Ekonomska komisija za Aziju i Daleki Istok — ECAFE, Ekonomska komisija za Latinsku Ameriku — ECLA).

Evropska ekonomska komisija je obrazovana 28 marta 1947 g. (Rezolucija 36 [IV]) na Četvrtom zasjedanju Ekonomsko-socijalnog saveta. Tom prilikom su bili utvrđeni mandat i pravila procedure ove Komisije.

Glavne odredbe mandata Komisije, koje utvrđuju smernice njenog rada glase:

Komisija će:

»— potsticati i učestvovati u merama za olakšavanje usklađene akcije na ekonomskoj obnovi Evrope, na podizanju nivoa evropske ekonomske aktivnosti i na ohranjanju i pojačavanju ekonomskih odnosa kako između samih evropskih zemalja tako i sa ostalim zemljama sveta;

— predlagati ili pripremati studije i istraživanja ekonomskih i tehničkih problema zemalja članica Komisije, kao i unutar Evrope uopšte, kako to Komisija bude smatrala za potrebno;

— preduzimati ili predlagati sakupljanje, ocenjivanje i širenje onih ekonomskih, tehnoloških i statističkih informacija koje Komisija bude smatrala za potrebne.«

Komisija je u početku obuhvatala samo one evropske zemlje koje su tada bile članice UN i Sjedinjene Američke Države. Tokom rada Komisije članstvo se povećavalo i sad obuhvata sledeće zemlje: Albaniju, Austriju, Belgiju, Belorusku SSR, Bugarsku, Čehoslovačku, Dansku, Finsku, Francusku, Grčku, Holandiju, Jugoslaviju, Irsku, Island, Italiju, Luksemburg, Mađarsku, Saveznu Republiku Nemačku, Norvešku, Poljsku, Portugaliju, Rumuniju, SAD, SSSR, Španiju, Švajcarsku, Švedsku, Tursku, Ukrajinsku SSR i Veliku Britaniju. Švajcarska učestvuje u radu Komisije sa savetodavnim pravom glasa.

Rad Komisije se obavlja na redovnim godišnjim zasjedanjima kojih je od 1947 g. do 1957 g. bilo 12.

Na godišnjim zasjedanjima utvrđivala se opšta politika Komisije i određivale osnovne smernice za rad područnih organa ECE.

Članovi područnih organa Komisije su predstavnici zemalja članica ECE. Ti organi su po karakteru stalni ili privremeni.

Stalni područni organi ECE su: Komitet za poljoprivredne probleme, Komitet za uglj, Komitet za električnu energiju, Komitet za stanove, Komitet za industriju i materijale, Komitet za unutrašnji transport, Komitet za radnu snagu, Komitet za čelik, Komitet za drvo, Komitet za razvoj trgovine.

Pri većini ovih komiteta tokom rada stvarani su stalni ili privremeni organi, uz saglasnost članova Komisije.

Pored komiteta i njihovih organa, Komisija je obrazovala posebne grupe za specijalne zadatke, koji izveštaje podnose neposredno Komisiji. Važniji organi ovog tipa su Radna grupa za južnu Evropu, koja je završila svoj rad, Radna grupa za gas i Konferencija za energetiku.

Radna grupa za južnu Evropu osnovana je 1954 g. na predlog jugoslovenske delegacije u zajednici delegacijama Grčke, Turske i Italije. Ona je radila dve godine i na Jedanaestom zasjedanju ECE, 1956 g., podnela je izveštaj u kome se daju više preporuka za ekonomski razvitak ove četiri zemlje; među predlozima ističu se oni koji predviđaju obimne akcije pošumljavanja odnosno melioracija, kao i izgradnju puta Trst — Istanbul.

Rad organa ECE predstavlja suštinu njene praktične delatnosti. Aktivnost pojedinih komiteta određena je mandatima koji sadrže zadatke za svaki komitet.

Mandat Komiteta za poljoprivredu, prihvaćen na Četvrtom zasjedanju ECE maja 1949 g., glasi:

»Komitet za poljoprivredu... predstavljaće forum za diskusiju i razmenu informacija radi obezbeđenja uske saradnje između vlada Evrope na poljoprivrednim aspektima opšteg problema evropske obnove i razvitka; biće ovlašćen da preduzima studije i daje preporuke o najboljim praktičnim sredstvima za evropsku saradnju na razvijanju proizvodnje poljoprivrednih proizvoda u Evropi, kao i da olakšava razmenu ovih dobara; da sarađuje sa ostalim organima Evropske ekonomske komisije kako u pogledu industrijskih dobara namenjenih poljoprivrednoj proizvodnji tako i razmeni industrijskih za poljoprivredne proizvode...« »... Komitet neće preduzimati nikakvu akciju u pogledu ma koje zemlje bez pristanka njene vlade.«

Jugoslavija je redovno učestvovala u radu ovog Komiteta. Međutim, Komitet se nije sastajao od 1948 g. do 1954 godine.

Mandat Komiteta za uglj, prihvaćen na Šestom zasjedanju ECE juna 1951 g., odnosi se na aktivnost Komiteta koja će obuhvatiti sledeće:

»... studiranje evropske proizvodnje i potrošnje uglja, evropske trgovine i adekvatne raspodele uglja; širenje informacija o korišćenju uglja; klasifikaciju uglja i ustanovljenje međunarodnog sistema klasifikacije; statističku službu; proučavanje proizvodnje uglja s posebnim osvrtom na korišćenje ostalih izvora energije.«

»Komitetu je posebno stavljeno u zadatak da predlaže kako bi se ponovo postiglo zadovoljenje evropskih potreba u čvrstim gorivima i okončala zavisnost od vanevropskih izvora snabdevanja.«

Jugoslavija je učestvovala u svim organima ovog Komiteta razvijajući aktivnu saradnju sa ostalim evropskim zemljama. Učešće jugoslovenskog delegata u grupi za klasifikaciju uglja bilo je od posebnog značaja s obzirom na to da naši stručnjaci u tom pogledu uživaju znatan ugled.

Mandat Komiteta za elektroenergiju prihvaćen je na Drugom zasjedanju ECE jula 1947 g.

Tim mandatom se određuje da Komitet za elektroenergiju bude forum za diskusiju i razmenu informacija o svim pitanjima energije i elektroenergije, kao i da organizuje studije i daje preporuke o najboljem korišćenju raspoloživih izvora za koordinirani razvitak evropske elektroenergije.

Jugoslavija vrlo aktivno sarađuje u ovom Komitetu. Jugoslovenski delegat je predložio studiju o mogućnostima izvoza hidroenergije iz Jugoslavije. Na osnovu tog predloga formirana je radna grupa od predstavnika Jugoslavije, Austrije, Savezne Republike Nemačke i Italije pod nazivom »JUGELEKSPORT«. Ova grupa je izradila studiju iz koje se vidi da se na teritoriji Jugoslavije mogu izgraditi hidroelektrane koje bi pod vrlo ekonomičnim uslovima proizvodile i izvozile znatne količine elektroenergije u susedne zemlje. Na osnovu zaključaka ove radne grupe, formiran je zajednički sindikat pomenutih zemalja, čiji je zadatak da radi na ostvarenju ove zamisli. Jugoslovenski delegat je u Komitetu za elektroenergiju takođe predložio formiranje radne grupe za seosku elektrifikaciju, što je prihvaćeno.

Mandat Komiteta za stanove prihvaćen je na Drugom zasjedanju ECE jula 1947 g.

Prema tom mandatu, Komitetu za stanove stavlja se u zadatak da studira probleme od opšteg interesa za evropske zemlje i da daje savete ECE o ekonomskim i tehničkim sredstvima za olakšavanje problema izgradnje stanova u zemljama članicama.

Jugoslavija aktivno učestvuje u radu ovog Komiteta. Jugoslovenski stručnjaci su dali niz predloga, među kojima su najvažniji: da rad Komiteta obuhvati urbanističke i komunalne probleme, kao i da se osnuje centar za proučavanje problema izgradnje stanova za manje industrijalizovane zemlje Balkana. Ovi predlozi su u razmatranju.

Komitet za industriju i materijale počeo je da radi 1947 g. u specifičnim uslovima posleratne nestašice pojedinih sirovina i industrijskih proizvoda.

U početku Komitet je razmatrao pitanja čelika, drveta, radne snage, a kasnije su se formirali posebni komiteti koji su preuzeli proučavanje ove problematike.

Rad Komiteta za industriju i materijale može se podeliti u tri perioda: početni period, kada su se naponi koncentrisali na uklanjanje uskih grla u industrijskoj obnovi; drugi period, kada je Komitet tražio sadržinu rada i stagnirao i treći, kada se njegova aktivnost koncentrisala na dve radne grupe: za tipske ugovore za kupoprodaju industrijske opreme i za poljoprivredne mašine.

U ovoj grupi Komiteta Jugoslavija je bila aktivna sarađujući na izradi tipskog ugovora. Zalaganje jugoslovenskih predstavnika za interese kupaca industrijske opreme steklo je opšte priznanje.

Mandat Komiteta za unutrašnji transport prihvaćen je na Drugom zasjedanju ECE jula 1947 g.

Komitetu je stavljeno u zadatak da bude forum za diskusiju između vlada o pitanjima unutrašnjeg transporta od zajedničkog interesa, da potstiče međunarodnu saradnju na unutrašnjem transportu u Evropi i da radi na sporazumevanju između vlada o dugoročnoj transportnoj politici u Evropi.

Ovaj Komitet razvija delatnost u tri potkomiteta (za železnički, rečni i drumski saobraćaj), kao i u nizu radnih grupa.

Jugoslavija aktivnije učestvuje u radu Komiteta od 1954 godine. Poseban interes za Jugoslaviju predstavljaju rečni transportni putevi radi povezivanja Dunava s drugim rekama Evrope.

Komitet za razvoj trgovine počeo je da radi 1949 g., ali nije bio sazivan do 1954 g. zbog suprotnih gledišta predstavnika istočnoevropskih i zapadnoevropskih zemalja

o tome šta treba da bude sadržina rada Komiteta. Delatnost ovog Komiteta obuhvata pretežno probleme trgovine Istok — Zapad.

Jugoslavija je nastojala da se razmotre sve mogućnosti proširenja trgovinske razmene između istočnoevropskih i zapadnoevropskih zemalja, podržavajući sve one forme saradnje koje su vodile tome cilju. Jugoslovenska delegacija je aktivno pomagala stvaranje mehanizma (koji je docnije, aprila 1956 g., i stvoren) za omogućavanje multilateralnih plaćanja između zemalja Istoka i Zapada. Ona je više puta nastojala da rad ovog Komiteta obuhvati celo područje međuevropske trgovine, ukazujući i na probleme trgovine zemalja južne Evrope.

Pored aktivnosti unutar organa Komisije u proteklom periodu, Sekretarijat ove organizacije u isto vreme razvijao je aktivnost na naučno-ekonomskom polju. U tom radu se posebno istaklo Odeljenje za ekonomske studije ovog Sekretarijata, koje je izdalo 11 ekonomskih pregleda za Evropu. Ove publikacije predstavljaju autoritativan izvorni materijal kako po obilnim statističkim podacima tako i po ekonomskim analizama. U ekonomskom pregledu za Evropu iz 1954 g. (Economic survey of Europe in 1954 — Geneva 1955) dat je opširniji prikaz ekonomske situacije u Jugoslaviji.

Sekretarijat ECE održava povremene kontakte s jugoslovenskim naučnim ustanovama i organima državne uprave odgovornim za privredna pitanja.

Izvršni sekretar Gunnar Myrdal (Gunar Mirdal) posetio je Jugoslaviju četiri puta, 1948, 1951, 1954 i 1957 g., a sadašnji izvršni sekretar Sakari Tuomioja, bio je u poseti Jugoslaviji februara 1958 godine. Naročito česti kontakti su održavani sa Odeljenjem za ekonomske studije ECE.

M. S.

IZVORI:

Dokumenti Evropske ekonomske komisije E/ECE/291; E/ECE/237; E/ECE/187; E/EC/130; E/EC/104; E/EC/85; E/EC/119; E/791; E/451.

SADRŽAJ IZDATIH BROJEVA U 1958 g.

STANOVNIŠTVO

Pismenost i školska sprema stanovništva	1—4
---	-----

DRUŠTVENO I DRŽAVNO UREĐENJE

Radni odnosi	5—9
Službenički sistem	10—13
Republičke narodne skupštine (1953—1958 g.)	49—52
Zakonodavni rad Savezne narodne skupštine (1953—1957 g.) ..	53—58
Odbornici narodnih odbora	59—60
Izbori za Saveznu narodnu skupštinu	97—99
Odlikovanja	100—101
Sednice Saveznog izvršnog veća	14; 52; 101—102; 152
Izbori za narodne skupštine narodnih republika i autonomnih jedinica	145—148
Savezna narodna skupština	149
Republičke narodne skupštine ..	149—150
Savezno izvršno veće	151—152
Sastav Savezne narodne skupštine	153—156

POLITIČKE I DRUŠTVENE ORGANIZACIJE

Omladinske radne akcije	61—65
Savez lekarskih društava FNRJ ..	103—104
Dečje organizacije	105—107
Šesti kongres Narodne omladine Jugoslavije	17—20
Proširena sednica Izvršnog komiteta CK SKJ	65
Plenumi republičkih CK SKJ	20; 65; 107
Plenumi Saveznog i glavnih odbora SSRNJ	15—16; 20;
Prošireni plenum Centralnog odbora Saveza boraca Jugoslavije	108
Međunarodni kontakti SKJ i SSRNJ	66; 107
VII Kongres Saveza komunista Jugoslavije	157—162
IV Plenum Centralnog veća Saveza sindikata Jugoslavije	162—164
Sednica pretседništva Saveznog odbora SSRNJ	164

PRIVREDA

Savezni društveni plan za 1958 godinu	21—26
Kretanje i struktura zaposlenosti	26—30
Drvena industrija	30—34
Peta godišnja skupština Glavnog zadružnog saveza Jugoslavije	34
Privreda u 1957 godini	67—71
Proizvodnja i prerada nafte	72—74
Proizvodnja šećerne repe i šećera	74—76
Narodni dohodak 1952—1956 g.	109—110
Olovo i cink	111—114
Proizvodnja kukuruza	114—118
Pčelarstvo	118—119
Sistem i organizacija spoljne trgovine	119—122
Brodogradnja	165—167
Radioindustrija	168
Turizam u 1957	169—170

SOCIJALNA POLITIKA

I NARODNO ZDRAVLJE

Penzisko osiguranje	39—42
Invalidsko osiguranje	131—133
Apotekarska služba	133—135
Letovanje i odmor dece u 1957 g.	135—137
Deset godina rada UNICEF-a u Jugoslaviji	137—138
Socijalne pomoći	171—172
Služba posredovanja rada i zaštita lica van radnog odnosa ..	173—175
Vaspitna zapuštenost i kriminalitet kod dece i omladine	176—178
Banjska lečilišta	178—180

KULTURA

Niže i srednje umetničke škole	77—79
Arhivi	80—82
Međunarodni festival naučno-tehničkih filmova	82
Narodni univerziteti	123—125
Filmovi proizvedeni u 1957 g.	126—127
Dela jugoslovenskih pisaca u prevodima	127
Časopisi	128—130
Više škole	181—183
Jugoslovensko dramsko pozorište	184

FIZIČKA KULTURA

I NARODNA TEHNIKA

Međunarodna takmičenja jugoslovenskih sportista u 1957 godini	35—38
Državna prvenstva u 1957 godini	83—88

SPOLJNA POLITIKA

Jugoslavija u specijalizovanim agencijama OUN	43—44
Međunarodni ugovori zaključeni u toku 1957 godine	45—48
Poseta pretседnika Republike Indonezije Sukarna	48
Jugoslavija i Grčka	89—90
Diplomatsko-konzularna predstavništva	91—94
Poseta potpretседnika SIV-a Svetozara Vukmanovića NR Poljskoj	95
Poseta izvršnog sekretara Evropske ekonomske komisije	95
Poseta pretседnika grčke Narodne skupštine Konstantina Rodopulosa	95—96
Stavovi FNRJ po važnijim pitanjima na Dvanaestom zasеdanju Generalne skupštine UN	139—144
Opšta spoljnopoliitička aktivnost Jugoslavije u 1957	185
Jugoslavija i Burma	186—188
Jugoslavijana Trinaestom zasеdanju Evropske ekonomske komisije	188
Jugoslavija i Evropska ekonomska komisija	189—190

»Jugoslovenski pregled« izlazi u mesečnim sveskama.
 Godišnja pretpлата 3.000 dinara / Tekući račun kod Narodne banke br. 1032—T—65. / Redakcija: Ulica Moše Pijade 12, tel. 24-751. / Administracija: Ulica Kosmajska 7, tel. 22-778, pošt. fah 62 / Beograd.

Štampa: Beogradski grafički zavod, Beograd

